

Også vi er Kirken

En studie av en av en norsk, katolsk reformbevegelse

Sophia Rosland Saenger

Masteroppgave i Religionshistorie

60 studiepoeng

Institutt for kulturstudier og orientalske språk

Våren 2016

UNIVERSITETET I OSLO

Også vi er Kirken

En studie av en norsk, katolsk reformbevegelse.

Sophia Rosland Saenger

Masteroppgave ved institutt for kulturstudier og orientalske språk

Universitetet i Oslo

Våren 2016

© Sophia Rosland Saenger

2016

Også vi er Kirken, En studie av en norsk, katolsk reformbevegelse.

Sophia Rosland Saenger

<http://www.duo.uio.no>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Denne oppgaven er en studie av en norsk reformbevegelse, i Den katolske kirke. Organisasjonen heter *Også vi er Kirken*, men går vanligvis under forkortelsen OVEK. Ved bruk av utvalgte teorier om subkulturer betrakter jeg Den katolske kirke som en type samfunn, og OVEK som en subkultur innenfor dette samfunnet. OVEK blir i denne sammenhengen en bevegelse som på mange måter skiller seg ut i Den katolske kirke, men som samtidig har sterke bånd til den kirken den er en del av. Jeg bruker denne modellen for å sette en liten organisasjon som OVEK inn i en større sammenheng. Slik vil den enklere kunne forstås i en større faglig kontekst, samt være sammenlignbar med andre lignende bevegelser.

Studier av subkulturer i religiøse samfunn er viktig for forskningen på religion, fordi de utgjør typer av fellesskap som ofte er skjult. Subkulturer kan ha viktige funksjoner for individer, fordi de tilbyr et rom hvor man kan samle seg rundt verdier og interesser som delvis skiller seg ut i det religiøse samfunnet man er en del av. Videre er forskning på dette feltet viktig fordi subkulturer ofte fungerer kritisk i forhold til sine storsamfunn. Ved å studere dem kan det avdekkes aspekter ved samfunnet som ellers er vanskelig å oppdage. Med dette som utgangspunkt, svarer denne oppgaven på spørsmålene: Hva slags type religiøst fellesskap er OVEK? Hvem er medlemmene, og hvilken funksjon har OVEK i Den katolske kirke i Norge? Kan begrepet subkultur si noe om spenninger mellom OVEK og Den katolske kirke? For å forstå dette belyser og drøfter jeg ulike temaer som er sentrale for organisasjonen, som betydningen av Det annet vatikankonsil og forholdet til ulike deler av det katolske kirkehierarkiet. Oppgaven tar opp årsaksforhold til at OVEKs medlemmer forblir katolikker, også når de er uenige i flere sider ved den kirken de tilhører, og den løfter frem *det sosiale meningsfellesskap* som kjennetegn ved *Også vi er Kirken*.

Forord

Jeg står nå ved veis ende etter en lang prosess med denne oppgaven. I 2012 fikk jeg kontakt med OVEK for første gang, og fire år senere er jeg ferdig med prosessen. Det har vært en spennende og svært lærerik erfaring, hvor jeg har fått gleden av å bli kjent med mange flotte mennesker på veien. I denne forbindelse er det flere som fortjener en takk.

Først og fremst vil jeg få takke alle samtalepartnerne mine, som har gitt meg så mye av sin tid og erfaring slik at jeg fikk muligheten til å lære om OVEK og reformkattolisisme. Uten dem hadde ikke denne oppgaven vært mulig å gjennomføre. Jeg takker for alle samtalene jeg fikk muligheten til å ha med dem, og for at de tok meg inn i varmen i OVEK og lot meg få innblikk i organisasjonens innerste sirkel.

Videre vil jeg gi en stor takk til veilederen min Nora Stene, som har vært til stor hjelp og støtte i denne prosessen. Ikke bare har hun hjulpet meg med å gjennomføre oppgaven, hun har oppmuntret og motivert meg, i utfordrende situasjoner jeg har møtt på underveis. Det er jeg veldig takknemlig for.

Dernest vil jeg rette en takk til min kjære bestemor, Kari Hegvik, som har gitt av sin tid og gjort jobben med å lese korrektur på oppgaven min.

Til slutt vil jeg takke min kjære mamma, for å ha hjulpet meg underveis. Og jeg vil takke Ola, min kjære samboer og min lille sønn for å ha støttet meg og gitt meg glede i hverdagen, under en krevende prosess.

Oslo, Våren 2016

Sophia Rosland Saenger

Innholdsfortegnelse

1. Innledning 1 1

2. Metode og materiale 4

- Intervju og deltakende observasjon: Lærling i organisasjon 4
- Bakgrunn for medlemskapet 4
- Refleksjoner rundt det å ha både et innenifra og et utenifra perspektiv 5
- Nysgjerrig lærling fremfor sympatiserende meningsfelle 6
- Internasjonal Kontakt 7
- Forsker og insider 8
- Lojalitetsproblematikken 9
- Oppgavens kilder 10
- Intervjuer 10
- Samtalepartnere 11
- Deltakende observasjon: Seminarer og møter 11
- Skriftlige kilder: Nettside og nyhetsbrev 12
- Oppsummering 13

3. Å studere en subkultur 14

- Å definere subkultur 14
- Den katolske kirke som samfunn 15
- Subkultur, synonymt med ungdomskultur? 16
- Interaksjon som forståelsesramme for studiet av subkultur 17
- Subkultur og identitet 18
- Flere identiteter samtidig 20
- Å være *OVEKer* 21
- Hva man ikke er 22
- Oppsummering 23

4. Arven fra det annet vatikankonsil 25

- Det annet vatikankonsil: Historisk oversikt 26
- Aggiornamento*- oppdatering av Kirken 26
- Økumenikk og forholdet til andre religioner 27
- Lekfolkets betydning 28
- Uro under og i årene etter Det annet vatikankonsil 29
- Tradisjonelle og progressive krefter 29
- 68'erne 31
- Et skritt frem, tre tilbake? 31
- Reformbevegelsene oppstår 33
- Wir sind Kirche og IMWAC 34
- OVEK 34
- Oppsummering 35

5. Profil og medlemsmasse 37

- Bakgrunnshistorie 37
- Vedtektene- Organisasjonens rammer 38
- En lojal, kritisk stemme 38
- Navnets betydning 40
- Programdokument 41
- Kjønn og seksualitet 41
- Lekfolket og samfunnets betydning 42
- Teologiens plass i OVEK 43
- Sosialt fristed 43
- Forholdet til IMWAC 44
- Ekskommunisert lederskikkelse i IMWAC 45
- Medlemmene 46
- Alder 47
- Akademikere 48
- Konvertitter 49
- Kjønnsfordeling 50
- Etnisitet 51
- Sympatisører 52

Oppsummering 53

6. OVEK og kirkehierarkiet 54

OVEKs plass i det katolske samfunnet 54
Aktive katolikker 55
En åpen dialog 56
Dialog med biskopen 56
Et ønske om en mer demokratisk struktur 57
OVEK og ordenssamfunnene 59
Motstandere i kirkehierarkiet 60
Uttestenging 61
Nei til annonsering 61
Uttestengt fra katolske lokaler 62
Fiender av kirken? 63
Geistlige reformkatolikker 65
Reformvennlig pave? 66
Problemet med IMWAC 66
Oppsummering 67

7. Hvorfor katolikk og OVEKer? 69

En mangfoldig kirke 69
Inngangen til OVEK 70
OVEK- en nødvendig del av å være katolikk? 71
Individualisme og tilhørighet 73
Intellektets betydning 74
Samvittighet og oppriktighet 74
Tålmodighet og endring 75
Oppsummering 77

8. Et sosialt meningsfelleskap 78

Det forlengede meningsfellesskapet 79
Reformens plass 80
Felles engasjement for kirken 81

1 Innledning

Den katolske kirke har en tydelig hierarkisk struktur med én person som øverste leder. Dette gjør at den utpeker seg som verdensreligion med en tydelig religionspolitisk struktur. Denne religionspolitiske strukturen er gjennomgående i hele den verdensomspennende kirken. På slutten av 1950-tallet skjedde det noe, som skulle ha stor betydning for katolisismen på flere plan. Pave Johannes den 23. ble tildelt paveembetet, og erklærte at han ville forandre på sentrale sider ved Den katolske kirke. En av de viktige tingene han gjorde var å innkalle til et økumenisk konsil, det såkalte andre vatikankonsil, fra 1962 til 1965. Resultatet ble en lang og kompleks reformprosess som på mange måter fortsatt pågår.

Selv om konsilet offisielt ble avsluttet, var mange katolikker av den oppfatning at den prosessen som ble påbegynt ikke ble fullført. De mente at Den katolske kirke kontinuerlig var nødt til å forandre seg i takt med den moderne verden. Dette førte til at det ble utviklet en rekke katolske reformbevegelser verden over. Vi kan forstå disse reformbevegelsene som subkulturer i Den katolske kirke. De er en del av det religiøse samfunnet, men representerer samtidig en kritikk av og en motstand mot det.

Denne oppgaven er en studie av en norsk reformbevegelse, i Den katolske kirke. Organisasjonen heter *Også vi er Kirken*, men går vanligvis under forkortelsen OVEK. OVEK er en liten, selvstendig reformbevegelse, hvor de som er med, er ordinære medlemmer av Den katolske kirke. Selv om OVEK er en selvstendig organisasjon er den imidlertid en del av den større internasjonale paraplyorganisasjonen, *International Movement We Are Church*, som går under forkortelsen, IMWAC.

Studier av subkulturer i religiøse samfunn er viktig for forskningen på religion, fordi de utgjør typer av felleskap som ofte er skjult. Subkulturer kan ha viktige funksjoner for individer, fordi de tilbyr et rom hvor man kan samle seg rundt verdier og interesser som delvis skiller seg ut i det religiøse samfunnet de er en del av. I mange tilfeller kan det subkulturer representerer være vanskelig å leve ut i resten av det religiøse samfunnet. For noen er subkulturen en nødvendig del av deres religiøse identitet, mens den for andre er mer som et tilskudd til deres praksis. Videre er forskning på dette feltet viktig fordi subkulturer

fungerer kritisk i forhold til sine storsamfunn. Ved å studere dem kan det avdekkes aspekter ved samfunnet som er vanskelig å oppdage. Med dette som utgangspunkt, skal denne oppgaven svare på spørsmålene: Hva slags type religiøst fellesskap er OVEK? Hvem er medlemmene, og hvilken funksjon har OVEK i Den katolske kirke i Norge? Kan begrepet subkultur si noe om spenninger mellom OVEK og Den katolske kirke? For å gjøre dette skal jeg belyse og drøfte ulike temaer som er sentrale for organisasjonen.

I metodekapittelet gjør jeg rede for hvilke kilder som ligger til grunn for studien. Jeg brukte kvalitativ metode bestående av større og mindre intervjuer, samt deltakende observasjon. En sentral del av dette var at jeg selv var medlem av OVEK, samt OVEKs styre, over en periode. Dette gjorde at jeg fikk innblikk i organisasjonens indre strukturer og den betydningen den har for medlemmene. Jeg var med andre ord, en insider i bevegelsen som studerte noe jeg selv var en del av. Slik fikk jeg tilgang på viktig informasjon som det ville vært vanskelig eller umulig å få tilgang på, hvis jeg ikke hadde vært medlem. Samtidig bød denne metoden på utfordringer som jeg måtte forholde meg til og reflektere over underveis. Disse refleksjonene er en viktig del av metodekapittelet. I tillegg brukte jeg skriftlige kilder: OVEKs eget nyhetsbrev og nettside.

Ved bruk av utvalgte teorier om subkulturer betrakter jeg Den katolske kirke som en type samfunn, og OVEK som en subkultur innenfor dette samfunnet. OVEK blir i denne sammenhengen en bevegelse som på mange måter skiller seg ut i Den katolske kirke, men som samtidig har sterke bånd til den kirken den er en del av. Jeg bruker denne modellen for å sette en liten organisasjon som OVEK inn i en større sammenheng. Slik vil den enklere kunne forstås i en større faglig kontekst, samt være sammenlignbar med andre lignende bevegelser. Dette skal vi belyse nærmere i kapittelet *Å studere en subkultur*.

I kapittelet *Arven fra Det annet vatikankonsil* ser vi¹ hvordan Det annet vatikankonsil er et viktig historisk bakteppe for utviklingen av en rekke katolske reformbevegelser. Vi skal se hvordan konsilet i tillegg til å være en stor milepæl og revolusjon i kirkens utvikling, samtidig var med på å skape spenninger mellom progressive og konservative krefter innad i kirken.

¹ I denne oppgaven har jeg, i tillegg til bruk av *jeg*, brukt et akademisk *vi* for å understreke at det finnes både et *jeg* som har skrevet teksten, og et *du* som leser teksten.

Jeg belyser OVEK nærmere i kapitlet *Profil og medlemsmasse*. Dette kapitlet gir en oversikt over opprettelsen av OVEK, samt hva som er organisasjonens reformsaker. Vi skal også se at OVEK har viktige funksjoner ut over det å være en reformbevegelse. Kapitlet gir videre et bilde av medlemsmassen, samt av organisasjonens størrelse.

Kapitlet *OVEK og kirkehierarkiet*, drøfter OVEKs forhold til ulike deler av det katolske kirkehierarkiet som er komplekst og delvis problematisk. Samtidig har dette forholdet på mange måter gjennomgått en positiv utvikling fra OVEK ble opprettet frem til i dag. Denne utviklingsprosessen blir en sentral side ved kapitlet.

Kapitlet *Hvorfor katolikk og OVEKer?* belyser ulike grunner til at flere forblir katolikker, også når de er uenige i sider ved kirken. Videre tar jeg opp hvordan medlemmer ble kjent med, og knyttet seg til OVEK. Vi skal også se at OVEK har ulik betydning for medlemmene. For noen er det å være medlem av OVEK en nødvendig del av deres katolske identitet, mens det for andre er en tilleggs kvalitet.

I oppgavens siste kapittel, *Et sosialt meningsfellesskap*, går jeg i dybden av hva slags type religiøst fellesskap OVEK er, og hvilken betydning OVEK har som subkultur i Den katolske kirke.

2 Metode og materiale

Intervju og deltakende observasjon: Lærling i organisasjon

I denne oppgaven undersøker jeg, som tidligere nevnt, hva slags type religiøst fellesskap OVEK er, hvem som er medlemmer, hvilken funksjon OVEK har i Den katolske kirke og om begrepet subkultur kan si noe om spenninger innenfor Den katolske kirke. For å svare på dette, brukte jeg kvalitativ metode. Jeg benyttet meg av intervjuer og samtaler, samt deltakende observasjon. En strategi innenfor metoden deltakende observasjon, innebærer å gå inn i det miljøet man skal studere. Man påtar seg rollen som lærling som er ute etter å lære mer om organisasjonen, på tilsynelatende samme grunnlag som et nytt medlem eller nyansatt (Thagaard, 2009, s.71-72). Dette ble en sentral del av min metode da jeg gikk inn i OVEK som varamedlem i styret, med det formål å få en dypere kunnskap om organisasjonens indre strukturer (Se utdypning under). Jeg gikk inn i styret våren 2013, og ut av det våren 2015. Jeg hadde imidlertid hatt sporadisk kontakt med gruppen fra 2012, og jeg beholdt kontakten til og med 2015. Dermed hadde jeg kontakt med OVEK i en periode på ca. fire år. Jeg vil videre argumentere for at jeg med fordel brukte en metodisk tilnærming til studiet ved hjelp av både et innenifra og et utenifra perspektiv. Samtidig vil jeg diskutere noen sentrale problemstillinger som er knyttet til akkurat dette.

Bakgrunn for medlemskapet

En av de første situasjonene jeg tilbrakte sammen med OVEK, var på årsmøtet i 2013. Årsmøtene i OVEK er hovedsakelig forbeholdt OVEKs medlemmer, men etter å ha spurt styrelederen om å få lov til å delta som observatør fikk jeg tillatelse til det. Han hadde da forhørt seg med de andre som satt i styret på den tiden, og fortalt at jeg var interessert i å lære mer om OVEK, slik at jeg kunne skrive om reformkatolisisme. I tillegg er det verdt å nevne at jeg har tilknytning til Den katolske kirke, fordi faren min var katolikk da jeg ble født. Jeg er døpt, men har aldri vært aktiv katolikk.

Da det under årsmøtet skulle være valg av nye styremedlemmer, var det en av damene rundt bordet jeg satt, som spurte om jeg kunne tenke meg å stille som varamedlem. Hun visste at jeg ville skrive om organisasjonen, og sa at jeg kunne bruke vararollen til å lære mer og få et dypere innblikk i organisasjonen. Mange spørsmål og problemstillinger manifesterte seg i hodet mitt. Er det etisk riktig av meg å bli med på dette? Kan jeg klare å holde en kritisk distanse til organisasjonen hvis jeg også skal delta? Når jeg er ferdig med masteroppgaven, skal jeg fortsette med dette da? Og sist men ikke minst, kan jeg påta meg rollen som aktiv katolikk, når dette er ukjent for meg?

På den annen side fikk jeg her servert en unik mulighet til å komme innenfor døren på OVEK. I stedet for å kun å få delta på to seminarer i året, fikk jeg nå en mulighet til å delta på styremøter og årsmøter, og jeg fikk mulighet til å bli kjent med folk og skaffe meg gode samtalepartnere. Jeg takket ja, noe som ble mottatt med glede i forsamlingen. Folk var mest opptatt av var at det var fint å få et ungt styremedlem. Det var faktisk første gang noen på min alder hadde vært med i styret. Jeg ble også fortalt at som styremedlem var det greit å være medlem av organisasjonen. Jeg kunne nå skrive om organisasjonen både utenifra og innenifra. Jeg var forsker, samtidig var jeg medlem av organisasjonen jeg skrev om.

Refleksjoner rundt det å ha både et innenifra og et utenifra perspektiv

I følge Fonneland (2006, s. 230-231) er intervju og deltakende observasjon bygget på et sosialt samspill mellom to parter, og ikke bare innsamling av data. I stedet for å studere objekter, slik man gjør i naturvitenskapen, studerer man mennesker som også er subjekter. Samtidig er forskeren selv et menneske og subjekt, noe som gjør at forskeren på mange måter er en del av det som studeres. Forskeren er ikke løsrevet fra studiet, men konstruerer et bilde av det som studeres gjennom sine egne tanker, utforming av spørsmål og kroppsspråk i samhandling med sine samtalepartnere (Fonneland, 2006, s. 230). Dermed blir analysen av materialet preget av forskeren selv som individ og subjekt. Forskeren stiller seg dermed ikke utenfor oppgaven, men er selv en del av det som blir studert (Fonneland, 2006, s. 231). Forskningsmaterialet man samler inn gjennom kvalitativ forskning, er i følge denne argumentasjonen i utgangspunktet preget av forskerens egne egenskaper som menneske.

Hva så når forskeren i tillegg er en del av det miljøet hun eller han studerer? En insider er man hvis man enten er medlem av felleskapet, eller studerer noe som er knyttet til seg selv på en eller annen måte (Tafjord, 2006, s. 251) Dette er ingen ny forskningsstrategi, i følge Innes (2009), har forskere helt siden 1970-tallet gått inn i egne tradisjoner og studert dem. Argumentene for å drive med slik forskning har blant annet vært, at når man observerer forskningsfeltet innenifra får man et unikt innblikk i studiefeltet, som en utenforstående ikke kan oppnå. Dette er likevel en metode som har vært gjenstand for en del kritikk. Kritikken har blant annet vært, at det å betrakte forskningsfeltet innenifra kan skape forutinntatte holdninger om feltet (Innes, 2009, s. 440). Et annet problem som beskrives, er at ved å observere feltet innenifra kan forskeren ha en tendens til å utelate informasjon han eller hun tar for gitt, og ser på som selvfølgelig. Forskeren kan dermed utelate informasjon, som ville vært relevant for en som ikke står innenfor studiefeltet (Innes, 2009, s. 443).

Det er imidlertid, slik jeg ser det, en stor forskjell mellom det å studere en organisasjon man har vært med i over en lengre periode, og det å gå inn i organisasjonen for å studere den, slik jeg gjorde. Jeg var først og fremst en utenforstående i organisasjonen, fordi jeg nærmet meg miljøet som forsker med analytiske briller. Samtidig var jeg ny i miljøet, og kjente ikke til organisasjonen fra annet enn det jeg hadde lest, og de få samtalepartnere jeg hadde hatt med folk som var tilknyttet OVEK. Rollen som insider fikk jeg etter hvert som jeg hadde vært medlem av organisasjonen en stund, og deltatt på styremøter og seminarer som styremedlem. Likevel ga ikke denne rollen meg full status som insider. Dette hadde antakelig flere grunner. Min status som ikke religiøs samt at jeg holdt meg litt i bakgrunnen i en del av diskusjonene som ble tatt opp var av betydning. Samtidig var alle innforstått med min rolle som forsker i organisasjonen. Jeg ble på bakgrunn av dette, slik jeg ser det, bare delvis insider i OVEK.

Nysgjerrig lærling fremfor sympatiserende meningsfelle

Selv om jeg var medlem av- og sympatiserende med OVEK som sådan, ble jeg ikke medlem på bakgrunn av et følelsesmessig engasjement for organisasjonen. Jeg ble medlem fordi jeg ville komme nærmere inn på medlemmene av OVEK og skaffe meg samtalepartnere, samt få et bedre innblikk i organisasjonens struktur, profil og arbeid. Dette aspektet ved mitt medlemskap var noe jeg minnet samtalepartnerne mine om slik at det ikke ble noen tvil om hva slags engasjement jeg hadde i OVEK. Det ble derfor viktig for meg å fremstille meg selv

som en nysgjerrig lærling i organisasjonen, i stedet for en meningsfelle. I følge Thagaard (2009) kan en forskers nærvær virke forvirrende og ubehagelig for de som forskes på, fordi de ikke har det helt klart for seg hva det innebærer å delta i studiet. Forskeren kan derfor, med fordel, møte miljøet han eller hun forsker på som en lærling som går inn i miljøet på samme grunnlag som andre lærlinger. Samtidig er læringsstrategien først og fremst relevant i stillinger som er underordnet ledelsen. På den måten fungerer forskeren kun som en *medhjelper* i organisasjonen (Thagaard, 2009, s. 71- 72).

Internasjonal kontakt

Selv om OVEK er en selvstendig norsk organisasjon, er bevegelsen tilknyttet et større internasjonalt nettverk kalt *International Movement We Are Church*, som vanligvis går under forkortelsen IMWAC. IMWAC er en paraplyorganisasjon for flere av reformbevegelsene, blant annet for OVEK. Gjennom denne organisasjonen har de ulike reformbevegelsene jevnlig kontakt gjennom mail, samt gjennom internasjonale møter. Hvert land som er medlem av IMWAC kan ha to representanter i det internasjonale rådet. Alle avgjørelser blir vedtatt gjennom avstemning i dette rådet. Hvert år må hvert land betale et medlemskontingent for å beholde plassen sin i organisasjonen (Intervju, Hilde, 06.06. 13). Vi skal gå mer detaljert inn på dette forholdet senere i denne oppgaven.

Som varamedlem i styret, ble jeg også tildelt rollen som internasjonal kontakt for bevegelsen. Dette innebar at jeg skulle være på en mailing-liste i organisasjonen IMWAC hvor jeg fikk tilgang til mailer og diskusjoner reformbevegelsene imellom, samt muligheten til å være med på ett internasjonalt møte i året. Jeg skulle gjennom dette, fungere som et bindeledd mellom OVEK og IMWAC. Dette ansvaret ble imidlertid ikke gitt til meg alene, da jeg skulle dele det med en til fra OVEK. Dette var en utfordrende rolle for meg. Som varamedlem var rollen min som lærling i organisasjonen uproblematisk, mens min rolle som internasjonal kontakt var en potensiell plattform for konflikter. Problemet her gikk ut på at jeg som internasjonal kontakt hadde oppgaven å kommunisere med IMWAC på vegne av OVEK. Selv om jeg hadde rollen som lærling i OVEK skulle jeg ikke fremstå som en lærling i IMWAC. Måten jeg løste dette problemet på, var å konsekvent forholde meg til OVEKs styreleder når det gjaldt all kommunikasjon mellom OVEK og IMWAC. Jeg tok ingen selvstendige avgjørelser i forbindelse med organisasjonen. Samtidig hadde den andre internasjonale kontakten lang

erfaring i stillingen, og hun hadde deltatt på flere av de internasjonale møtene. Dette medførte at representantene fra IMWAC hovedsakelig henvendte seg til henne som kommunikasjonsmedarbeider fremfor meg. På denne måten kunne jeg også som internasjonal kontakt virke som en ”uerfaren” lærling, som var ute etter å lære mer, fremfor å delta som en likesinnet meningsfelle i diskusjonene.

Forsker og insider

For å få innblikk i en organisasjon ved bruk av kvalitativ metode, er det avgjørende å opprette en nær kontakt med samtalepartnerne. Dette er viktig, slik at de får tillit til forskeren og føler at de kan åpne seg, og snakke fritt om temaet som det forskes på (Thagaard, 2009, s. 66). Under forskningsprosjekter hvor forsker og samtalepartnere tilbringer mye tid sammen, kan det dannes relasjoner som kan ligge tett opp til det vi vanligvis betegner som vennskap (Kraft, 2006, s. 234) Samtidig vil et slikt forhold være preget av distanse mellom de to partene. Forskeren representerer en rolle som utenforstående, fordi vedkommende studerer organisasjonen fra et faglig ståsted (Thagaard, 2009, s. 66). I mitt tilfelle hadde jeg to roller, både som forsker og utenforstående, og som styremedlem og delvis insider i organisasjonen. Jeg deler Olav Christensens (2005) erfaring når det gjelder både å være forsker og insider. Han beskriver det slik:

I øyeblikk kunne jeg føle meg som en deltaker, men det varte aldri lenge. Posisjonen som observatør ble eksplisitt hver gang jeg trakk meg tilbake for å skrive, en påminnelse om riktigheten i Sarah Thorntons poeng om at etnografi ikke består av en, men av to metoder, deltakelse og observasjon. Min erfaring var at det å veksle mellom en deltakerlignende posisjon og en observatørrolle hadde avgjørende betydning, i forhold til min egen evne til å abstrahere og tenke analytisk (Christensen, 2005, s. 81-82).

Situasjonene jeg deltok i med mine samtalepartnere varierte mellom planlagte samtaler, som varte mellom en og to timer, og spontane samtaler jeg hadde med folk på seminarer og møter. Å delta i OVEK, ga meg tilgang til informasjon som det hadde vært vanskelig, eller umulig å få tilgang til hvis jeg ikke hadde gått inn i organisasjonen. Samtidig ble det en utfordring å vurdere om informasjonen ble gitt til meg som en som var innenfor organisasjonen eller som en utenforstående. Noen ganger fikk jeg sensitiv informasjon, som jeg ikke visste om ble fortalt til meg som medlem eller som forsker. Som Thagaard (2009) presiserer, er forholdet

mellom informanten og forskeren preget av en naturlig asymmetri, fordi forskeren i ettertid skal skrive om det som blir fortalt i en samtale (Thagaard, 2009, s.85). På bakgrunn av denne asymmetrien var jeg nødt til å sortere ut hvilken informasjon jeg kunne bruke i oppgaven, og hva som var sensitivt materiale gitt til med på et mer fortrolig grunnlag, og dermed ikke egnet for oppgaven.

Selv om ikke alt OVEK-medlemmene fortalte meg kunne gjengis i oppgaven, var imidlertid alt de fortalte meg nyttig informasjon, da det ga meg en bedre forståelse av OVEK og hva det innebærer å være OVEK-medlem. På den måten er all informasjon man tilegner seg gjennom deltakende observasjon, på sett og vis, nyttig informasjon. Line Esborg (2005) forklarer dette på en god måte:

Til syvende og sist handler feltarbeidet mer om å komme nær nok til å forstå betydningen av informantenes utsagn og hvilke kontekstuelle relasjoner de inngår i, enn å oppnå egentlig felleskap (Esborg, 2005, s 99).

Nærheten man oppnår ved hjelp av deltakende observasjon har den fordelen, at den kan gi forskeren en bedre forståelse av det informantene forteller. Dermed er alle former for samtaler man har med medlemmer av den organisasjonen man skriver om av verdi, både de planlagte intervjuene og de tilfeldige samtale. Dette på tross av at ikke all informasjon man tilegner seg gjennom de tilfeldige samtale direkte kan gjengis i oppgaven.

Lojalitetsproblematikken

Et annet problem med det å være både innenfor og utenfor det man studerer, kan være at forskeren kan føle en viss forpliktelse og lojalitet ovenfor sine informanter. Når man studerer et miljø med mennesker man blir kjent med og liker, er det lett å føle at man må ivareta deres interesser og verdier. Det kan derfor bli problematisk å holde en analytisk distanse til miljøet (Kraft, 2006, s.268). Dette er en problematisk faktor innenfor flere fagtradisjoner som bruker kvalitative metoder, blant annet i folkloristikken og antropologien, men også i religionshistorien (Kraft, 2006, s. 267-268).

Som en insider i miljøet man studerer er det, slik jeg ser det, ekstra viktig å være klar over denne problematikken. I min tid som styremedlem i OVEK, opplevde jeg at det var knyttet en viss forventning til mitt medlemskap. For eksempel ble det ved flere anledninger antydning et ønske om at jeg kunne forsøke å verve inn yngre medlemmer til organisasjonen. Jeg ble imidlertid aldri direkte spurt om jeg aktivt kunne arbeide med dette. Dermed kunne jeg i stor grad unngå problemstillingen. Når spørsmålet likevel meldte seg, forsøkte jeg høflig å avvise forslaget ved å lede samtalen inn på sporet av hva jeg egentlig drev med i organisasjonen. Jeg kunne for eksempel svare med å spørre: ”Ja, så det er ikke så mange unge medlemmer her altså, hva kommer det av tror du?” Andre ganger fikk jeg tilbud om å låne bøker eller andre ting fra folk. I slike tilfeller måtte jeg spørre meg selv om dette satte meg i en posisjon hvor jeg skyldte dem noe tilbake. Jeg løste dette ved å vise imøtekommenhet og vennlighet.

Lojalitetsproblematikken kan også gå andre veien, hvor det er informanten som har en slags idé om hva hun eller han *bør* fortelle til forskeren. Noen ganger er det vanskelig å vite om informantene forteller om temaene slik de opplever dem personlig, eller om de forteller det slik de tror at forskeren ønsker å høre det. Dette kan både være grunnet i at informanten har en idé om hvordan hun eller han vil presentere seg eller organisasjonen for forskeren, eller at informantene vil fortelle det de tror forskeren ønsker å høre (Thagaard, 2009, s. 105). Jeg måtte derfor være nøye med å presisere min rolle som utenforstående og nysgjerrig fremfor deltakende og likesinnet meningsfelle under de samtalerne jeg hadde med medlemmer av OVEK. Selv om det på mange måter var utfordrende å både være forsker og insider, var det en metode som viste seg å både være mulig og samtidig svært nyttig for oppgaven. Jeg fikk tilgang på unik informasjon, samt opprettet kontakt med gode samtalepartnere.

Oppgavens Kilder

Intervjuer

Intervjumaterialet i denne oppgaven er basert på 12 intervjuer og samtaler. Jeg ble kjent med samtalepartnere gjennom arrangementene i OVEK og engasjementet mitt i styret. Jeg utførte i alt åtte dybdeintervjuer, som varte mellom en og to timer, hvor jeg hadde planlagte spørsmål og tok opptak av samtalerne. Når informantene ledet samtalerne inn på temaer som

ikke var planlagte, men likevel kunne være relevante for oppgaven min lot jeg dem snakke fritt og kom heller inn med oppfølgingsspørsmål. Jeg hadde også kortere samtaler med medlemmer under seminarene. Fire av disse samtale er sitert i oppgaven. Alle samtale jeg hadde med OVEK- medlemmer var med på å forme min forståelse av OVEK, og er i så måte en del av materialet for oppgaven.

Samtalepartnerne

Jeg har valgt å omtale dem jeg snakket med, for å innhente informasjon, for *samtalepartnere* fremfor det mye brukte begrepet *informanter*. Det har jeg gjort fordi intervjuene jeg foretok hadde en form som liknet mer på uformelle samtaler, enn det man vil betegne som klassiske intervjuer hvor intervjueren kommer med spørsmål og intervjupersonen svarer. Under mine intervjuer lot jeg samtalen flyte mer fritt. Jeg hadde skrevet ned noen spørsmål som jeg delvis forholdt meg til, men jeg la også opp til at de jeg snakket med kunne lede samtale ut på nye temaer. Dermed utviklet intervjuene seg til samtaler, hvor jeg kom med oppfølgingsspørsmål til nye temaer som ble tatt opp.

Dybdeintervjuene for oppgaven er basert på forholdsvis lange samtaler med åtte samtalepartnere. Jeg har anonymisert alle. Det eneste jeg har beholdt av deres identitet er en alderskategori, og hvorvidt de er konvertitter eller ”krybbekatolikker”². En av samtalepartnerne er ikke medlem av OVEK, men er likevel reformkatolikk og sympatiserer med organisasjonen. De har alle en alder som ligger mellom 40 og 70 år.

Deltakende observasjon: Seminarer og møter

Jeg hadde kontakt med OVEK i fire år, hvor jeg i to av årene var med i styret. Det materialet jeg fikk gjennom deltakende observasjon, fikk jeg gjennom seminarer, årsmøter, og styremøter. Seminarene i OVEK er samlinger hvor medlemmene kan møte opp og hvor det blir holdt et eller flere foredrag av inviterte foredragsholdere. Utover det, varierer formen etter hva styret planlegger fra gang til gang. På de seminarene hvor jeg deltok, ble det satt av

² Krybbekatolikk er en betegnelse for en som er født inn i en katolsk familie.

tid til spørsmål og diskusjon i etterkant av foredragene, samt en inkludert lunsj og kaffepause under arrangementene. Det er først og fremst diskusjonene og samtalene under seminarene som har bidratt med nyttig informasjon til oppgaven, men noen av foredragene har også hatt temaer som har vært relevante for oppgaven.

Videre har årsmøtene i OVEK vært viktige for oppgaven. Det var gjennom dem at jeg fikk muligheten til å få rollen som styremedlem og lærling i organisasjonen, samtidig som de ga meg innblikk i mye av OVEKS strukturer og organisering. Styremøtene har også bidratt til å skape et bilde av samholdet og felleskapet i OVEK. Selv om deler av det som ble sagt under styremøtene var av privat karakter, og dermed ikke egnet for oppgaven, var disse samlingene med på å gi meg innblikk i mye av det praktiske arbeidet, drivkraften og engasjementet i OVEK.

Skriftlige kilder: Nettside og nyhetsbrev

Gjennom nettsiden til OVEK har jeg fått tilgang til nyhetsbrevene, oppdatert informasjon om hva som skjer i organisasjonen, samt relevante artikler og lenker. De eldste innleggene jeg finner på nettsiden er datert fra 2009. Nyhetsbrevene er blitt produsert i organisasjonen fra tiden den ble opprettet. Før nettsiden kom ble nyhetsbrevet sendt i posten til medlemmene. På OVEKs nettside er det lagret 28 nyhetsbrev som er produsert fra året 2004 frem til 2016, og det er disse jeg har brukt som materiale for oppgaven.

Hvert nyhetsbrev består av en samling informasjon om bevegelsens aktiviteter og diskusjoner, og av artikler som er produsert av medlemmer av OVEK. Sideantallet i nyhetsbrevene varierer. Nyhetsbrevene inneholder også informasjon om bevegelsens søsterorganisasjoner i Danmark og Sverige, samt en del om IMWAC. Nyhetsbrevet fungerte med redaktør frem til 2015, etter dette var det ingen redaktør for bladet, frem til det senere i 2016 ble nedlagt. Til sammen utgjør nettsiden og nyhetsbrevet viktige skriftlige kilder, som har utfyllt informasjonen jeg fikk ved observasjon og samtaler. Jeg har valgt å ikke analysere nyhetsbrevene. De har imidlertid fungert som et supplement til samtalepartnerne mine, fordi de er produsert og skrevet av medlemmer av OVEK.

Oppsummering

I dette kapitlet har jeg belyst det metodiske rammeverket for denne oppgaven. Hovedtrekket ved min metode, var at jeg gikk inn i organisasjonen jeg studerte, for å avdekke informasjon om OVEK. Dette hadde først og fremst den fordelen at jeg ble kjent med folk, og dermed kunne skaffe meg gode samtalepartnere. Samtidig fikk jeg delta på møter som var forbeholdt medlemmer av OVEK og i tillegg styret. Til sammen var dette med på å gi meg tilgang på verdifull informasjon om organisasjonen. Som delvis insider i OVEK fikk jeg medlemmenes tillit på en annen måte enn om jeg hadde vært helt utenforstående. Med dette fulgte både fordeler og ansvar. Fordi jeg opprettet nær kontakt med noen av medlemmene, måtte jeg også kontinuerlig reflektere over og vurdere etiske problemstillinger knyttet til dette. For eksempel måtte jeg sortere mellom informasjon jeg kunne bruke i oppgaven, og informasjon som ble gitt til meg på et mer fortrolig plan, og dermed ikke egnet seg for forskningen. Videre måtte jeg forsøke å holde en analytisk distanse til studiefeltet, på tross av at jeg var delvis insider. Dette var en utfordrende oppgave, og innebar at jeg kontinuerlig måtte minne mine samtalepartnere på min rolle som forsker på organisasjonen. Jeg løste dette ved å innta rollen som nysgjerrig lærling i organisasjonen fremfor likesinnet meningsfelle. Kildene for denne oppgaven består av dybdeintervjuer og mindre samtaler, samt deltakende observasjon jeg foretok på seminarer og møter. Videre består kildene av OVEKs nettside, samt nyhetsbrev.

I neste kapittel skal vi belyse denne oppgavens teoretiske rammeverk, nemlig OVEK i lys av organisasjonen som en subkultur i Den katolske kirke.

3 Å studere en subkultur

I dette kapitlet skal jeg belyse det teoretiske perspektivet for denne oppgaven. Dette perspektivet har som formål å sette en liten religiøs gruppering som OVEK inn i en større, faglig kontekst. Jeg har tatt utgangspunkt i teorier som omhandler subkulturer. I denne sammenhengen velger jeg å analysere OVEK som en subkultur i Den katolske kirke. Dette skal bidra til å gi en bredere forståelse av hva slags gruppe OVEK utgjør i et større katolsk landskap. Det skal også være med på å gjøre OVEK, som gruppe, sammenlignbar med andre lignende grupperinger. På mange måter er OVEK en marginalisert gruppe innenfor Den katolske kirke. Samtidig er OVEK en organisasjon hvor medlemmene er ordinære, dedikerte og lojale medlemmer av kirken sin. Dette skal vi se nærmere på i senere kapitler.

Dette kapitlet gir en generell oversikt over hvordan OVEK kan forstås som en subkultur, og sentrale aspekter ved å betrakte en gruppe fra dette perspektivet. Å sette en gruppering inn i en kategori kan være hjelpsomt, samtidig som det byr på utfordringer. Studiet av subkultur er et stort forskningsfelt. Derfor vil jeg kun ta utgangspunkt i de perspektiver som kan bidra til å belyse *min* problemstilling. Jeg vil hovedsakelig fokusere på Ken Gelders og Fine og Kleinmans teorier om subkultur, men det blir også relevant å trekke inn enkelte andre forskere.

Å definere subkultur

Det er gjort mange forsøk på å definere betegnelsen *subkultur* gjennom tidene. Luigi Berzano og Carlos Genova (2015) har en vid definisjon. I følge dem, kan subkulturer forstås slik: "Subcultures appear as socio-cultural entities essentially distinct from the surrounding social context". (Berzano og Genova, 2015, s. 126). Dette er en definisjon som gir oss et grovt bilde av hva subkultur er, men den forteller oss ikke noe spesifikt utover dette. En annen mer detaljert definisjon finner vi hos Ken Gelder (2005). Han beskriver fenomenet subkultur slik:

Subcultures are groups of people that are in some way represented as non- normative and/or marginal through their particular interests and practices, through what they are, what they do and where they do

it. They may represent *themselves* in this way, since subcultures are usually well aware of their differences, bemoaning them, relishing them, exploiting them, and so on. But they will also be represented like this by others, who in response can bring an entire apparatus of social classification and regulation to bear upon them (Gelder, 2005, s. 1).

Denne definisjonen går nærmere inn på hvordan vi kan forstå subkulturer som grupper av mennesker, med interesser og praksiser som skiller seg fra det vi betrakter som det normative i samfunnet. Ofte kan medlemmene av en slik gruppe selv oppfatte seg som noen som faller utenfor det normative. En av mine samtalepartnere Bjørn, eksemplifiserer dette slik: ”Vi ble aldri noen massebevegelse, vi ble en liten nisje for spesielt interesserte, men jeg tror likevel vi fyller et behov” (Intervju, Bjørn, 15.09.15). Han erkjenner altså selv at OVEK er en gruppe som skiller seg ut i det katolske landskapet. Samtidig vil utenforstående også betrakte medlemmer av en subkultur som noen som skiller seg ut. Det kan innebære at samfunnet rundt kan være med på å klassifisere subkulturer og skape spesielle regler som begrenser dem.

Den katolske kirke som samfunn

I denne analysen vil jeg forstå Den katolske kirke som et samfunn, og OVEK som en subkultur innenfor dette samfunnet. Med samfunn mener jeg en gruppe mennesker som har dannet et varig felleskap rundt et sett med interesser, verdier, normer og praksiser. Denne forståelsen er på linje med Durkheims teori om Den katolske kirke. Han mente at katolisismen er en religion som er bygget på et integrert sosialt samfunn med sterke sosiale bånd mellom medlemmene, hvor presten fungerer som et bindeledd mellom de troende og Gud (Pals, 2006, s. 94). Ethvert samfunn har en eller annen form for politisk struktur. I Den katolske kirke er det en klar hierarkisk struktur, med paven som øverste instans. I den følgende analysen, kan altså betegnelsen *Den katolske kirke* forstås som et samfunn som utgjør den gruppen mennesker som til enhver tid bekjenner seg til den katolske tro og ser på paven som sin øverste leder.

Vi så i Gelders definisjon at utenforstående vil betrakte subkulturer som grupper som skiller seg fra det normative. Det kan innebære at samfunnet rundt kan være med på å klassifisere subkulturer og eventuelt skape regler som begrenser dem. Med sin hierarkiske struktur har

Den katolske kirke mulighet til å begrense katolske individer eller gruppers handlinger gjennom ekskommunikasjon. Dette kan skje dersom kirkehierarkiet finner at individet eller gruppen gjør ting som strider imot kirkens lære. Dette er av betydning for OVEK, noe vi skal gå nærmere inn på i senere kapitler.

Når vi betrakter Den katolske kirke som et samfunn, blir OVEK en antallsmessig minoritet i dette samfunnet. Det er viktig å gjøre en distinksjon mellom begrepet minoritet og subkultur. Minoriteter betegnes tradisjonelt som grupper som har en annen kultur enn det storsamfunnet de befinner seg i, og hvor minoritetens kultur ofte har en annen geografisk opprinnelse enn det nye samfunnet de er en del av (Hylland Eriksen, 1994). Dette gjelder for eksempel muslimer i Norge. Subkulturer er derimot grupper hvor kulturen både springer ut fra, og hele tiden forholder seg til majoritetssamfunnet. Dette skal vi utdype nærmere senere i kapitlet.

Subkultur, synonymt med ungdomskultur?

En utfordring ved å betegne visse grupper som subkulturer, er at forskning på dette feltet for det meste har vært begrenset til å omhandle ungdom og ungdomskultur. Man har lagt vekt på å beskrive unge mennesker som ønsker å definere seg bort fra foreldregenerasjonen (Berzano og Genova, 2015, s. 113). Når det gjelder OVEK er de fleste medlemmene middelaldrende og eldre mennesker. Dette beskrives nærmere i kapitlet *Profil og medlemsmasse*.

Det er likevel mulig å trekke en parallell fra forskning på subkultur til reformkattolisisme generelt. Reformkattolisisme oppsto som et svar på det mange katolikker mente var en stagnering i Den katolske kirke. Mange var frustrerte over at reformene fra Det annet vatikankonsil ikke hadde utviklet seg videre. Samtidig spilte ungdomsoppgjøret i 1968 en rolle i denne prosessen. Mange begynte å tenke nytt på en del områder, også om Den katolske kirkes lære. Dette skal vi gå nærmere inn på i kapitlet, *Arven fra Det annet vatikankonsil*. Vi skal også se at OVEK-medlemmer omtaler seg selv som 68' generasjonen, altså at de føler en tilknytning til dette ungdomsopprøret.

Interaksjon som forståelsesramme for studiet av subkultur

Fine og Kleinmann (1979) bruker det de betegner som *interaksjon* mellom individer og ulike grupperinger som rammeverk for sin forskning på subkultur. Selv om deres studier hovedsakelig bruker ungdomskultur som utgangspunkt, er deres teoretiske perspektiv av verdi for denne oppgaven. I sin artikkel *Rethinking Subculture: An Interactionist Analysis*, understreker de at samfunn, slik vi ser dem i dag, ikke består av homogene grupper av mennesker, men er komplekse sammensetninger av mennesker med forskjellig etnisitet, politisk ståsted og forskjellig religion. Derfor er det ikke én bestemt kultur som definerer et samfunn. Et samfunn består av flere ulike kulturer. (Fine og Kleinman, 1979, s. 1). Det samme gjelder mindre grupperinger i samfunnet, slik som subkulturer, som også består av en sammensetning av flere ulike individer (Fine og Kleinman, 1979, s. 10).

Fine og Kleinman legger spesielt vekt på, at for å forstå en subkultur må man se hvordan individene kommuniserer med og forholder seg til samfunnet, samt til hverandre (Fine og Kleinman, 1979, s. 16). De kritiserer tidligere teorier for å ha behandlet det subkulturelle systemet som noe homogent og statisk som er lukket for utenforstående (Fine og Kleinman, 1979, s. 2). De peker på at tidligere teoretikere ofte har sett på subkulturer som strukturelle, eller nettverkbaserte samfunn som er satt sammen av en viss type mennesker. Dette kan for eksempel være en gruppe hvor alle har omtrent samme alder, eller en gruppe som tilhører samme klasse i et samfunn (Fine og Kleinman, 1979, s. 2). I følge strukturelle teorier om subkulturer kan man for eksempel betrakte alle i en viss aldergruppe som medlemmer av en subkulturell ungdomskultur. Disse individene vil imidlertid ikke nødvendigvis ha de samme kulturelle verdiene (Fine og Kleinman, 1979, s. 3). For eksempel er det deler av denne gruppen av individer som har verdier som faller utenfor det man klassifiserer som ungdomskultur, mens en gruppe i en helt annen alderskategori kan dele typiske ungdomskulturelle verdier. Subkulturer er dermed basert på ulike individers interesser og verdier fremfor for eksempel individers alder. Vi må dermed se på subkultur som noe uten klare definerbare grenser, slik som Fine og Kleinman sier det:

While a small group can be studied as a closed system, it is erroneous to conceive of group members as interacting exclusively with each other. Small groups are connected with many other groups through a large number of interlocks, or social connections. These connections assume a variety of forms and can be analyzed from the perspective of either the individual or the group. Individuals, for example, may share membership in several groups simultaneously or sequentially (Fine og Kleinman, 1979, s. 8).

Den katolske kirke, er som nevnt, en verdenskirke med en klar hierarkisk oppbygning. Kirken er altså et religiøst samfunn som er spredd ut over et stort geografisk felt, noe som gir rom for å danne flere ulike kulturer innenfor dette samfunnet. Vi må derfor se på Den katolske kirke som en gruppe av mennesker som tilhører et system, men som samtidig er autonome individer som ikke nødvendigvis deler alle de samme kulturelle verdiene. Det samme gjelder for subkulturer innenfor dette samfunnet, som også består av flere autonome individer. Med dette som utgangspunkt er det, i følge Fine og Kleinman, viktig å belyse hvordan de ulike delene av samfunnet, og individene, interagerer med hverandre. Det blir relevant å belyse hvordan OVEK interagerer med sine søsterbevegelser, spesielt IMWAC, som vi har vært inne på tidligere. Hovedsakelig vil jeg imidlertid fokusere på hvordan OVEK medlemmer interagerer med hverandre og kirkehierarkiet i Norge. Dette skal jeg utdype i senere kapitler.

Subkultur og identitet

Når en person tilhører en subkultur, innebærer det at man identifiserer seg med ideer som den gitte subkulturen representerer. Fine og Kleinman argumenterer for at man må se på forholdet mellom subkultur og medlemmenes identitet som en dialektisk prosess. Det vil si at subkulturen og medlemmenes identitet kontinuerlig påvirker hverandre, noe som er med på å holde subkulturen i bevegelse hele tiden. Dette er med på å videreutvikle subkulturen og å påvirke individene som hører til denne (Fine og Kleinman, 1979, s. 13). Ofte blir subkulturene utviklet, eller videreutviklet, ved at individene i gruppen lar seg inspirere av andre grupper, eller individer, de er fasinert av og beundrer. Man overfører dermed elementer fra ulike kilder, og tilpasser dem subkulturens behov og form (Fine og Kleinman, 1979, s. 12).

OVEK ble opprettet ved at norske katolikker lot seg inspirere av reformbevegelser i andre land, først og fremst England og Østerrike. Dette skal vi gå nærmere inn på i kapitlet *Profil og medlemsmasse*. Den norske organisasjonens navn *Også vi er Kirken* er for eksempel inspirert av den østeriske bevegelsens navn *Wir sind Kirche*. Deler av OVEKs reformprogram er også direkte inspirert av andre reformbevegelser. Samtidig er det elementer i OVEKs profil og praksis som er unike, noe som gjør den til en uavhengig organisasjon.

Man tok ideer fra andre grupperinger og tilpasset dem etter egne behov. Det som fungerer i Østerrike og England fungerer kanskje ikke på samme måte i Norge, og må derfor tilpasses situasjonen i Norge. OVEK er medlem av den internasjonale paraplyorganisasjonen IMWAC, og representanter fra den norske bevegelsen drar jevnlig på internasjonale møter, hvor de treffer representanter fra de andre landene. I tillegg til dette, er kontakt over e-mail plattformer hvor OVEK interagerer med andre katolske reformbevegelser.

Kontakten subkulturen har med liknende grupperinger og med hverandre, har altså betydning for subkulturens utvikling, samt for deltakernes identitet. Samtidig er den interaksjonen de har med utenforstående med på å forme subkulturen (Fine og Kleinman, 1979, s. 14). Samfunnets holdning til subkulturen har mye å si for hva slags uttrykk subkulturen viser utad. Hvis samfunnet for eksempel forholder seg negativt til subkulturen, og ser den som en trussel mot normer og verdier i samfunnet, kan subkulturen svare med å isolere seg. Det kan også føre til at deltakerne ikke snakker med utenforstående om sin subkulturelle identitet. I følge en av mine samtalepartnere, finnes det flere skjulte nettverk innenfor Den katolske kirke, hvor gruppene i liten grad kommuniserer med utenforstående. Blant annet finnes det ulike grupper av homofile katolikker. (Intervju, Liv, 09.09.13). Dette kan ha sammenheng med at Den katolske kirkes holdning til homofil praksis i hovedsak er negativ.

Deler av det katolske samfunnet forholder seg nøytralt eller positivt til OVEK. Det er imidlertid også noen som ser på OVEK som en trussel for kirken (Intervju, Bjørn, 15.09.2015). Dette har medført at det er mange OVEK-medlemmer som ikke snakker med andre katolikker om OVEK, og det er derfor mange som ikke vet at organisasjonen finnes. Inger sier at hun ikke snakker med alle om OVEK, fordi hun vet at de ikke interesserer seg for, eller at de motsetter seg organisasjonen (Intervju, Inger, 12.10.15). Bjørn sier at han ikke driver med noen aktiv misjonering for OVEK, fordi han ikke vil irritere folk ved å snakke om organisasjonen (Intervju, Bjørn, 15.09.15). Liv sier at hun er helt åpen om at hun er med i OVEK, også med de av vennene hennes som er mer konservative katolikker. Hun snakker likevel ikke med sine mer konservative venner om *OVEK-saker*. Hun sier at; ”Vi vet at vi er uenige på noen områder, og lar det være med det” (Intervju, Liv, 09.09.13). Min samtalepartner Lise sier at hun ikke har problemer med å diskutere reformkatolisisme med sine katolske venner. Hun sier hun at hun føler at hun kan snakke fritt med katolske venner, og snakker lettere med dem enn venner og familie som ikke er katolske (Intervju, Lise, 29.03.13). Dette er interessant, fordi Lise representerer en som sympatiserer med OVEK men

som ikke er medlem av organisasjonen. Muligens er det enklere å være åpen om sin identitet som reformkatolikk hvis man ikke tilhører en organisasjon. En del mennesker har kanskje negative assosiasjoner når det gjelder OVEK, fordi organisasjonen til tider har møtt mye motstand. Dette temaet skal vi belyse i kapittelet *OVEK og kirkehierarkiet*.

Det overstående gir oss indikasjoner på hvordan OVEK-medlemmer og sympatisører kommuniserer med utenforstående om sin identitet. Samtidig er det et paradoks, at en subkultur som OVEK i prinsippet er en åpen og inkluderende organisasjon hvor alle er velkomne. OVEKs medlemmer er opptatt av å formidle sin aktivitet og ha en åpen dialog med kirkehierarkiet, noe vi skal komme tilbake til i senere kapitler.

Flere identiteter samtidig

Som vi allerede har vært inne på, består subkulturer av flere autonome individer. Videre kan et individ være aktivt i ulike kulturelle grupperinger samtidig (Fine og Kleinman, 1979, s. 10). Noen ganger kan en person være med i en subkultur, men likevel ha en sterkere identifisering med normene og verdiene i det større samfunnet hun eller han er en del av. I andre tilfeller kan en person identifisere seg sterkere med de normene og verdiene hun eller han finner i den subkulturen vedkommende er en del av (Fine og Kleinman, 1979, s. 13). Under mine samtaler med OVEK-medlemmer var det stor variasjon når det gjaldt hvor mye deres identifisering med OVEK betydde for dem som katolikker. Mens det for noen var helt nødvendig å være med i OVEK for å kunne forbli i Den katolske kirke, var det for andre mer som et godt tilskudd til deres katolske tilhørighet, men ikke nødvendig for at de skulle bli i kirken. Dette skal vi se nærmere på i oppgavens siste kapittel.

Et individ kan også samtidig være med i flere små grupper, som reflekterer ulike sider ved deres identitet. Vi kan bruke en av mine samtalepartnere Inger som eksempel. Inger har først og fremst Den katolske kirke som religiøs tilhørighet og samfunn. Samtidig er hun medlem av OVEK, men hun er også med i en katolsk bønnegruppe. I bønnegruppen har noen av dem som er med, liten interesse for OVEK og et par av dem motsetter seg OVEK som organisasjon. Inger snakker ikke med dem om OVEK, fordi hun vet de ikke har noen interesse av det (Intervju, Inger, 12.10.15) Inger finner noe i OVEK som hun ikke finner

andre steder, samtidig finner hun noe i bønnegruppa som hun kanskje ikke finner i OVEK. Det ene utelukker ikke det andre.

Å være *OVEKer*

En del av det å identifisere seg med en gruppe kan også være at man har egne betegnelser på medlemmer av gruppa. Eksempler på slike termer mange kjenner til er for eksempel *Hippie*, *Goter* og *Blitzer*. For å forstå subkulturer er det sentralt å belyse de begrepene og termene individene bruker om seg selv (Fine og Kleinman, 1979, s. 17). Det er også relevant å forsøke å forstå hva individene legger i slike betegnelser.

I tillegg til organisasjonens navn *Også vi er Kirken* bruker mange av de medlemmene jeg har snakket med, betegnelsen *OVEKer* om seg selv og andre i organisasjonen. Denne betegnelsen innebærer, slik jeg forstår det, en personlig tilknytning til OVEK, og viser at det å være medlem av OVEK er en del av medlemmenes identitet. Det innebærer også en tilknytning til de andre medlemmene, og uttrykker en følelse av at man står sammen om noe. Er man et engasjert OVEK-medlem er man en *OVEKer*. Man er en del av noe, og man kan være med på å utgjøre en forskjell. I og med at dette er en mye brukt betegnelse i OVEK, har jeg valgt å bruke betegnelsen på medlemmer av organisasjonen i denne oppgaven.

Slik jeg forstår det, ligger det en slags forventning blant medlemmene knyttet til det å være *OVEKer*. Man snakker om seg selv og andre på en måte som indikerer at man har et felles ansvar. Man har en form for gruppebevissthet, en type *solidarity*, i Durkheims betydning av begrepet. Han betraktet opparbeidelsen av sosial identitet som noe spesielt, som individualisme ikke kan tilby mennesker i like stor grad (Gelder, 2007, s.134). Flere har sagt seg enig i denne ideen. Michel Maffesoli sier det slik:

Indeed, whereas the individualist logic is founded on a separate and self-contained identity, the person (persona) can only find fulfillment in his relations with others” (Maffesoli, 2005, s. 194).

I forhold til dette perspektivet blir betegnelsen *OVEKer* et sterkt symbol for hva det innebærer å være med i OVEK, hvor det sosiale aspektet er noe som i stor grad blir vektlagt. Man har en sosial identitet som *OVEKer*. Man er katolikk, men katolikk med spesielle behov

som skiller seg ut i det katolske landskapet. Det gjør at OVEKere føler en spesiell nærhet til hverandre som man ikke finner andre steder i Den katolske kirke på samme måte. Bjørn omtalte sine felles OVEK medlemmer som ”OVEKerene mine” under en av samtalene våre, en uttalelse som sier mye om betegnelsen (Intervju, Bjørn, 15.09. 15).

Det er likevel viktig å understreke at det antakeligvis ikke er alle i OVEK som bruker betegnelsen OVEKer om seg selv. Noen betaler kanskje medlemsavgiften og kommer til seminarene, men identifiserer seg ikke med organisasjonen like sterkt som andre. På den andre siden er det kanskje folk som sympatiserer med organisasjonen men likevel ikke betaler medlemsavgift, som blir betegnet som OVEKere av andre, på grunn av deres engasjement i organisasjonen. Sympatisørene er også inkludert i denne oppgaven, fordi de av OVEK-medlemmer blir sett på som viktige for organisasjonen, og dermed er av betydning for den subkulturen OVEK utgjør.

Hva man ikke er

Samtidig som en del av identitetsperspektivet handler om å definere hvem man er, er det ofte også viktig å definere det motsatte, nemlig hva man *ikke* er. I sin artikkel; *The social logic of subcultural capital* (1995), går Sarah Thornton inn på dette aspektet ved subkultur. Selv om hennes studie er av mennesker som tilhører britiske klubbkulturer, kan den, slik jeg ser det, si noe om et universelt aspekt ved subkulturer. Hun beskriver det slik: ”Although most clubbers and ravers characterize their own crowd as mixed or impossible to classify, they are generally happy to identify a homogenous crowd to which they don’t belong” (Thornton i Gelder, 2005, s.188). Slik jeg ser det, gjelder dette alle mennesker som føler at de hører til i en bestemt gruppe med egne sett av ideer og praksiser. En høyrepolitiker vil for eksempel ha et klart bilde av hva som skiller egen politisk identitet fra venstresiden, og kanskje vil han eller hun ha et enklere bilde av den andre siden enn av sin egen gruppe, som de ser innenfra og dermed har en mer kompleks forståelse av.

Noe som går igjen i mine samtaler med OVEKere, er at de definerer seg bort fra det de betegner som den *konservative* siden av kirken. Når jeg for eksempel spurte Knut om hvem som så på OVEK som fiender av kirken svarte han: ”Det er de konservative. De er kekkonservative. De som ikke tåler noe forandringer, de som må holde på det gamle”

(Intervju, Knut, 30.09.15). Dette viser til et bilde av de konservative som om de står for det motsatte av det OVEKere står for, nemlig at Den katolske kirke må utvikle seg i takt med tiden. En annen samtalepartner, mener at OVEK holder en lav profil fordi resten av det norske, katolske majoritetssamfunnet er svært konservativt (Intervju, Mette, 06.04.13). Dette er igjen et utsagn som definerer OVEKere bort fra det konservative. Vi har her en parallell til den tilknytningen OVEKere føler til 68'generasjonen, som på mange måter var ungdommenes revolusjon mot den konservative foreldergenerasjonen. Mye har imidlertid forandret seg, både i samfunnet for øvrig og i Den katolske kirke siden den gang. Thornton argumenterer for at mens 1960 og 70 var preget av liberalisering av samfunnet, tok 1980 tallet en mer konservativ vending. Politikken gikk mot høyresiden mens venstresiden ble sett på som utdatert (Thornton, 2005, s.191). Dette skal vi se at var en prosess som foregikk i Den katolske kirke også, og er noe vi skal belyse i kapittelet *Arven fra Det annet vatikankonsil*.

Oppsummering

Når flere mennesker ser på seg selv som medlemmer av en gruppe, skaper dette sosiale verdener. Subkulturer er sosiale grupper, men det er grupper hvor det sosiale har et spesielt uttrykk som skiller seg fra det det større samfunnet ser på som normen (Gelder, 2005). Vi har nå sett hvordan man kan forstå subkulturer som dynamiske, sosiale grupper bestående av autonome individer som både forholder seg til hverandre og til utenforstående. Dette er med på å holde subkulturen i kontinuerlig utvikling. I dette kapittelet har jeg tatt utgangspunkt i Ken Gelders definisjon av subkultur samt noen av hans perspektiver, for å forstå fenomenet. Samtidig har jeg belyst noen av Fine og Kleinmans ideer som legger vekt på en interaktiv analyse av subkulturer. Fine og Kleinman argumenterer for at en av de beste metodene for å forstå subkulturer er kvalitativ metode. Metoden bør innebære observasjon av en eller flere subkulturer, samt intervjuer. De argumenterer videre for at i studien av en subkultur er det viktig å finne ut hvordan individene kommuniserer med hverandre innad i gruppen, individer i liknende grupperinger, samt med utenforstående i det samfunnet de er en del av. Dette er et perspektiv som i stor grad samsvarer med det metodiske rammeverket jeg har satt for denne oppgaven. Forholdet OVEK-medlemmer har til hverandre, resten av det katolske samfunnet samt lignende bevegelser i andre land, vil bli vektlagt i denne oppgaven. Vi vil ved hjelp av Fine og Kleinman se på OVEK som en subkultur og på reformkatolisisme generelt som en

større gruppe bestående av flere ulike subkulturer som skiller seg fra hverandre på mange måter. Samtidig har reformbevegelsene et felles idegrunnlag, som er å endre på ting ved Den katolske kirke.

Videre i denne oppgaven skal jeg belyse noe av bakgrunnen for hvorfor en rekke av disse reformbevegelsene oppsto, nemlig arven fra Det annet vaticankonsil.

4 Arven fra Det annet vatikankonsil

I dette kapittelet skal jeg belyse viktige trekk ved Det annet vatikankonsil, samt hva som ble arven etter dette konsilet. Dette er sentralt for oppgaven fordi en viktig del av arven var oppblomstringen av en rekke reformbevegelser i flere land. En av dem var den norske bevegelsen OVEK (*Også vi er Kirken*). Jeg skal gjøre rede for ulike reformer, samt problemer som oppsto mellom progressive og tradisjonelle krefter innad i kirkehierarkiet i denne prosessen. Deretter skal vi se hvordan dette var med på å påvirke katolikker til å opprette reformbevegelser.

Før jeg går videre vil jeg presentere viktige kilder for dette kapittelet. John Willem Gran (2001), Bernt Eidsvig (1993) og Fredrik Hansen (2014), er katolske prester, de to førstnevnte også biskoper. De skriver alle om konsekvensene de ulike reformene hadde for Den katolske kirke i Norge. Ola Tjørhom er teolog og katolikk, og representerer en kritisk stemme i debatten om Den katolske kirkes utvikling, spesielt etter Det annet vatikankonsil. Boken hans, *Fornyelsen som forsvant* (2014), gir en grundig historisk gjennomgang av Det annet vatikankonsil, samtidig som den drøfter utfordringene som oppsto under og etter konsilet. Tjørhom nevner katolske reformbevegelser i boken sin, inklusiv OVEK. Han utdyper imidlertid ikke temaet noe videre. Sosiolog Andrew Greeley (2004) og Timothy G. McCarthy (1994), professor i lingvistikk og filosofi, gir også viktige bidrag til forståelsen av Den katolske kirkes utvikling under og etter Det annet vatikankonsil. De er begge nyttige kilder fordi de drøfter de motstridende kreftene som foregikk innad i kirken, både under og etter Det annet vatikankonsil. Boken *Hellig Uro* (2012), er en samling essays skrevet av katolikker som er tilknyttet OVEK, enten ved at de er medlemmer eller ved at de sympatiserer med organisasjonen. Denne boken er en sentral kilde fordi den belyser hvordan oppblomstringen av katolske reformbevegelser er knyttet til Det annet vatikankonsil. Den gir også en nyttig beskrivelse av norske katolikkers personlige erfaringer av konsilperioden, det som foregikk i kirken etter denne perioden og utfordringer Den katolske kirke står overfor i dag.

Til sammen belyser disse kildene den historiske bakgrunnen for utviklingen av katolske reformbevegelser. Det er imidlertid ingen av kildene som *utdyper* temaet. Jeg har heller ikke funnet andre kilder om reformkatolisisme i *Norge*. Derfor representerer denne

masteroppgaven på mange måter et helt nytt forskningsfelt og er et viktig tilskudd til religionsforskningen³.

Det annet vatikankonsil: Historisk oversikt

I Januar 1959 erklærte pave Johannes XXIII at han skulle innkalle til et økumenisk konsil i kirken. I følge John Willem Gran (2001), hadde paven som mål å gjennomarbeide hele kirkens liv og lære (Gran, 2001, s. 10-11). Hansen (2014) skriver i boken, *Mysterium og institusjon, Det annet vatikankonsil om kirken*, at paven hadde til hensikt å skape enhet mellom kristne grupper, skape bedre ordninger i kirken og fred i verden (Hansen, 2014, s. 44). Konsilet varte fra 1962 til 1965. Sammen med paven deltok biskoper, abbeder og medlemmer av kurien i konsilarbeidet. Det var altså kun folk med stillinger i kirken som hadde stemmerett. (Tjørhom, 2014, s. 114). Selv om det var paven som kalte sammen til konsilet, er det viktig å understreke at det var flere i kirkens øvrighet som ønsket fornyelse på ulike områder i Den katolske kirke (Tjørhom, 2014, s.106).

I 1963, døde Johannes XXIII, og pave Paul VI fullførte konsilarbeidet (Eidsvig, 1993, s. 368). I følge Eidsvig (1993) var pave Paul VI, blant annet med på å grunnlegge et system som tillot at prester, biskoper og lekfolk fikk mer å bidra med i kirkens utvikling (Eidsvig, 1993, s. 369). Det annet vatikankonsil resulterte i en rekke dokumenter som, i følge Kværne og Utgaard (2012), kom til å prege kirken på en rekke områder i årene som fulgte (Kværne og Utgaard, 2012, s.7).

Aggiornamento- oppdatering av Kirken

I følge Kværne og Utgaard hadde pave Johannes XXIII til hensikt å fornye kirken, samtidig som han ønsket å nå ut til verden, slik at kirken kunne bidra til å løse konflikter på en bedre måte (Kværne og Utgaard, 2012, s.7). Paven brukte et spesielt uttrykk for dette, nemlig

³ Da jeg hadde avsluttet arbeidet med oppgaven min, ble jeg klar over en doktoravhandling hvor OVEK kort omtales (Mæland, 2016, s. 134-135) Doktorgraden gir imidlertid ikke noe utfyllende bilde av OVEK, noe jeg har ønsket å gjøre med denne oppgaven.

Aggiornamento. Begrepet betyr *oppdatering*, og innebar i følge McCarthy (1994) å modernisere kirken i takt med tiden, slik at den var bedre rustet i møte med konfliktene og behovene til mennesker i en moderne verden (McCarthy, 1994, s. 63). Flere endringer ble gjennomført under Det annet vatikankonsil, og en gjennomgang av hver og en av dem er ikke relevant for denne oppgaven. Det er imidlertid viktig å belyse noen av dem, fordi de er av betydning for reformbevegelsene som oppsto i etterkant av konsilet.

Økumenikk og forholdet til andre religioner

Den katolske kirkes forhold til andre kirkesamfunn, samt til andre religioner var et viktig tema under konsilet. I følge McCarthy var spesielt forholdet til andre kirker sentralt, og et av målene ble å arbeide frem et godt forhold til alle kirkesamfunn (McCarthy, 1994, s. 62). Temaet ble belyst i teksten, *Unitatis redintegratio* (Tjørhom, 2014, s. 120).

Det økumeniske initiativet kom til uttrykk gjennom konferanser med medlemmer av ulike kristne grupper, felles gudstjenester, dialogmøter og kongresser (Langslet, 2012, s.39). Det er imidlertid viktig å nevne at ikke alle kirkesamfunn var villige til å holde felles gudstjenester sammen med Den katolske kirke.

Videre ble det forsøkt å endre Den katolske kirkes *syn* på andre kristne retninger. Den katolske kirkes lære skulle ikke kunne påtvinges noen, men det ble lagt vekt på viktigheten av et hvert menneskes egen *samvittighet*. Den katolske kirkes lære ble fortsatt sett på som den sanne vei, men det var opp til hver enkelt å finne denne veien selv. Dette synet beskrives i Grans bok (2001) i en uttalelse fra pave Johannes XXIII:

Den katolske kirke mener selvsagt fremdeles at Gud har åpenbart sin sannhet i og gjennom Kirken, men at denne sannhet aldri kan påtvinges noen; den må erkjennes i frihet. Ja, enhver som ærlig følger samvittighetens stemme, følger Guds stemme selv om samvittigheten skulle føre ham ut av Kirken. Et slikt menneske må respekteres og aktes av alle katolikker (Gran, 2001, s. 36).

Forholdet til andre religioner ble også et viktig tema under konsilet. Det ble særlig fokusert på å bedre forholdet til jødedommen. Det ble lagt vekt på at Jesus selv var jøde samt at Den katolske kirke har jødedommen som et viktig fundament (Gran, 2001, s. 34). I erklæringen

Nostra aetate, om Den katolske kirkes forhold til andre religioner, la kirken frem et nytt syn på ikke-kristne religioner (Tjørhom, 2014, s. 122). I denne teksten ble det erklært at Den katolske kirke ønsket en åpen dialog med andre religiøse samfunn (McCarthy, 1994, s. 151). Et av dokumentets sentrale temaer var at alle religiøse mennesker deler de samme religiøse spørsmålene om hvor vi kommer fra og hva som er meningen med livet (McCarthy, 1994, s.152). Konsildokumentet poengterte de sannheter som vi finner i de store religioner, ”som likevel ikke sjelden reflekterer en stråle av den sannhet som opplyser alle mennesker” (sitat fra *Nostra aetate*, funnet på katolsk.no/tro/tema/religionsdialog). Om de ikke-kristne religioner står det altså at kirken ikke forneker det som er hellig og sant ved andre religioner (McCarthy, 1994, s. 153).

Lekfolkets betydning

Et annet av konsilets viktige mål var at kirken skulle bidra til å *samle verden* og skape fred. Temaet ble belyst i pastoralkonstitusjonen *Gaudium et Spes, om Kirken i verden i dag*, hvor kirkens forhold til den moderne verden, spesielt sto sentralt. Her var solidaritet med menneskene et viktig tema; ”særlig med alle som har tungt å bære” (Tjørhom, 2014, s. 118).

En annen vending Den katolske kirke tok, var mot en mer folkelig kirke hvor lekfolket og andre deler av kirkehierarkiet fikk et annet innpass enn før. Dette temaet ble drøftet i konsildokumentet *Lumen gentium* (Tjørhom, 2014, s. 117). Tjørhom peker på at fokuset på lekfolket spesielt kom til uttrykk gjennom et begrep han omtaler som *Guds folk*-begrepet. Begrepet er grunnlagt i en tanke om at lekfolket har en viktig rolle i kirken. I følge Tjørhom, ble det nye fokuset på lekfolkets bidrag til kirkens liv, et av konsilarbeidets viktigste konsekvenser (Tjørhom, 2014, s. 118). Når det gjelder reformbevegelsene som oppsto i kjølvannet av Det annet vatikankonsil er dette et sentralt punkt. For mange av disse bevegelsene er lekfolkets rolle viktig, og man ønsker å arbeide mot en mer demokratisk kirke. Dette gjelder og for OVEK.

I følge Tjørhom, ble det også rettet mer oppmerksomhet mot lokalkirkene. Han argumenterer for at lokalkirkene, i forkant av Det annet vatikankonsil, ble sett på som små, mindre viktige institusjoner, som ikke kunne sammenlignes med *moderkirken*. Det annet vatikankonsil var

med på å forandre dette bilde. Lokalkirkene ble nå betraktet som små manifestasjoner av *moderkirken selv*, med den lokale biskopen som lederskikkelse (Tjørhom, 2014, s. 117).

Liturgien skulle også fornyes. Dette ble fremlagt i Liturgikonstitusjonen *Sacrosanctum concilium* (Tjørhom, 2014, s. 119), og innebar blant annet at liturgien ikke lenger måtte bli lest på latin, men kunne feires på morsmålet. Samtidig skulle presten nå stå ansikt til ansikt med de troende, og snakke rett til dem, i stedet for å være vendt bort fra menigheten slik man gjorde før (Eidsvig, 1993, s. 370). Opprettelsen av bispesynoden i 1965 var også, slik jeg forstår det, et forsøk på å gjøre Den katolske kirke til en mer åpen og inkluderende kirke. Eller som Gran (2001), formulerer det, en mer demokratisk kirke (Gran, 2001, s. 66).

Uro under og i årene etter Det annet vatikankonsil

Det annet vatikankonsil var ingen enkel prosess. Det var heller ingen lett oppgave å organisere kirken i kjølvannet av konsilet. Kværne og Utgaard (2012) forsøker i boken *Hellig uro* å sette ord på utfordringene Den katolske kirke sto ovenfor når arbeidet var over. Mens mange opplevde at konsilet var en ny start for kirken, var det et lite antall biskoper som stemte imot den videre utviklingen som konsilet hadde lagt grunn for. I etterkant av konsilet utgjorde denne gruppen en allianse som, i følge Kværne og Utgaard (2012), var med på å bremse, og delvis også reversere, en del av det reformarbeidet som ble satt i gang under konsilet (Kværne og Utgaard, 2012, s.8). Samtidig forsøkte grupperinger innad i kirken og blant lekfolket å påvirke kirken til å fortsette med det arbeidet som konsilet hadde startet.

Tradisjonelle og progressive krefter

McCarthy (1994) drøfter problemene som oppsto ved at mange katolikker hadde ulike holdninger til konsilets arbeid. Det ble tidlig klart at det var motstridende meninger blant biskopene om hva konsilets oppgaver burde være. McCarthy argumenterer at for konservative biskoper var den største trusselen mot kirken, at verden var i ferd med å utvikle seg i en retning hvor kirken ville miste sin betydning i samfunnet. En økende sekularisering ville kunne føre til at mennesker mistet respekt for autoriteter, og at de i verste fall ville miste

sin tro. Derfor måtte konsilets mål være å tydeliggjøre hva kirkens tradisjonelle lære var. Fløyen av progressive biskoper var, i følge McCarthy, av den oppfatning at kirken var for dårlig rustet til å møte den moderne verden og dens utfordringer. Disse biskopene var mer kritiske til kirkens struktur og profil. De mente at kirken var for hierarkisk, for lite integrert i samfunnet og for upersonlig (McCarthy, 1994, s. 67).

Andrew Greeley (2004), argumenterer for at den uroen som oppsto mellom motstandere og tilhengere av konsilets reformer, skapte en form for revolusjon i kirken. Han mener, at selv om denne revolusjonen var på sitt sterkeste fra midten av 1960 tallet til midten av 1970, er det på mange måter en revolusjon som fortsatt pågår (Greeley, 2004, s. 13). Han bruker en allegori for å forklare situasjonen, slik han oppfattet den i etterkant av konsilet:

Now I understand that the council fathers had gleefully poured new wine into old wineskins and the wineskins had burst. Church leaders then denied that it was new wine, and finally they blamed everyone else for what had happened and made no attempt to fashion new wineskins (Greeley, 2004, s. 13).

Greeley (2004) peker på, at selv om det var blitt gjort store endringer i kirken som mange satte pris på, fantes det også noen kirkeledere som, både under konsilarbeidet og i etterkant, forsøkte reversere de endringene som ble gjort. Han argumenterer videre for at noe av grunnen til denne misnøyen var at ”alle helst ønsket å ha kirken slik de selv var vant til”. Greeley mener at alle har en viss nostalgi knyttet til det bildet av kirken de selv er oppvokst med, eller har konvertert til. Greeley gir et eksempel på dette:

Cardinal Joseph Ratzinger would doubtless like to remodel the Church to fit the rural Bavarian paradigm within which he remembers growing up. Everyone thinks his own neighbourhood is special: I lament the Catholicism of St. Angela in Chicago where I grew up, and of Christ the King, where I served just before the Council (Greeley, 2004, s.10).

Dette kan være med på å forklare hvorfor reform i Den katolske kirke skapte så stor diskusjon blant både kirkeledere og lekfolk og fortsatt gjør det. Alle har et personlig forhold til kirken og oppfatter betydningen av den på ulikt vis. Dette temaet skal vi komme tilbake til.

68'erne

En viktig bevegelse som oppsto i etterkant av Det annet vatikankonsil, var det vi betegner som *68'bevegelsen*, en politisk radikaliserings av unge mennesker som førte til flere oppgjør med foreldregenerasjonens politikk og verdier. I boken *Hellig uro* forteller Langslet (2012) om 68'bevegelsens virkning på Den katolske kirke. Han beskriver 68'bevegelsen som et studentoppgjør innenfor academia, en ekstrem radikaliserings av unge mennesker som også påvirket den yngre generasjonen i Den katolske kirke. Det var "ungdommenes revolusjon". (Langslet, 2012, s. 41). Langslet (2012) argumenterer videre for at denne bevegelsen var med på å fremskynde de konservative tendensene som oppsto i kjølevannet av konsilet. Han hevder at ungdomsoppgjøret var med på å gjøre at en del kirkeledere som i utgangspunktet var reformvennlige, ble bekymret over hvilke konsekvenser opprøret ville ta. Dette førte til at de ble mindre reformvennlige enn de i utgangspunktet var (Langslet, 2012, s. 41).

68' bevegelsen gjorde flere av kirkelederne urolige for hvilken vei kirken ville ta. I kombinasjon med Det annet vatikankonsil ble bevegelsen på den annen side, en inspirasjon for mange. For flere av mine samtalepartnere som har konvertert, ble 68'bevegelsen i kombinasjon med konsilet, selve grunnlaget for at de gikk inn i Den katolske kirke. En av dem beskriver at det var som om et nytt liberalt håp skyllet over det katolske miljøet. Hun tror det er mye av grunnen til at hennes generasjon, som var sterkt preget av 68'er- ånden, konverterte i denne perioden (Intervju, Liv, 09.09.13). En annen skildrer også denne "nye tiden" folk befant seg i. Hun beskriver en tid hvor; "Det katolske miljøet virket varmt og lokkende, en tid hvor nonnene plutselig gikk i kortere skjørt og vanlige klær og hvor liturgien ikke bare ble feiret på latin, men hvor faktisk vanlig lekfolk kunne forstå hva prestene sa" (Intervju, Inger, 12.10.15).

Et skritt frem, tre tilbake?

Som vi har sett, var arbeidet med Det annet vatikankonsil en omstendelig prosess, som medførte at det dannet seg allianser innenfor Den katolske kirke. Noen endringer ble permanente, men hvorvidt alle reformene er fulgt opp er imidlertid et omstridt tema. Blant andre Timothy G. Mcarthy (1994), Ola Tjørhom (2014), Lars Roar Langslet (2012) og Andrew Greenley (2004) har argumentert for at konservative kirkeledere motarbeidet

konsilarbeidet og til dels klarte å bremse ned reformene. I følge Tjørhom ble det satt i gang tiltak etter konsilet som skulle boikotte og blokkere nye reformer som var opprettet (Tjørhom, 2014, s. 19). Han kritiserer blant annet kirken for å ha det han omtaler som en antimoderne holdning til verden, og at på tross av konsilets forsøk på å møte den moderne verden, har ikke dette lyktes. Kirken har også har feilet i forsøket på å være mer økumenisk, selv om deler av kirken vedkjenner seg at det finnes frelse også utenfor Den katolske kirke. Videre argumenterer han for at kirken har blitt mer sentralstyrt og at lekfolket, på tross av konsilets forsøk, har fått en mindre viktig rolle. Han mener at kirken skuer tilbake i stedet for å være progressiv. Sist men ikke minst hevder han at frihetsfølelsen katolikker følte under konsilet er erstattet med frykt (Tjørhom, 2014, s.158).

Et eksempel på nedbremsing av reformånden kan, slik jeg ser det, være Pave Paul VI's encyklika *Humane vitae*, som ble publisert i 1968. I følge McCarthy (1994), kom denne encyklikaen på mange måter som et svar på debatten rundt prevensjon som oppsto i Den katolske kirke i kjølvannet av konsilet. McCarthy (1994) peker på at det før 1950, var enighet blant kirkeledere om at prevensjon ikke kunne sees på som moralsk riktig, under noen omstendigheter. På slutten av 50-tallet ble dette imidlertid tatt opp til diskusjon på bakgrunn av at den første p-pillen ble oppfunnet. Det ble nå en debatt blant teologer som gikk ut på om bruken av denne typen prevensjon burde være godkjent praksis (McCarthy, 1994, s. 315). Paven organiserte en kommisjon som skulle være med å avgjøre prevensjonsspørsmålet. I 1967 ble komiteens medlemmer enige om, at kirken burde drøfte videre hvorvidt all bruk av prevensjon var umoralsk. På tross av dette publiserte paven encyklikaen *Humane vitae*, som stadfester at bruk av prevensjon i alle former var galt (McCarthy, 1994, s. 316).

Det ble publisert flere dokumenter i etterkant av konsilet, *Homosexualitatis problema* var et av dem. Dokumentet ble publisert av kardinal Ratzinger i 1986 (Bjørtnes, 2012, s. 72). I dette dokumentet og i andre dokumenter med samme tema, argumenteres det for at homoseksualitet er en sykdom eller en forstyrret form for heterofili, som verken er forenlig med Det gamle- eller Det nye testamentets lære. Det henvises også til Paulus, som argumenterer for at de som utfører homoseksuell praksis ikke skal komme inn i Guds rike (Bjørtnes, 2012, s. 73). Selv om dette ikke var noen ny tankegang innenfor Den katolske kirke, kan det argumenteres for at det å publisere disse dokumentene i etterkant av konsilet og ungdomsrevolusjonen, var en form for demonstrasjon fra kirkehierarkiets side.

I følge Tjørhom (2014), ble det vanskelig å være liberal i kirken i etterkant av Det annet vatikankonsil. Han argumenterer for at de konservative kreftene har vokst de siste årene og at liberale stemmer i prestestanden blir undertrykket. Ulydighet blir i følge ham slått hardt ned på (Tjørhom, 2014, s.46).

Reformbevegelsene oppstår

Som et svar på det mange katolikker mente var en stagnering i Den katolske kirkes utvikling i etterkant av konsilet, begynte det å vokse frem et engasjement blant mange frustrerte katolikker om å jobbe for reform i kirken. Dette resulterte i en oppblomstring av en rekke reformbevegelser verden over, fra begynnelsen av 90-tallet og frem til i dag. Selv om det er et stort mangfold blant disse bevegelsene, er de grunnlagt på en felles idé om at Den katolske kirke er nødt til å endre seg i takt med verden for å overleve.

I dag finnes det et stort antall katolske reformbevegelser verden over. I følge en av mine samtalepartnere, er det stiftet mellom 400 og 500 registrerte reformbevegelser i verden. Noen av dem er imidlertid moderate og jobber kun med *indre* reform. Disse gruppene mener at forandringene skal og bør skje *med* kirkeøvrighetens samtykke. OVEK er en av disse. Andre er mer radikale og arbeider med reform, også uten kirkehierarkiets samtykke. Grupper som dette har blant annet har vært ansvarlige for ordinasjon av kvinnelige prester (Intervju, Hilde, 06.06. 13). Noen grupperinger har gått så langt at de har dannet egne katolske kirkesamfunn, en av dem er *The Worldwide Ecumenical Catholic Church*, en annen er *The Reformed Catholic Church*. Flere av reformbevegelsene fokuserer på arven fra Det annet vatikankonsil. Blant dem har vi *Catholics for a Changing Church* og *Stand Up 4 Vatican 2*. Begge bevegelsene er grunnlagt i Storbritannia (Tjørhom 2014, s. 49). Mange reformbevegelser har både lekfolk og prester som medlemmer. I flere land, blant annet i Irland finnes det reformbevegelser bestående utelukkende av prester (Kværne og Utgaard, 2012, s. 9- 10).

Wir sind Kirche og IMWAC

En viktig forløper for flere reformbevegelser, blant dem OVEK, er den østeriske reformbevegelsen *Wir sind Kirche* (Vi er kirke). Den oppsto i 1995, og katolikker i mange land lot seg inspirere, blant annet i Norge hvor OVEK ble opprettet i 2002 (Kværne og Utgaard, 2012, s. 9).

IMWAC (International Movement We Are Church) er et stort internasjonalt nettverk, og en paraplyorganisasjon for mange av reformbevegelsene, også for OVEK. (Intervju, Hilde, 06.06. 13). Som man hører av navnet, er også denne bevegelsen inspirert av Østeriske *Wir sind Kirche* (Vi er kirke). På samme måte som den østeriske bevegelsen ble IMWAC stiftet som et svar på arven fra Det annet vatikankonsil (Intervju, Hilde, 06.06. 13). Det er imidlertid viktig å presisere at IMWAC ikke er en organisasjon i seg selv, men en paraplyorganisasjon for selvstendige, individuelle organisasjoner. I IMWAC kan hvert land kan ha to representanter i rådet, og ingenting blir vedtatt uten avstemning i dette rådet. Hvert år må hvert land betale et medlemskontingent for å beholde plassen sin i organisasjonen (Intervju, Hilde, 06.06. 13).

Bevegelsen IMWAC engasjerer seg i fem hovedpunkter. For det første ønsker bevegelsen seg en kirke som ser på alle døpte mennesker som likeverdige. Det innebærer at også lekfolk skal kunne delta i valg av biskoper. Bevegelsen ønsker at valg av sølibat eller giftemål skal være frivillig, for alle som vier sitt liv til Gud, både for lekfolk og geistlige. Videre ønsker bevegelsen like rettigheter for menn og kvinner, og at kvinner skal kunne inneha de samme stillinger i kirken som menn. De ønsker at kirken skal ha en positiv holdning til seksualitet, og at en åpen dialog innad i kirken, er preget av at det er lov å tenke fritt, og å sette ord på det man mener. Videre ønsker IMWAC at kirken ikke skal bruke bannlysning og utestenging av mennesker, som problemløsning (Tjørhom, 2014, s. 49).

OVEK

Den norske reformbevegelsen *Også vi er Kirken* (OVEK) ble opprettet i 2002. Beskrivelser av organisasjonens arbeid og fokus finner vi på OVEKs nettside. Der er organisasjonen som

helhet beskrevet kort, i tillegg til en rekke vedtekter og et programdokument. Nøyaktige detaljer i vedtektene og programdokumentet skal vi se nærmere på i neste kapittel. Her er det imidlertid relevant å trekke frem de temaene som er knyttet til Det annet vatikankonsil. Den korte beskrivelsen av organisasjonen lyder som følger:

Også vi er Kirken – Norge’ ønsker å være en bred katolsk folkebevegelse innenfor Den katolske kirke i Norge, og favne leg og lærd, så vel som leg og geistlig. Vi tror at Kirken alltid må være i oppbrudd, og ‘ajourføres’ med utviklingen i det samfunnet vi lever i, slik pave Johannes 23. uttrykte det på Det annet Vatikankonsil. Vi er bekymret over at den reformviljen som preget Det annet Vatikankonsil synes å ha fått dårligere kår i dagens samfunn, og ønsker å bidra til å gi reformimpulsene fra 1960-årene et kraftig puff fremover. Vi står tilsluttet et bredt internasjonalt nettverk ‘The International Movement We are Church’, men vi vil understreke at vi er en selvstendig organisasjon som kun står ansvarlig for vårt eget program og overfor våre egne medlemmer (<http://ogsavierkirken.no/>).

Her ser vi at OVEKs hovedfokus som reformbevegelse er å videreføre arven fra Det annet vatikankonsil. I organisasjonens vedtekter står det igjen at ”Tankene og reformviljen fra Det annet vatikankonsil har fått for dårlige kår i kirken og må styrkes” (<http://ogsavierkirken.no/>). Det står også: ”Kirken må styrke den kollegiale tenkningen som kom til uttrykk på Det annet vatikankonsil” (<http://ogsavierkirken.no/>). Det er altså to hele punkter i OVEKs programdokument som er direkte linket til Det annet vatikankonsil. Samtidig henvises det til konsilet i beskrivelsen av organisasjonen samt i en rekke tekster og artikler som er skrevet av medlemmer.

Oppsummering

Vi har nå belyst viktige hovedtrekk ved Det annet vatikankonsil, problemene som oppsto i møtet mellom konservative og progressive krefter under konsilet, samt hvordan det i etterkant av konsilet kan synes å ha vært en tilbakegang av reformarbeidet i kirken. Videre har vi sett hvordan denne tilbakegangen førte til at flere reformvennlige katolikker ble frustrerte og dannet reformbevegelser som skulle videreføre arven fra konsilet. Hensikten med Det annet vatikankonsil var å oppdatere kirken, og fornye dens liv og lære, slik at den var i bedre stand til å møte det moderne samfunnet. Viktige temaer var blant annet kirkens forhold til andre

kirkesamfunn og andre religioner. Videre var det stor oppmerksomhet rettet mot lekfolket og lekfolkets deltakelse i kirken. Blant annet resulterte dette i at liturgien kunne feires på andre språk enn latin, slik at den ble forståelig for lekfolk. At presten skulle være vendt mot tilhørerne ble også et viktig symbol på det nye fokuset på lekfolket. Samtidig som viktige endringer ble gjort, har mange argumentert for at konsilarbeidet ikke ble fulgt godt nok opp, og at de konservative kreftene som motsatte seg mye av arbeidet, har vært med på å bremse ned endringene som ble foretatt. Som et svar på denne stagnasjonen ble det dannet reformbevegelser i flere land. En av dem var OVEK.

I det neste kapittelet skal vi se nærmere på hva slags reformbevegelse OVEK er. Der skal jeg belyse organisasjonens profil, hva man arbeider med og hvordan man arbeider. Jeg skal også belyse medlemsmassen, størrelsen på organisasjonen samt hvem medlemmene er.

5 Profil og medlemsmasse

I dette kapittelet skal jeg belyse OVEK, med fokus på organisasjonens profil og medlemsmasse. Først skal jeg gjøre rede for den historiske bakgrunnen for opprettelsen av OVEK. Videre skal jeg belyse hvordan organisasjonen er strukturert, hva som gjør den til en reformbevegelse samt hvordan man arbeider for reform. Vi skal se på OVEKs vedtekter, som er organisasjonens offisielle rammeverk, samt programdokumentet som beskriver reformsakene OVEK arbeider for. Videre skal vi se hvem som er medlemmer av OVEK. Sentrale spørsmål under dette punktet blir blant annet hvorvidt det er stor variasjon i gruppa med tanke på alder, etnisitet og kjønn eller om det er en mer homogen gruppe mennesker. Dette kapittelet er viktig for å forstå OVEK som subkultur. Vi må ha denne bakgrunnen for å drøfte dette i senere kapitler.

Bakgrunnshistorie

På nittitallet ble en liten gruppe norske katolikker, i økende grad, frustrerte over den retningen de mente Den katolske kirke var i ferd med å ta. En av dem dro til England for å besøke lederen for den engelske reformbevegelsen der: *We are Church*. De delte begge en frustrasjon over det de så på som en stagnasjon i kirken, under pave Benedikt, tuftet på tradisjonelle gamle verdier. Tilbake i Norge, viste seg at det var mange likesinnede å finne, og de ble enige om å starte en norsk, katolsk reformbevegelse. Etter et års tid med forberedelser holdt den lille gruppen sitt første møte i st. Hallvard menighet. De fleste av dem som møtte opp, hadde lang erfaring med arbeid i kirken. Alt i alt møtte det opp 25 stykker, og det ble bestemt dato for en formell stiftelse (Nyhetsbrev, 2007/2 s. 6).

Også vi er Kirken (OVEK), hadde stiftelsesmøte 10 oktober 2002 (<http://ogsavierkirken.no/>) Møtet ble holdt hos dominikanerne i Oslo. På møtet ble det valgt et styre, og det ble vedtatt at gruppen skulle avholde to seminarer i året, et på høsten og et på våren. Høstseminaret skulle kombineres med et årsmøte (Nyhetsbrev, 2007/2 s. 6).

Vedtektene- Organisasjonens rammer

OVEKs vedtekter står beskrevet i detalj på organisasjonens nettside. Før vi går inn på en nærmere beskrivelse av hva reformarbeidet består av, er det relevant å belyse noen av disse punktene fordi de på mange måter setter rammene for organisasjonens struktur og profil. Jeg skal ikke redegjøre for hvert enkelt punkt, fordi punktene i vedtektene, i likhet med programdokumentet, vil gå igjen flere steder i denne oppgaven.

I vedtektene står det blant annet, at selv om OVEK er en organisasjon hvor medlemmene prinsipielt er enige i programdokumentet, er man ikke nødvendigvis enig i alle punktene (<http://ogsavierkirken.no/>). Dette er et viktig trekk ved OVEKs profil. Fokuset på et åpent samfunn, hvor det skal være mulig å være uenige og kritiske, er noe av grunnlaget i OVEK. Videre slås det tydelig fast at OVEK er en selvstendig organisasjon, selv om den er tilknyttet IMWAC, og det står også at organisasjonen består av medlemmer fra alle nivåer i kirken, lekfolk, ordensfolk og geistlige (<http://ogsavierkirken.no/>). Hvorvidt det faktisk er geistlige med i organisasjonen skal vi komme tilbake til. Det står også at OVEK ønsker et godt samarbeid med prester, biskoper og meningsråd. Dette innebærer en åpen dialog, også med de som er motstandere av OVEK (<http://ogsavierkirken.no/>). Denne åpenheten er et viktig aspekt ved OVEK, samtidig legger man vekt på å være lojal til kirkehierarkiet, som vi nå skal se nærmere på.

En lojal, kritisk stemme

På OVEKS nettside står det at gruppa ønsker å være en *bred katolsk folkebevegelse* innenfor Den katolske kirke i Norge. Videre står det at gruppa ønsker å: ”favne leg og lærd så vel som leg og geistlig” (<http://ogsavierkirken.no/>). Denne korte introduksjonen sier mye om OVEKs fokus på åpenhet og rom for alle som er interesserte. Dette er imidlertid det eneste stedet jeg har funnet hvor betegnelsen *katolsk folkebevegelse* blir brukt. På årsmøtet i 2013 var det en som tok opp dette. Det kom da fram at det før hadde stått at OVEK er en *reformbevegelse*, og at betegnelsen *katolsk folkebevegelse* var kommet inn etter opprettelsen av en ny nettside som ble opprettet i 2013. Det ble stilt spørsmål om dette var en bevisst strategi. Var det slik at ordet reformbevegelse kunne virke skremmende på folk? Kanskje OVEK ville nå bredere ut

med den nye betegnelsen? Det ble imidlertid forsikret om at dette ikke var tilfellet, og at den nye betegnelsen var ”ganske tilfeldig” (Årsmøte, 06.04.13).

Selv om det ble slått fast at det ikke lå noen bevisst tanke bak gruppas nye, offisielle betegnelse, kan denne betegnelsen si noe om det jeg oppfatter som en forsiktig side ved OVEKs profil. Organisasjonen fokuserer på å være en bevegelse for alle, og man er ikke nødvendigvis opptatt av å markere seg i det katolske samfunnet. Det er mulig at betegnelsen *Bred katolsk folkebevegelse* skal signalisere noe mindre farlig enn ordet *reformbevegelse*, som har en mer politisk og direkte betydning.

Selv om den offisielle presentasjonen av OVEK har en vid definisjon, omtaler alle samtalepartnerne mine organisasjonen som en reformbevegelse. De legger imidlertid vekt på at det er en moderat reformbevegelse. Eller, slik som en beskriver det: ”Det er viktig for OVEK å være en reformkraft innenifra, ikke en som står utenfor. Man vil være en lojal kritikk til kirken” (Intervju Bjørn, 15.09.15). En annen av mine samtalepartnere beskriver OVEK som er en reformbevegelse, hvor man kun er opptatt av å skape en bevissthet rundt reformspørsmålene, ikke av å kjempe seg til forandring. Hun understreker også at det er en helt selvstendig organisasjon, selv om den er tilknyttet IMWAC. Det er for eksempel ingen av mine samtalepartnere som støtter ordinasjon av kvinnelige prester uten pavens samtykke, selv om det finnes andre organisasjoner tilknyttet IMWAC, som gjør det (Intervju, Mette, 06.04.13).

Det at OVEK ikke er en aksjonerende reformbevegelse er altså et helt sentralt aspekt ved organisasjonens profil. Slik Eva sier det; ”i OVEK er man mer opptatt av reform enn revolusjon” (Intervju, Eva, 28.10.15). I følge henne, vil kanskje noen se på dem som feige, men det er slik man har valgt å arbeide med reform i OVEK (Intervju, Eva, 28.10.15). Samtidig ser det ut til at det finnes forskjellige meninger blant medlemmene, når det gjelder hvordan man bør arbeide for reform. Noen blir, i følge Eva, veldig utålmodige og synes det går for treigt (Intervju, Eva, 28.10.15).

Noen av samtalepartnerne mine sier, at selv om de er enige i at OVEK bør være en moderat organisasjon, kunne man ha jobbet mer aktivt for å få gjennombrudd med reformsakene. Inger synes blant annet at det virker som det går nedover med organisasjonen, fordi man ikke er flink nok til å rekruttere nye medlemmer (Intervju, Inger, 12.10.15). Liv omtaler, i likhet

med flere jeg har snakket med, medlemmer av OVEK som OVEKere. Hun mener OVEKere burde bli flinkere til å snakke høyt om ting. Hun ønsker at organisasjonen skal være mer aktiv i samfunnsdebatter, og at OVEKere må tørre å stå fram og snakke offentlig om det de står for. På den måten kan OVEKere bli synlige i offentligheten og kommentere på saker som skjer i samfunnet. Hun mener også at man må jobbe aktivt med etiske mål og at organisasjonen burde fokusere mer på å være på internett og rekruttere yngre medlemmer (Intervju, Liv, 09.09.13). Selv om man har valgt å jobbe på en moderat måte i OVEK, slik vi nå har sett, er det likevel forskjellige meninger om hva det innebærer.

Navnets betydning

Vi har tidligere sett at OVEK ble inspirert av den østeriske bevegelsen *Wir sind Kirche* til å starte en liknende organisasjon i Norge. Samtidig lot de seg inspirere av navnet. *Wir sind Kirche*, blir på norsk *vi er kirke*. OVEKs fulle navn er *Også vi er Kirken*. Navnene likner med hensikt på hverandre. I følge mine samtalepartnere er det imidlertid en sentral forskjell mellom navnene. I følge Bjørn, kan det bli voldsomt å bare si; ”vi er kirken”, for i den betydningen ligger det at *bare* vi er kirken, og det kan ikke OVEK stå inne for, mener han. Det er derfor organisasjonen har valgt å legge til et *også*. De tilsvarende gruppene i Danmark og Frankrike har gjort det samme (Intervju Bjørn, 15.09.15).

Navnet har altså en beskjeden klang og presiserer igjen, slik jeg ser det, fokuset OVEK har på å være en moderat og inkluderende organisasjon. Man vil ikke si eller gjøre noe som kan skape splid innad i kirken, og man vil ikke få kirkehierarkiet mot seg. I følge Bjørn, betyr reform først og fremst at man ønsker å oppgradere lekfolkets betydning (Intervju, Bjørn, 15.09.15). I lys av dette, kan navnet *Også vi er Kirken*, slik jeg ser det, bety at *også lekfolket er kirken*. Kirken er ikke forbeholdt kirkehierarkiet. Samtidig understreker Bjørn at OVEK ikke er en lekmannsbevegelse, det går an å være medlem selv om man er ordenssøster eller ordensbror eller prest (Intervju, Bjørn, 15.09.15). Navnet kan altså, slik jeg forstår det, både bety at *også kritiske reformkatolikker er kirken*, samtidig som det kan bety, *også lekfolket er kirken*. Navnet har derfor en vid betydning som er åpen for flere tolkninger.

Programdokument

OVEKs programdokument er gjengitt på organisasjonens nettside, og er en detaljert beskrivelse av hva slags saker OVEK jobber for. Som vi har sett tidligere, er et av de sentrale punktene at medlemmer av OVEK mener ideene fra Det annet vatikankonsil har fått for dårlig plass i kirken. OVEK er ute etter å videreføre arven etter konsilet. Dette er første punkt i programdokumentet, noe som presiserer betydningen av det. Dokumentet er delt inn i to deler. Den første delen handler om kirken i verden, den andre handler om kirken i Norge. (<http://ogsavierkirken.no/>). Programdokumentets innhold vil komme frem i flere deler av denne oppgaven, så en beskrivelse av hvert enkelt punkt er ikke nødvendig her. Det er likevel av betydning å se på noen viktige trekk ved dokumentet for å forstå OVEKs profil.

Kjønn og seksualitet

Flere av punktene i programdokumentet dreier seg om kjønn og seksualitet. Det står at kirken ikke bør diskriminere troende ut ifra kjønn eller seksuell legning. Sølibatkravet bør være frivillig, og kirken bør forandre synet på seksualitet og legge vekt på at seksualiteten er en gave fra Gud. Når det gjelder kjønn, står det at kirken må få en mer inkluderende holdning til kvinner. Man har behov for kvinner på alle nivåer i kirken, og temaet kvinnelige prester må være åpent for diskusjon. Når det gjelder spørsmålet om kvinnelige diakoner står det at kvinner straks burde få tilgang til denne stillingen (<http://ogsavierkirken.no/>).

Reformsaker som dreier seg om kjønn, er for mange av mine samtalepartnere viktige temaer. Bjørn presiserer imidlertid at når det er snakk om temaet kvinnelige prester, går OVEK bare inn for å *utrede spørsmålet* om kvinnelige prester. Organisasjonen tar imidlertid sterkt avstand fra de kvinnene som ordinerer seg selv. Å åpne for diskusjon rundt temaet ser OVEK på som en moderat tilnærming til problemet. For Vatikanet er nok spørsmålet om kvinnelige prester provoserende i seg selv, i og med at man der har sagt at det ikke skal diskuteres mer (Intervju, Bjørn, 15.09.15). Liv synes det er synd at kirken ikke klarer å følge med i tiden, når det gjelder kvinner i lederposisjoner. Hun lurer på hvorfor lederskapet i Den katolske kirke er

så arrogant at de ikke lar kvinner bli ledere⁴, når de ser at det finnes kvinnelige ledere i andre institusjoner verden over. Hun sier også at det er et praktisk problem ved at man ikke har kvinnelige prester, da det er for få mannlige prester. Dette mener Liv at kirken burde ta på alvor (Intervju, Liv, 09.09.13).

Når det gjelder homofili står det i programdokumentet at kirken ikke skal diskriminere folk på bakgrunn av seksuell legning. Selv om homofili er et tema i OVEK, er det forskjeller blant medlemmene når det kommer til engasjement og meninger om saken. Knut er en av dem som engasjerer seg i saken. Han er spesielt opptatt av at homofile katolikker bør få inngå partnerskap. Han forteller meg at i USA støttes homofile partnerskap av tre fjerdedeler av alle katolikkene der (Intervju, Knut, 30.09.15). Bjørn mener kirken er hyklersk når det er snakk om homofili. Det er mange prester som er homofile, men de har ikke lov til å leve slik (Intervju, Bjørn, 15.09.15). Inger er også enig i at homofile bør få leve sammen, men hun vil ikke gå så langt som å si at homofile bør få gifte seg å få barn (Intervju, Inger, 12.10.15). Dette presiserer igjen, at selv om OVEK som organisasjon har felles reformsaker, er det ulike meninger om og forskjellig grad av engasjement rundt disse sakene blant medlemmene.

Lekfolket og samfunnets betydning

Lekfolkets rolle er sentral i programdokumentet. Det vektlegges at OVEK ønsker seg en mer demokratisk kirkestruktur, hvor lekfolket skal være med på å ta viktige kirkepolitiske avgjørelser. Når det gjelder verdenskirken, mener OVEK at lekfolket bør bli med i kirkens sentrale ledelse. Under punktet som beskriver hva OVEK ønsker for Den katolske kirke i Norge, legges det vekt på at biskopene må forhøre seg med de troende i forkant av viktige avgjørelser, og at alle menigheter bør ha et fungerende menighetsråd hvor lekfolket skal ha mer innflytelse (<http://ogsavierkirken.no/>).

Et annet viktig tema i programdokumentet er at kirken må ta et større ansvar for samfunnet, og for sosial nød i verden. Det står at den bør ha større respekt for menneskerettighetene og kjempe mer aktivt mot urettferdighet og undertrykkelse (<http://ogsavierkirken.no/>).

⁴ Her uttrykker Liv seg generelt. Med *ledere* mener hun kvinnelige prester. Kvinner kan ha lederroller i kirken selv om de ikke kan være prester.

Teologiens plass i OVEK

Mange av samtalepartnerne mine legger vekt på at OVEK kun beskjeftiger seg med problemstillinger knyttet til hvordan kirken skal organiseres (Samtale, Bjørn, 13.10.12). Hvis vi ser på Den katolske kirke som et eget samfunn, vil dette dreie seg om problemstillinger knyttet til hvem som skal ha de ulike oppgavene i organiseringen av kirken, hvem som har tilgang til disse stillingene, og hva oppgavene består i. Teologiske problemstillinger bør, i følge Bjørn, ikke være en del av dette arbeidet (Samtale, Bjørn, 13.10.12). Bjørn har hatt diskusjoner med andre medlemmer om teologisk reform. Han forteller meg at en av de andre medlemmene mente at OVEK også burde gå inn for reform på det teologiske området. Hun mente, i følge ham, at noen av de sakene som handler om organisering av kirken, definerer motstanderne som teologiske temaer, og da må man gjennom en teologisk reform (Intervju, Bjørn, 15.09.15).

Da jeg spurte Kari om hennes ståsted på dette punktet, sa hun at det er glidende overganger mellom teologi og organisering av kirken på et mer praktisk plan. For eksempel når det gjelder kvinnespørsmålet i kirken, er dette temaet nært knyttet til teologien (Intervju, Kari, 18.09.15). Som vi tidligere har sett, er akkurat dette med kvinnelige prester et viktig tema for OVEK. Mens Vatikanet har sagt at man er ferdig med det temaet, mener OVEKere at det bør være åpent for drøfting. Hvilken plass teologien skal ha i OVEK er altså et omstridt tema innad i organisasjonen.

Sosialt fristed

Samtidig som OVEK arbeider for reform i kirken, er mine samtalepartnere opptatt av at OVEK også har en annen viktig funksjon. OVEK er også et sted hvor man vil hjelpe folk til å holde fast ved kirken. Dette gjelder katolikker som kanskje hadde vært på vei ut av Den katolske kirke, hvis det ikke hadde vært for OVEK (Intervju, Bjørn, 15.09.15). Dette er, slik jeg oppfatter det, ikke bare en tilfeldig funksjon, men en bevisst del av OVEKs profil. Man legger derfor stor vekt på det sosiale, og i følge Bjørn er det antakelig også på grunn av det sosiale aspektet at mange velger å komme på seminarer, uavhengig av hva temaet er (Intervju, Bjørn, 15.09.15).

Man kan altså argumentere for at det sosiale aspektet ved OVEK, for mange av medlemmene, står mer sentralt enn reformaspektet. Denne påstanden støttes av blant annet Eva som mener, at for mange av medlemmene er nok OVEK først og fremst et sosialt møtested. Hun legger imidlertid vekt på at det er et møtested, hvor man kan prate om de temaene som enten ikke er mulige eller ønskelige å prate om i andre settinger og i vanlige menigheter (Intervju, Eva, 28.10.15). Dette sier, slik jeg ser det, mye om hvordan man arbeider for reform i OVEK. På seminarene legges det stor vekt på åpne diskusjoner og samtaler rundt bordene, som dreier seg om reform og endringer generelt i kirken. Mine funn peker altså på at OVEK først og fremst arbeider med å skape en åpenhet rundt temaer som omhandler endring i kirken. Dette gjør de ved å skape et miljø hvor folk blir beviste disse temaene, og kan spre reformtankene videre, hvis de ønsker det.

Forholdet til IMWAC

Som tidligere nevnt, er OVEK medlem av den større, internasjonale bevegelsen IMWAC. Det er imidlertid interne forskjeller i gruppen når det gjelder engasjement for den internasjonale bevegelsen. Mens noen er veldig opptatt av at det er viktig å være en del av noe større og internasjonalt, er andre mer opptatt av OVEKs betydning i Norge. Bjørn mener at OVEK generelt ikke har engasjert seg så mye i IMWAC, og sier at gruppa heller har konsentrert seg om arbeidet her hjemme. Han presiserer imidlertid at enkeltpersoner i OVEK har hatt et større engasjement i den internasjonale bevegelsen (Intervju, Bjørn, 15.09.15).

En av samtalepartnerne mine har engasjert seg en god del i IMWAC. Hun argumenterer for at noe av grunnen til at det generelt har vært lite engasjement for den internasjonale bevegelsen, kan være at IMWAC har en profil som den norske gruppen ikke helt føler seg hjemme i. Hun mener at mange i IMWAC er mye mer liberale enn OVEK på mange måter. Noen av medlemmene er til og med så radikale at de er på grensen til aggressive i forhold til øvrigheten, noe mange i OVEK ikke er komfortable med. Den norske bevegelsen har faktisk ved flere anledninger vurdert å melde seg ut av den internasjonale bevegelsen, og dermed forholde seg helt og holdent som en selvstendig bevegelse (Intervju, Hilde, 06.06.13).

Ekskommunisert lederskikkelse i IMWAC

I mars 2014 ble det kjent for OVEK og resten av representantene i IMWAC, at en kvinne med en viktig lederrolle i IMWAC var blitt ekskommunisert fra Den katolske kirke av biskopen sin. Begrunnelsen for dette var at kvinnen og mannen hennes hadde hatt private sammenkomster, hvor de hadde feiret messe og nattverd uten deltakelse av en godkjent prest. Kvinnen reagerte med å formidle til IMWAC at hun var villig til å gå ut av stillingen i bevegelsen, uten likevel å gjøre det. På tross av ekskommunikasjonen ble hun gjenvalgt som koordinator, ved det påfølgende styrevalget i IMWAC. Mange av medlemslandene i IMWAC ga henne sin støtte, og argumenterte for at biskopen gjorde feil i å ekskommunisere henne. Organisasjonene i Sør-Afrika, og i de nordiske landene, tok imidlertid avstand fra handlingene hennes og markerte dette på ulike måter (Nyhetsbrev, 2015, s.11).

OVEK markerte seg i saken ved å legge ut en tekst på nettsiden, samt å sende skriv til IMWAC i samarbeid med de andre nordiske bevegelsene. Skrivene presiserte at det ikke var på grunn av ekskommunikasjonen at man tok avstand fra saken, men på grunn av kvinnens handlinger. OVEK skrev i et av sine nyhetsbrev at:

Våre skriv til IMWAC hadde til hensikt å signalisere at etter vår mening kan ikke OVEK ledes av en person som har stilt seg utenfor kirkens fellesskap. Det er altså ikke det faktum at hun er ekskommunisert som er utslagsgivende for oss: Vi ville reagert på samme måte på den irregulære messefeiringen når vi fikk vite om den, selv om hun ikke var blitt ekskommunisert (Nyhetsbrev, 2015, s.11).

OVEKs brev til IMWAC hadde ingen direkte påvirkning på den internasjonale bevegelsens avgjørelser i saken. Dermed valgte den norske bevegelsen å suspendere sitt medlemskap frem til valget, som skulle holdes våren 2015 (Nyhetsbrev, 2015, s.11). Dette innebar å forholde seg til IMWAC som observatør fremfor deltaker. Som observatør mottar OVEK mail fra IMWAC som før, og får på den måten innblikk i organisasjonen, men OVEK deltar ikke i avgjørelser eller diskusjoner. OVEKs årsmøte våren 2015, ble holdt i etterkant av IMWACs valg. Der ble det gjort klart at den ekskommuniserte kvinnen ikke kom til å frasi seg sin posisjon i IMWAC. Det ble dermed holdt en avstemning i OVEK som gikk ut på om organisasjonen skulle:

- a) Melde OVEK helt ut av IMWAC

- b) Oppheve suspenderingen, dvs å gå inn i IMWAC som vanlig medlem igjen
- c) Opprettholde suspenderingen

Flertallet i OVEK stemte for å opprettholde suspenderingen inntil videre. Dette var i stor grad begrunnet med at det er uklart for OVEK om kvinnen har gått av som leder eller ikke. Offisielt ble hun ikke tildelt noen direkte lederstilling, men i følge styreleder i OVEK fikk hun en posisjon som viseleder eller lignende, en posisjon som egentlig ikke eksisterer offisielt (Årsmøte, 18, 04, 2015). En av mine samtalepartnere hadde dette å si om suspenderingen:

Det var en måte for oss å vise at vi er mye mer enn bare en av alle de andre. Og så var noen av oss i styret helt enige i at dette var en helt håpløs måte å gå frem på, for vi vet jo at det er noen ting som ekskommuniserer oss. Hvis jeg heller vil spille monopol og insisterer på å være medlem i en sjakkforening, så blir det på en måte helt absurd. Å innføre mine egne monopolregler, blir for meg like uforståelig som de prestene som tror at vi er noen skumle terrorister (Intervju, Eva, 28.10.2015).

Som vi nå har sett, selv om OVEK per i dag fortsatt er medlem av IMWAC, er det usikkert om den norske organisasjonen forblir medlem av den internasjonale bevegelsen. Diskusjonen går i stor grad ut på om det er viktig at OVEK er del av et større internasjonalt nettverk. Det har vært drøftet om man eventuelt kan erstatte samarbeidet med IMWAC med et annet type samarbeid. For eksempel, har det vært snakk om å skape sterkere bånd til de andre nordiske bevegelsene (Årsmøte, 18, 04, 2015). Et annet problem med å tre ut av IMWAC, er i følge Bjørn, at OVEK da må skifte navn for ikke å bli assosiert med den internasjonale bevegelsen (Intervju, Bjørn, 15.09.15).

Medlemmene

OVEK er strukturert som en medlemsorganisasjon. For å bli medlem må man melde seg inn i organisasjonen ved å sende en email, og man må betale en medlemskontingent hvert år. I organisasjonens vedtekter står det at alle som er medlemmer av Den katolske kirke er velkomne i OVEK, og at bevegelsen omfatter Norges tre katolske bispedømmer (<http://ogsavierkirken.no/>).

Medlemstallet i OVEK varierer litt fra år til år. I 2012 var det 112 betalende medlemmer alt i alt. Det vil si medlemmer som hadde betalt medlemsavgiften (Årsmøte, 06.04.13). De siste årene ser det imidlertid ut som om medlemstallet har sunket noe. I følge Bjørn har tallet gått fra ca. 120 og nedover. I 2015, er det ca. 70 medlemmer ifølge ham. Han presiserer imidlertid at medlemstallet ikke nødvendigvis gjenspeiler aktiviteten i OVEK. På de siste seminarene som er blitt arrangert, har det nemlig vært stort oppmøte. Samtidig har ikke OVEK alltid noen klar reformprofil på seminarene. Seminarene er åpne for alle, også for folk som verken er med i OVEK eller er katolikker. Dette innebærer at det ofte kommer folk på seminarene som ikke er medlemmer eller katolikker, men som bare er interessert i det aktuelle foredraget. Bjørn legger til, at de nok burde være flinkere til å bruke slike anledninger til å rekruttere nye medlemmer (Intervju, Bjørn, 15.09.15)

Alder

Aldersgjennomsnittet er et helt sentralt trekk ved OVEK. Samtalepartnerne mine er mellom ca 50 og 70 år, noe som gir et godt bilde av aldersgjennomsnittet i organisasjonen for øvrig. Det kan antas at det er fordi organisasjonen stort sett består av katolikker som ble inspirert til reform av Det annet vatikankonsil. Bjørn sier det, slik; ”vi er en slags 68ere da, altså *andre vatikankonsil 68ere*, og vi begynner å trekke på årene” (Intervju, Bjørn, 15.09. 2015).

Forskning på religiøst liv i Norge, viser at gruppen med aktivt religiøse mennesker, i stor grad består av middelaldrene mennesker og eldre (Repstad, 2000, s.53). Dette er altså ikke et trekk som er helt spesielt ved OVEK som religiøs gruppering. Som religionssosiolog Pål Repstad forklarer, kan dette skyldes at mennesker blir mer opptatt av religiøse og eksistensielle problemstillinger når man er i denne aldersgruppen, fordi man med alderen må forholde seg mer til opplevelser som innebærer sykdom og død (Repstad, 2000, s.53).

Liv sier hun synes det er negativt at det er så få unge medlemmer. Det er en trend at det blir mange eldre mennesker hevder hun. Unge mennesker, blant dem hennes egne barn, velger å ikke engasjere seg i kirkepolitiske saker, på tross av at de er radikale og liberale i sine meninger. De er katolikker, men de velger kun å bry seg om de åndelige aspektene ved kirken (Intervju, Liv, 2013). Så kan man spørre seg om hvorfor yngre mennesker generelt ikke tiltrekkes av OVEK. Eva mener dette kan skyldes at unge katolikker i dag er

postkonsiliære. Det vil si at de er blitt katolikker i etterkant av konsilet og dermed tar de endringene som ble gjort under konsilet for gitt, uten å forstå at man må fortsette å kjempe. Hun mener at de som opplevde Det annet vatikankonsil ser mange av de endringene som foregår i kirken i dag, som et tilbakeskritt til noe som de ønsket å komme vekk fra (Intervju, Eva, 28.10.15).

Bjørn mener, i tråd med dette, at mangelen på unge kan skyldes at det å være postkonsiliær ofte innebærer en mer konservativ holdning til kirkesakene. Han hevder at mange av dem som har konvertert i de siste tiårene, har konvertert på bakgrunn av en mer konservativ trend i kirken. De nye konvertittene kommer ofte fra Den norske kirke. Mange av dem konverterer på bakgrunn av en frustrasjon over at Den norske kirke har blitt for liberal, ikke minst i forhold til homofili-spørsmålet, mener Bjørn. Han sier det er et tidsspørsmål når de vil tillate homofil vigsling i den norske kirke. Det er noen av de beinharde homofili- motstanderne som søker over til Den katolske kirke, og de kommer ikke til OVEK (Intervju, Bjørn, 15.09.15).

Akademikere

Et annet sentralt aspekt ved medlemsmassen i OVEK, er overvekten av folk med høy utdanning i organisasjonen. Inger forteller at det er mange fra universitetet i OVEK (Intervju, Inger, 12.10.15). Kari sier det samme, men understreker at ikke alle i OVEK har bakgrunn som akademikere. Hun forteller videre, at hun synes det er viktig at det ikke bare er folk med høy utdanning som er med. Hun forteller:

Noen har jo vært litt redd for at OVEK skal bli en sånn professorklubb, for det er mye akademikere. Det er de som har sagt ja til å være med i styret og sånt. Og da tenker jeg at hvis vi ikke skal bli det, så må jo andre også si ja til å være med, for det skal ikke være sånn at du må ha en doktorgrad for å være med i styret. Det trenger du ikke ha, man skal ikke ekskludere noen (Intervju, Kari, 18.09.15).

Kari forteller også at de fleste som takker ja til å holde foredrag i OVEK er akademikere. Hun tenker imidlertid at det ikke er så unaturlig, i og med at akademikere er mennesker som ofte er vant til å snakke høyt foran en forsamling (Intervju, Kari, 18.09.15).

Det at det er mange med høy utdanning i OVEK kan ha gjort det enklere for meg å få innpass med den begrunnelsen at jeg ville skrive en masteroppgave om organisasjonen. På det første styremøtet jeg var med på, ble jeg bedt om å si litt om meg selv og hvorfor jeg var med. Jeg var da ærlig, og fortalte dem som ikke allerede visste det, at det var for å få dypere innblikk i organisasjonen. Denne forklaringen ble tatt imot med åpenhet og forståelse. En av dem spurte om jeg hadde tenkt å ha en slags sosialantropologisk metode for oppgaven, hvor jeg observerte organisasjonen innenifra. Denne åpenheten og forståelsen, var muligens delvis grunnet i at flere i OVEK selv har erfaring med universitetet og vitenskapelige metoder. Dette var kanskje med på å ufarliggjøre min rolle som forsker.

Konvertitter

Noen av samtalepartnerne mine er født katolikker, men de aller fleste av dem jeg har snakket med i OVEK har fortalt meg at de er konvertert til Den katolske kirke, på et eller annet tidspunkt. Mange har konvertert fra Den norske kirke. Selv om man i OVEK er kritiske til kirken på mange måter, beskriver samtalepartnerne mine Den katolske kirke som en kirke som på mange måter rommer veldig mye. Jeg fikk høre flere historier om overgangen til et nytt kirkesamfunn, og fortellingene ble fortalt på en lidenskapelig måte, som ga inntrykk av at konverteringen hadde vært et avgjørende steg i livet:

Inger beskriver inngangen til Den katolske kirke som noe befriende og spennende, et sted der det var litt høyere under taket, og et helt annet fellesskap enn i statskirken (Intervju, Inger, 12.10. 2015). Kari legger vekt på det mystiske aspektet ved Den katolske kirke. At det er noe spesielt å komme i messe, å være en del av noe som man ikke helt vet eller skjønner hva er, men man vet at det er noe vesentlig. Hun beskriver det hun kaller for språkløs erfaring, som er erfaringen av noe annet enn det vi kan beskrive med ord. Man kan oppleve det gjennom musikk og kunst, og det er sånn som hun opplever kirken. Det er hva den uttrykker gjennom sin form, gjennom ritualene, gjennom messen, gjennom prosesjonskorset, og gjennom tabernaklet, som er sentralt for henne. Dette mystiske aspektet er, i følge henne, på mange måter blitt fjernet fra Den norske kirke, hvor moderne utvikling og teknologi kanskje har fått litt for mye plass. Hun kritiserer ting som bruk av PowerPoint i kirken, og kirkerom som skal ha flere funksjoner, og ikke bare være kirke. En PowerPoint kan man jo se andre steder også.

Dette tar på en måte vekk det mystiske aspektet ved kirken, som gjør den til et helt spesielt sted (Intervju, Kari, 18.09.15).

For Ada er frigjøringsteologien sentral, og det som avgjorde at hun konverterte til Den katolske kirke. Hun mener reformkattolisisme og frigjøringsteologi deler en felles frustrasjon over at kirken går i feil retning (Intervju, Ada, 06.04.13). Stine er også konvertitt, men hun sier det slik: ”Konvertitt var jeg bare i begynnelsen, deretter var jeg katolikk som alle andre” (Intervju, Stine, 06.04.13). Det virker altså som det er viktig for Stine at det at hun er konvertitt ikke er noe sentralt aspekt ved det å være katolikk for henne, det gjør ikke hennes medlemskap noe annerledes enn en som er født inn i kirken.

Kjønnsfordeling

Etter hva jeg har observert i min tid med OVEK, er kjønnsfordelingen i gruppa noenlunde lik, men antakelig er det et lite flertall av kvinner. På seminaret, Høst 2013, møtte det opp ca. 60 personer, og det var omtrent like mange menn som kvinner. På årsmøtet våren 2015, var det også ca. like mange menn som kvinner. Flere av mine samtalepartnere hevder imidlertid, at det jevnt over har vært flest kvinner i organisasjonen opp igjennom årene. Da jeg snakket med Bjørn sa han først at det absolutt er flest kvinner i organisasjonen, men da jeg sa jeg hadde talt 50/50 ved et par anledninger modererte han svaret til omtrent 60/40 med et flertall av kvinner. Han la også til at det i så fall betyr at mennene er bedre representert i OVEK enn i resten, eller i andre deler av Den katolske kirke (Intervju, Bjørn, 15.09.15).

Bjørns argument om kjønnsfordeling i kirken, støttes av forskning på kjønnsfordeling i kristenlivet i dag. Både i Norge og i andre steder av verden er kvinner overrepresentert blant de aktivt kristne, og dekker ca. to tredjedeler av den kristne folkemassen. Likevel er lederstillingene i kirkene fortsatt mannsdominerte (Repstad, 2000, s. 50).

Kjønnsfordelingen i OVEK skaper interessante spørsmål. Det kan se ut til at menn er bedre representert i OVEK enn i de vanlige katolske menighetene. Dette er interessant i og med at en av de sentrale temaene i OVEK er kvinnens stilling i kirken. Man skulle tro at dette skapte en plattform som ikke nødvendigvis appellerte til menn i like stor grad. Samtidig er det interessant at flere OVEKere hevder det er et stort flertall av kvinner, mens jeg som mer eller

mindre utenforstående observerer noe annet. Kanskje er man så vant til at det er flere kvinner enn menn i kirken at man lett kan anta at det også er tilfellet i OVEK?

En mulig årsaksforklaring til den jevne kjønnsfordelingen kan være knyttet til utdanningsnivået og aldersnittet blant medlemmene av organisasjonen. Mange OVEKere konverterte i perioden etter Det annet vatikankonsil både med inspirasjon fra 68'ånden og samtidig inspirert av konsilet. Mange av dem hadde også tilknytning til akademia. På den tiden var akademia, i likhet med i dag, i stor grad preget av flere menn enn kvinner. Muligens var det derfor mange menn med akademisk utdannelse, og med inspirasjon fra konsilet og 68'bevegelsen som konverterte på denne tiden.

Etnisitet

OVEK har en majoritet av etnisk norske nordmenn. Mange av mine samtalepartnere har gitt uttrykk for, at de synes det er synd at det ikke er et større mangfold av nasjonaliteter i organisasjonen. Bjørn sier at det er litt trist, og veldig påfallende at organisasjonen for det meste består av etniske nordmenn. Han drøfter litt frem og tilbake hva det kan komme av. Enten, har ikke OVEKere vært flinke nok til å rekruttere flere nasjonaliteter, eller så er kanskje ikke folk med annen etnisitet så interessert i OVEK. Det kan også ha noe med det å gjøre at Det annet vatikankonsil ikke hadde like stor betydning i andre verdensdeler som Asia, Afrika, og Øst Europa, som det hadde i den vestlige verden. Det var en liten periode en jente med i OVEK som var fra Eritrea, fortsetter han, og hun satt i styret også, men hun forsvant ut igjen. Han mener imidlertid at det hadde mest å gjøre med alderen hennes, hun var ung, og følte seg kanskje ikke så hjemme der på grunn av det (Intervju, Bjørn, 15.09.15).

Kari mener det etniske aspektet kan ha noe å gjøre med at man fokuserer på forskjellige ting ved katolisismen i forskjellige land. Mange land er kanskje opptatt av at kirken burde endre seg på en eller annen måte, men det kan være store forskjeller på hva man mener at endringene burde gjelde, mener hun. Mens Norge for eksempel er opptatt av kommunion for gjengifte, er man andre steder opptatt av at kirken burde åpne for polygame ekteskap. Hun tror også at noe av grunnen til at det ikke kommer folk med annen etnisitet til OVEK, kan være at hvis man kommer fra et annet land, er man kanskje opptatt av å bevare identiteten fra

sitt hjemland, og sin religiøse praksis slik den er der. I den sammenhengen er det kanskje ikke reformkattolisisme som er første prioritering. (Intervju, Kari, 18.09.15).

Eva legger også vekt på forskjellig fokusområder i forskjellige land når det gjelder reform. Hun forteller at under familiesynoden i 2015 kom det for eksempel frem at biskoper i Afrika mener man burde kjempe mot brudeprisen. Hun sier at hun tenker på at det man jobber for i Norge og den vestlige verden ikke nødvendigvis er det viktigste. Det er viktig å huske på at katolikker i andre deler av verden kanskje har helt andre ting som de er opptatt av, som faktisk kan være mye mer alvorlig (Intervju, Eva, 28.10.15).

Sympatisører

Selv om OVEK ikke har så veldig mange medlemmer, finnes det katolikker utenfor OVEK som sympatiserer med organisasjonen (Intervju, Bjørn, 15.09.15). Min samtalepartner, Lise er en av dem. Hun sier at selv om hun har hørt mye bra om OVEK og ser seg enig i de fleste av punktene deres, er hun ikke så begeistret for organisasjoner. ”Jeg driver med min stille, lille kamp”, hevder hun. Lise er en aktiv reformkatolikk, selv om hun ikke er medlem av noen organisasjon. Hun har sendt brev til både en biskop i Norge og til Vatikanet, og skrevet hva hun mener om forskjellige ting man burde endre på i kirken (Intervju, Lise, 29.03.13)

Muligens er det blant sympatisørene at vi finner prestene og representanter fra kirkens øvrighet. I følge Kari er det ikke så enkelt for geistlige å være medlemmer av OVEK, men man har ofte invitert dem til å holde foredrag, noe mange gladelig stiller opp på (Intervju, Kari, 18.09.15). Bjørn hevder at selv om det for øyeblikket ikke ser ut som det er noen prester som er medlemmer av organisasjonen, er det flere prester som kommer regelmessig til møtene (Intervju, Bjørn, 15.09.15). Slik jeg ser det, er OVEK mer opptatt av å være en åpen organisasjon for alle interesserte, enn av å verve faste medlemmer. Seminarene er organisasjonens knutepunkt, og poenget med dem er at folk skal møtes og bli inspirert til å være åpne, kritiske og engasjerte i reformarbeid og Den katolske kirke for øvrig.

Med dette som mål er de som sympatiserer med OVEK antakelig like viktige som medlemmene, fordi de kommer på seminarene og dermed engasjerer seg i organisasjonen. Dette gjenspeiles også i begrepet ”å være en *OVEKker*”. Ved flere anledninger hørte jeg

medlemmer omtale også sympatisører av organisasjonen som *OVEKere*. Dette peker igjen på organisasjonens fokus på å være en inkluderende gruppe. Så lenge man er interessert blir man tatt inn i varmen og engasjementet, uavhengig av om man er et betalende medlem eller ikke.

Oppsummering

Vi har nå sett på sentrale trekk ved OVEKs profil og medlemsmasse. Et viktig trekk ved OVEKs profil er at gruppa har en moderat innstilling til reformspørsmålene. Det innebærer at man først og fremst er opptatt av å skape et sted hvor det skal være mulig å snakke åpent, og å kunne reflektere rundt spørsmål ved kirken, som det kanskje er vanskelig å ta opp andre steder. Det skal være mulig å ytre seg kritisk, og å kunne snakke fritt om de områdene ved kirken og kirkestrukturen som ses på som problematiske. OVEKs mål, er å overføre denne åpenheten til resten av kirken ved å ha en åpen dialog med kirkehierarkiet, uten å skape splid innad i kirken eller få øvrigheten mot seg. OVEK er en inkluderende gruppe, hvor du må være katolikk for å være medlem av organisasjonen, men hvor det holdes seminarer som er åpne for alle. Som vi har sett, er det ingen stor organisasjon, men aktiviteten har vært nokså jevn siden opprettelsen. Forholdet til den internasjonale bevegelsen IMWAC, er for øyeblikket usikkert. Derfor er aktivitetene som er knyttet til dette, satt på vent.

Det som karakteriserer medlemsmassen i OVEK, er først og fremst den store andelen som konverterte i etterkant av Det annet vatikankonsil, og som omtaler seg selv som 68'generasjonen. Dette aspektet gjenspeiles i aldersgjennomsnittet blant medlemmene, som ca. er mellom 50 og 70 år. OVEK har mange medlemmer med høy utdanning, selv om det også er variasjon på dette området. Videre består OVEK for det meste av etnisk norske. Når det gjelder kjønnsfordeling, er flertallet kvinner anslagsvis ca. 60 prosent av medlemsmassen. Selv om det ikke er noen stor organisasjon, har den mange sympatisører, som er et viktig tilskudd til organisasjonen. De stiller opp på seminarer, møter eller bidrar som foredragsholdere. Slik jeg har forstått det, er det blant denne gruppen vi finner representanter fra øvrigheten i kirken, som prester og biskoper.

I neste kapittel skal vi se nærmere på akkurat dette, nemlig forholdet mellom OVEK og kirkehierarkiet.

6 OVEK og kirkehierarkiet

OVEKere er ordinære medlemmer av Den katolske kirke. Samtidig er de kritiske til deler av kirkepolitikken og kirkestrukturen. Man er opptatt av å ikke bare følge massene, men å ha en refleksjon rundt Den katolske kirkes utvikling, samt muligheten til å være med på å forandre på sider ved den. OVEK er imidlertid ikke en skjult bevegelse hvor man ønsker å holde omverden ute. Organisasjonen har en inkluderende holdning til utenforstående og til resten av det katolske samfunnet. OVEKs inkluderende holdning til omverden innebærer et ønske om å ha en åpen dialog og et samarbeid med kirkehierarkiet i Norge og resten av verden. Dette har vi sett i kapitlet *Profil og medlemsmasse*: Det er et tydelig fokus på ikke å skape splid innad i kirken eller gjøre seg til uvenner med noen i kirkehierarkiet.

I dette kapitlet skal jeg først drøfte nærmere hva slags plass OVEK har i Den katolske kirke. Med dette som utgangspunkt skal jeg videre belyse forholdet OVEK har hatt, og har til ulike instanser i kirken, og spesielt til kirkens øvrighet i Norge. Jeg skal ta for meg utfordringer OVEK har hatt i møte med resten av kirken, og hvilke konsekvenser disse har hatt for organisasjonen. Organisasjonen blir imidlertid ikke bare møtt av motstand, i flere sammenhenger har OVEK-medlemmer blitt møtt med velvilje og interesse fra deler av kirkehierarkiet. Det finnes prester som sympatiserer med organisasjonen, og det har, i følge mine samtalepartnere, vært prester som har vært medlemmer. Noen er opptatt av å holde en åpen dialog med gruppa uten at det nødvendigvis betyr at de er enige i organisasjonens program eller profil. Kapitlet har også en seksjon om den nylig innsatte pave Frans (2013), og hva slags forventninger OVEK-medlemmene har i forhold til ham.

OVEKs plass i det katolske samfunnet

Som vi tidligere har drøftet, kan OVEK ses som en subkultur i Den katolske kirke. Et viktig element ved subkulturer er at de delvis skiller seg fra den sosiale konteksten som omringer dem. Subkulturer beholder imidlertid, i ulike grader, viktige bånd til den dominerende kulturen rundt (Berzano og Genova, 2015, s. 126). Medlemmene av OVEK er ordinære medlemmer av Den katolske kirke. På denne måten er organisasjonen en del av det katolske samfunnet og har sterke bånd til kirkehierarkiet. Bjørn legger vekt på at organisasjonen ikke

ønsker å være en erstatning for Den katolske kirke i Norge. Det er ikke slik at OVEK ønsker at folk skal komme dit i stedet for å gå i kirken. Han mener imidlertid at OVEK representerer en egen fløy i Den katolske kirke (Intervju, Bjørn, 15.09.15).

Selv om OVEK for det meste består av lekfolk blir det samtidig presisert på deres nettside at: OVEK er en organisasjon som består av lekfolk, ordensfolk og geistlige (<http://ogsavierkirken.no/>). Det er altså, i prinsippet en organisasjon som går på tvers av kirkehierarkiet og er åpen for alle katolikker. Dette understrekes også i et innlegg i et av nyhetsbrevene, hvor skribenten presiserer at mange ofte har den misoppfatning at OVEK er en lekmannsbevegelse. Han skriver at bevegelsen heller kan sees på som en grasrotbevegelse, og at skillet mellom de som er for og mot reform, ikke går mellom lekfolk og geistlige. Det finnes skeptikere og sympatisører og medlemmer i begge kategoriene (Nyhetsbrev, 2/2012, s. 5).

Aktive katolikker

I følge Bjørn, er flere av dem som engasjerer seg i OVEK også aktive i andre instanser i kirken. En del OVEKere sitter for eksempel i menighetsråd eller driver med ungdomsarbeid i kirken. OVEK-medlemmer er altså aktive katolikker. De engasjerer seg og bryr seg om kirken og går jevnlig i messe. Mange er dermed kjente fjes i sine menigheter. Bjørn forteller videre at noen antakelig føler seg uglesett av prestene fordi de er medlem av OVEK. Men det kommer an på sokneprestenes holdning til bevegelsen, og den varierer fra menighet til menighet (Intervju, Bjørn, 15.09.15).

Kari deler synet til Bjørn, og omtaler mange fra OVEK som noen av de mest trofaste kirkegjengerne. Spesielt i St. Hallvard menighet er det en del som både er aktive i menigheten og i OVEK. Et par av dem som var med på å starte OVEK, og som har vært trofaste OVEK-medlemmer hele veien, har også vært svært aktive i menigheten sin. Det er flere OVEKere som jobber frivillig på menighetskontoret. De bruker mye tid i kirken og har gjort det i alle år. Hun mener noen av disse kan ses på som selve ryggraden i menigheten sin. Mange av disse er imidlertid blitt gamle, og Kari tror at en del av de som er yngre og aktive i menighetene sine nå, er skeptiske til OVEK. Samtidig er de bevisste på at OVEK er noe som beveger seg mot en ytterkant i kirken (Intervju, Kari, 18.09.15).

Man kan altså se på OVEK som en gruppe med aktive katolikker, som representerer en subkultur i Den katolske kirke. Det innebærer at OVEKere er katolikker som delvis skiller seg ut i det katolske samfunnet, og som stiller seg kritiske til deler av kirken. Det er imidlertid viktig å presisere at dette ikke innebærer en fiendtlig innstilling til resten av det katolske samfunnet. Tvert imot ønsker OVEK og møte resten av samfunnet med velvilje og å kunne bidra med et godt og viktig tilskudd til kirken. Med dette som utgangspunkt skal vi nå gå videre med å se på det forholdet OVEK har til resten av kirkehierarkiet i Norge.

En åpen dialog

Vi har allerede vært inne på at OVEK er opptatt av å ha en åpen dialog om temaer som omhandler kirken. Det innebærer at OVEK skal være et forum hvor man skal kunne snakke og reflektere fritt. Det innebærer imidlertid også et ønske om at det skal være mulig å snakke åpent i alle deler av kirken, og at både lekfolk og geistlige skal ha mulighet til det. Derfor har OVEK lagt vekt på å ha møter med folk fra ulike instanser i kirken. Slik jeg ser det er dette viktig, både fordi organisasjonen ønsker å være åpen om sitt arbeid og engasjement, og samtidig for å ufarliggjøre organisasjonen. Ved å informere kirkehierarkiet om OVEK og hva OVEK er opptatt av og arbeider med, kan det være med på å gi et bilde av organisasjonen som en gruppe som ikke er skadelig, men derimot representerer et viktig tilskudd til kirken. OVEK har også invitert representanter fra øvrigheten til å holde foredrag og delta på markeringer og seminarer i OVEK.

Dialog med biskopen

Da OVEK hadde tiårsjubileum inviterte de, i følge Kari, biskop Bernt til jubileumsmessa. Han ga da inntrykk av at han gjerne ville komme men at han hadde han dobbeltbooka seg, derfor kunne han ikke likevel. Han var imidlertid opptatt av å si at det var ikke en unnskyldning for å slippe unna, og at han gjerne ville gjøre det siden. I følge Kari, har OVEK hatt gode møter med biskop Bernt, hvor han har gitt uttrykk for at OVEK ikke er en organisasjon som skremmer ham. Tvert i mot har det virket som om han har vært relativt positivt innstilt til OVEK under møtene (Intervju, Kari, 18.09.15).

Kari understreker imidlertid at det ikke betyr at biskopen identifiserer seg med organisasjonen. Han har uttalt at hvis man skal begynne et sted, når det gjelder reform, så er det mest realistisk å begynne med innføring av kvinnelige diakoner (Intervju, Kari, 18.09.15). Bjørn sier at begge de siste biskopene i Oslo, og kanskje særlig Bernt, har *holdt sin hånd over* OVEK. Videre forteller han at biskopen regnes som en som ligger mellom fløyene. Han vil ikke være for konservativ, men liberal er han heller ikke. Han er derimot opptatt av å være en biskop for alle, også for OVEK (Intervju, Bjørn, 15.09.15).

I et intervju med biskop Bernt fra 2005 foretatt av en fra OVEK, sier biskopen blant annet at han synes navnet *Også vi er Kirken* har en negativ ordlyd. Navnet insinuerer at man føler seg avvist, hevder han. Intervjueren svarer at OVEK ikke akkurat føler seg avvist, men at man ikke nødvendigvis føler seg velkommen heller. Biskopens svar på dette, er at man da bør forsøke å finne en felles grunn (Nyhetsbrev, 3/2005, s. 3). Dette var en av de første samtalen OVEK hadde med biskopen, som på den tiden nettopp hadde fått tittelen biskop. Og allerede da kan man få et inntrykk av at han hadde en vennlig innstilling til organisasjonen, selv om det ikke betyr at han nødvendigvis var enig med medlemmene på alle områder.

Et ønske om en mer demokratisk struktur

Et sentralt aspekt ved OVEKs profil er at man vil jobbe for en mer demokratisk kirkestruktur. Dette innebærer blant annet, at man ønsker at menighetsrådene skal ha større innvirkning på viktige beslutninger i kirken, og at lekfolk skal ha en stemme i avgjørelser som tas i kirken. Det at man ikke ønsker at kirkelederne skal være autoritære, skaper imidlertid komplekse problemstillinger. Hvis paven ikke skal være autoritær, betyr det at han må høre på alle og da er det mange som skal tas hensyn til. Eva forteller at dette temaet er blitt diskutert i IMWAC. Diskusjonen tok utgangspunkt i familiesynoden som foregikk på høsten 2015. Noen mente at siden den nye paven virker reformvennlig burde han kjøre hardt på og bruke sin autoritet til å fastsette nye reformer. Da var det noen som minnet om at IMWAC er imot autoritære styremåter. Det ble stilt følgende spørsmål:

Hvordan kan vi, når det passer oss si; ”skjær igjennom, Pave Frans, gjør som vi vil”, mens i andre settinger så sier vi; ”han er for autoritær og lytter ikke på lekfolket” (Intervju, Eva 28.10.15).

Eva presiserer videre at det er viktig å huske på at lekfolket ikke bare er mennesker i Vest-Europa. Når det er snakk om å lytte til lekfolket, gjelder det derfor, hele verden, og da blir den demokratiske formen mye mer kompleks (Intervju, Eva, 28.10.15). Biskop Bernt sier noe av det samme i intervjuet fra 2005. Der hevder han at han har en forståelse for en del av OVEKs hovedpunkter, men at kirkens utvikling ikke kan være begrenset til vestens intellektuelle ønsker. Han legger til at: ”Vi lever i en utålmodig epoke, men Kirken har alltid hatt god tid”. (Nyhetsbrev, 3/2005, s. 3).

Bjørn sier noe av det samme. Han sier at det å være liberal betyr; ”at du ikke bare presser løsningen nedover hodet på folk, men at du må spørre alle om hva de mener” (Intervju, Bjørn, 15.09.15). Han sier at i OVEK er man for eksempel tilhengere av å oppgradere menighetsrådenes funksjon og rolle. Da må man godta at en del av menighetsrådene vender tommelen ned for OVEK. Han forteller videre at i hans menighet fattet de for eksempel vedtak om at de ikke ville sette opp plakater fra OVEK. Det blir et paradoks for organisasjonen. På den ene siden vil man ha sterke menighetsråd, men menighetsrådene vil ikke nødvendigvis ha OVEK. Videre trekker Bjørn en parallell til pave Frans. I OVEK tror man kanskje at paven sammenkaller en stor konferanse om familien fordi han vil ha en ny familiepolitikk. Samtidig er det vanskelig for ham å lage nye reformer, fordi det kan føre til at han møter motstand fra konservative hold. Og hvis de konservative klarer å mobilisere seg, kan det føre til at reformene ikke blir noe av (Intervju, Bjørn, 15.09.15).

Å innføre en mer demokratisk styremåte i en stor verdenskirke er dermed ingen enkel sak, nettopp fordi Den katolske kirke har så mange forskjellige grupperinger med ulike interesser og meninger. Å være en liberal pave, innebærer følgelig et forsøk på å lytte til hele den katolske verden. Eva mener at Den katolske kirke burde begynne å gi mer handlingsrom til de ulike instansene i kirken. Blant annet bør lekfolket få delta mye mer i viktige avgjørelser. Videre mener hun at lokalkirkene må få større myndighet over sitt område. Hun mener at pavedømmet har en altfor *top-down* funksjon. Kirken er altfor kompleks til at den kan ha en sånn styringsform. En person kan ikke ha oversikt over alt, og en regjering i Roma kan heller ikke det. Kirken burde ha et lokalstyre, og den øverste delen av kirken burde bry seg mer om det teologiske og trosmessige, og mindre om de politiske lokale forholdene. Man må heller stole på sine lokale prester (Intervju, Eva, 28.10.15).

Mens det er flere i OVEK som deler dette ønsket, er det også mange som vil mene at veien dit er lang. Bjørn forteller at man for eksempel ikke har et fungerende menighetsråd i Den katolske kirke i Norge. Og han mener at mange katolikker ikke er klar over dette. Han forklarer det slik:

Man har et menighetsråd, men det har ingen makt. Soknepresten i hver menighet kan se totalt bort ifra informasjon man får fra menighetsrådet. I den norske kirke kan derimot menighetsrådet fatte vedtak. I noen katolske lokalkirker vil imidlertid presten lytte til menighetsrådet. Han ønsker kanskje å bruke lekfolket, for han vil ikke gjøre alt selv. De får da en innflytelse som de formelt sett ikke har krav på (Intervju, Bjørn, 15.09.15).

I følge Bjørn, ønsker OVEK at det skal være slik i alle katolske menigheter. Hvis man da for eksempel får en prest som er reaksjonær og vil skru klokken tilbake, skal han ikke få lov å ture frem. I OVEK ønsker man at menighetsrådet skal få lov til å mene noe, og fatte vedtak (Intervju, Bjørn, 15.09.15).

OVEK og ordenssamfunnene

Helt siden OVEK ble opprettet har organisasjonen hatt en nær tilknytning til flere ordenssamfunn i Norge. Da OVEK var i ferd med å bli opprettet holdt de flere av planleggingsmøtene sine hos dominikanermunkene i Oslo (Intervju, Bjørn, 15.09.15). Når OVEK har vært utestengt fra menighetslokaler i Den katolske kirke har nonnene på Grefsen, St. Josephsøstre, stilt med lokale for seminarer og årsmøte.

Nonner har også vært medlemmer av OVEK. I følge Inger var en nonneorden ved navn *Jesu små søstre* medlemmer av organisasjonen. Nå har de imidlertid flyttet ut av Oslo, og er derfor ikke medlemmer lenger (Intervju, Inger, 12.10.15). Folk fra ulike ordenssamfunn har også kommet og holdt foredrag i OVEK, blant annet en dominikanerinne ved Katarinahjemmet i Oslo (Nyhetsbrev, 2013, nr.1, s.1).

Det kan virke som om en del fra ordenssamfunnene, ikke lar seg skremme av OVEK, og heller ikke er redde for å bli identifisert med dem. Derimot er det flere fra denne gruppen som er svært positivt innstilt til organisasjonen. Man kan spørre seg om hvorfor. Muligens kan det

ha noe å gjøre med ordenssamfunnenes høye aktelse i det katolske samfunnet. Nonner og munk er mennesker som har viet sine liv til Gud, de blir sett på som fromme og helt spesielle mennesker. Prester blir også høyt aktet, men er en mer utsatt gruppe når det gjelder kritikk. Samtidig må prester forholde seg til kirken som institusjon på en annen måte, fordi de har en mer direkte tilknytning til administrasjonen i kirken. Prestene skal være eksempler for lekfolket, og rettlede dem på en annen måte enn ordensfolket gjør. Kanskje er det en av grunnene til at mange prester er redde for OVEK og ikke vil bli identifisert med organisasjonen, som vi nå skal se nærmere på.

Motstandere i kirkehierarkiet

I følge Bjørn, er majoriteten av prestestanden i Norge skeptisk til OVEK. Han sier at man vet det er blitt advart mot OVEK i flere sammenhenger, blant annet på prestemøtene som er blitt holdt på Mariaholm. Samtidig presiserer han at han tror at de aller fleste enten ikke har hørt om OVEK, eller er interessert i å finne ut hva organisasjonen står for (Intervju, Bjørn, 15.09.15). Det finnes noen spenninger mellom OVEK og kirkehierarkiet. Et sitat fra Berzano og Genovas bok (2015) kan gi oss et godt bilde på de spenningene som kan oppstå mellom mindre grupper og den dominerende kulturen i et stort samfunn:

On one hand, the dominant culture of a complex society is never a homogeneous structure, but rather always stratified, reflecting various interests within the dominant class. On the other hand the fundamental social groups in modern societies are social classes, so that the main cultural configurations will be "class cultures". Different cultures are always in "relations of domination and subordination" between one the other, and are therefore always in some way in potential conflict with one another, just like different social classes, although this conflict is not necessarily explicit and open (Berzano og Genova, 2015, s. 111).

I følge dette perspektivet, er det altså viktig å være klar over at den dominerende kulturen i et samfunn ikke utgjør en enhetlig blokk. Dette er viktig å være oppmerksom på i forholdt til kirkehierarkiet i Den katolske kirke. Videre skriver Berzano og Genova (2015), at ulike kulturer i et samfunn alltid vil være i potensiell konflikt med hverandre. Denne konflikten er imidlertid ikke alltid åpenlys.

Utestenging

Motstanden mot OVEK har ikke nødvendigvis innebåret en aktiv kamp mot organisasjonen. Kanskje har det noe med organisasjonens moderate form og gjøre. Så lenge OVEK ikke er en aksjonerende bevegelse med åpenlyse demonstrasjoner o.l., er det kanskje ikke nødvendig å gjøre aktive tiltak for å stoppe organisasjonen. Motstanden mot OVEK har først og fremst vist seg i form av utestenging fra resten av det katolske miljøet i Norge. Dette har foregått ved at man blant annet ikke har fått låne katolske menighetslokaler til OVEK-møter, og at man ikke har fått annonsere i katolske tidsskrifter.

Det katolske storsamfunnets motstand har altså en indirekte form, hvor man velger å fryse ut organisasjonen i stedet for å aktivt jobbe imot den. Eva argumenterer for at OVEK burde møte det katolske samfunnets indirekte motstand med et indirekte svar. Hun beskriver det slik:

Jeg tror at vi bare må fortsette å late som at vi ikke helt skjønner. Altså, jeg skjønner jo på en måte hva de holder på med, men jeg tror at jeg velger å ikke bruke alt for mye energi på det. Og så får vi være like gode som disse prestene på å snakke oss rundt ting. De velger å definere en virkelighet på sin måte så ja vel, da velger jeg å definere virkeligheten på min måte. Og så kan vi jo bare prøve å finne måter å gjøre ting sammen på. For kirken er stor nok for oss alle sammen tenker jeg (Intervju, Eva, 28.10.15).

I følge Inger handler utestengingen av OVEK om, at noen har den oppfatningen at hvis man er glad i kirken skal man ikke kritisere den. Da skal man ikke ha noen meninger om kirken som er knyttet til noe negativt eller kritisk. Hun sier videre at i starten, når OVEK nylig var blitt opprettet, var det mange flere som var skeptiske og det var også mer utestenging på den tiden. Da var det mange som var redde for å bli identifisert med OVEK, og det var muligens derfor organisasjonen ikke fikk låne menighetslokaler mener hun (Intervju, Inger, 12.10.15).

Nei til annonsering

OVEK har ved flere anledninger forsøkt å annonsere i St. Olav menighetsblad. Temaer for annonsene har vært informasjon om seminarene og generell informasjon om OVEK. Dette har de ikke fått lov til. Det er heller ikke overalt at man har fått lov til å henge opp informasjonsplakater. I følge Kari, har et argument for at man ikke har fått annonsere vært at

hvis man skal la en radikal gruppe som OVEK få annonsere i St. Olav menighet så må man også la erkekonserervative grupper få annonsere, og det vil man ikke. En av disse konservative gruppene har en høyreekstrem form og har vært ekskommunisert. Kari sier at hun på en måte kan forstå problemstillingen med at hvis man først skal la en type radikal organisasjon få annonsere må andre også få lov, og hun forstår at det kan være problematisk å la erkekonserervative grupper få annonsere. Samtidig sier hun at hun også synes det kan være skummelt å utelukke grupperinger fra offentligheten, fordi det da kan være med på å skape en følelse av at det er noe eksklusivt og mystisk ved disse gruppene. Det blir som hun sier; ”skummelt hvis de får en følelse av at det er de som sitter på arvesølvet som ingen andre har verdsatt” (Intervju, Kari, 18.09.15). Det at OVEK ikke får annonsere i katolske blader medfører i følge Bjørn at veldig mange katolikker verken har hørt om, eller kjenner til bevegelsen (Intervju, Bjørn, 15.09.15).

Et annet problem har vært at man ikke har fått henge opp plakater om OVEK i menighetene. I følge Knut var den forrige soknepresten i St. Hallvard menighet svært negativt innstilt til OVEK og nektet dem å henge opp plakater. Som argument for dette, sa han at han ikke kunne se at OVEK sto for kirkens lære. Da St. Hallvard menighet fikk ny sokneprest, ble det tillatt for OVEK å henge opp plakater. Knut er usikker på om det er lov i St. Olav menighet (Intervju, Knut, 30.09.15). Inger forteller at hun ved flere anledninger har sett at OVEK-plakater i St. Hallvard menighet er blitt fjernet (Intervju, Inger, 12.10.15).

Utstengt fra katolske lokaler

Et annet problem har vært at OVEK til tider ikke har fått låne katolske menighetslokaler til møtene sine. OVEK løste dette ved at man en periode brukte lutherske menighetslokaler. Man hadde da møter i Gamle Aker menighetslokale, og i Lovisenberg menighetslokale. Det ble i følge Bjørn en praktisk løsning på et praktisk problem, i og med at man ikke hadde noe sted å være. Han mener imidlertid at det sendte et veldig uheldig, prinsipielt signal om at OVEK sto utenfor. Derfor har en av Bjørns kampsaker vært at OVEK skal være på katolsk grunn når de arrangerer møter og seminarer, og det har de til slutt klart. To av de senere seminarene har blitt holdt hos Joseph søstrene, og det seneste seminaret ble holdt i St.

Hallvards menighetslokale (Intervju, Bjørn, 15.09.15). Å holde møter i St. Hallvard⁵ har vært ekstra viktig for OVEK. Muligens er dette fordi så mange i OVEK er medlemmer av denne menigheten. En av medlemmene skal i følge Bjørn ha utalt at da man fikk være i St. Hallvard var det som å komme hjem (Intervju, Bjørn, 15.09.15).

Veien mot dette har imidlertid vært lang. OVEK ble opprettet i 2002, og selv om man en sjelden gang har fått holde møter i St. Hallvard menighet, var det først i 2015 at dette ble problemfritt. Kari forteller at den forrige soknepresten i St. Hallvard menighet i tillegg til å forby organisasjonen å henge opp plakater, heller ikke tillot OVEK å bruke lokalene til møtene sine. Han brukte igjen det argumentet at han mente OVEK stilte seg utenfor kirken (Intervju, Kari, 18.09.15).

Det kan være ulike grunner til at dette har forandret seg. En åpenbar grunn er at det er ny sokneprest i St. Hallvard menighet. En annen kan være at da OVEK nylig var opprettet var det mange som var skeptiske, fordi de ikke visste hva det var, og ikke kjente til medlemmene. Selv om mange fortsatt er skeptiske, er det også en del som har endret syn. Som Bjørn sier, har det at mange OVEKere er så aktive i sine lokalmenigheter mye å si for dagens situasjon. Han tror det er derfor den nye presten i St. Hallvard er så positivt innstilt til organisasjonen. Han kjenner flere i OVEK, noen driver med viktig arbeid i kirken, og han vet at de ikke er rebeller. Bjørn tror det hadde vært annerledes hvis OVEKere var folk som aldri satte sine ben i messen men kun engasjerte seg i OVEK, og det eneste de ville ha med menigheten å gjøre var å låne lokaler (Intervju, Bjørn, 15.09.15).

Fiender av kirken?

Selv om en del er positive til OVEK i dag, er det i følge Knut, fortsatt noen som er svært skeptiske. Noen går så langt som å betrakte OVEK som fiender av kirken. Han betegner disse som: ”De erkekonervative, de som ikke tåler forandringer og som må holde på det gamle. De som er opptatt av røkelse og flotte påkledninger” (Intervju, Knut, 30.09.15). Det er ikke så mange av dem, men det er noen, mener han. Samtidig sier han at han ikke synes det er vanskelig å være åpen om at han er OVEKer, for selv om det er en del som motsetter seg

⁵ Medlemmer av Den katolske kirke henviser ofte til sine menigheter ved Helgenes fornavn, for eksempel St. Hallvard i stedet for menighetens fulle navn, St. Hallvard menighet.

organisasjonen er det en hel del som sympatiserer også, spesielt i St. Hallvard menighet (Intervju, Knut, 30.09.15).

Organisasjonen har imidlertid opplevd ubehageligheter, hvor folk har hatt en truende innstilling til den. Knut forteller om en svært ubehagelig opplevelse for noen år siden. Den daværende sekretæren fikk en telefon fra en som ønsket å få utdelt medlemslisten til OVEK. Mannen som ringte viste seg å være gift med en dame som på den tiden var redaktør i et svært konservativt tidsskrift. De greide bare å utgi et nummer og så ble det slått ned på. Denne mannen forlangte, i følge Knut, å få medlemslisten til OVEK utdelt. Da sekretæren i OVEK spurte hvorfor, fikk han bare til svar at han trengte den. Dette opplevde Knut, og andre i organisasjonen som en trussel mot OVEK. (Intervju, Knut, 30.09.15).

Eva forteller også at de verste motstanderne av OVEK har et fiendebilde av organisasjonen, og tenker at den er farlig for Den katolske kirke. Dette synes Eva er et merkelig bilde, i og med at de fleste i OVEK er svært lojale mot kirken. Samtidig, sier hun at hvis man skulle ta dem på alvor, betyr det at OVEK har en spesiell makt, og mulighet til å gjøre ting som er truende for kirken. Dette er et helt annet bilde av OVEK enn det medlemmene av organisasjonen har av seg selv. Hun bruker et nært familiemedlem som eksempel, og forteller at dette familiemedlemmet i hennes øyne er en av de mest lojale katolikkene som finnes, og denne personen er også en aktiv OVEKer (Intervju, Eva, 28.10.15).

Vi kan her trekke en parallell til sosiolog, Stan Cohens (1972) teori om det han betegner som *moral panic* og *folk devils*. Hans teori går ut på at media bruker folkegrupper som samfunnet betrakter som avvikere, for å belyse problemer i samfunnet. De gjør dette ved å fremstille disse folkegruppene som syndebukker, de som er skyld i den uorden man finner i samfunnet. Dette fører videre til det Cohen betegner som *moral panic* blant befolkningen. Det innebærer en følelse av frykt og panikk i forhold til syndebukkene. Dette gjør det enklere for regjeringen å ta kontroll over syndebukkene og å ta fra dem ulike rettigheter. (Stan Cohen i Hetherington, 2005, s. 247- 248). Dette er et ekstremt bilde av en ekstrem situasjon når det gjelder subkulturer som blir sett på som avvikere i samfunnet, og er ikke helt sammenfallende med den situasjonen vi ser i OVEK og de problemene organisasjonen har med motstandere. Likevel kan det belyse noen av de mekanismene som kan oppstå i sammenstøtet mellom samfunn og subkultur. Cohen beskriver syndebukken som; ” a figure witch represent social anxieties about social order” (Cohen i Hetherington, 2005, s. 247). Dette er kanskje også noe

av mekanismen vi finner i motstanden mot OVEK. De som er redde for OVEK, er muligens i første rekke redde for uro i det de ser på som et ellers ordnet samfunn.

Geistlige reformkatolikker

Det har vært prester som har vært medlemmer av OVEK, men i følge Kari kan det være litt problematisk for dem. OVEK har imidlertid lagt vekt på å forsøke å bruke prester og andre geistlige som foredragsholdere. OVEK har ikke makt til å endre noe konkret, man har ikke noe mandat. Derimot fungerer organisasjonen som et forum, hvor man kan tenke høyt og uforpliktende sammen. Det tenker Kari kan være viktig for de geistlige også (Intervju, Kari, 18.09.15).

Bjørn mener at mange av dem som har hørt om OVEK ikke bryr seg om å finne ut hva organisasjonen egentlig står for. Blant dem som både har hørt om OVEK og bryr seg, vil det være noen som er beinharde mot dem, og noen som er veldig begeistret, og så vil det være en del som sympatiserer. Det er vanskelig å vite hvor mange, for OVEK har ikke tall på dette. Bjørn understreker imidlertid at han tror det er en hel del. Mange vil nok være enige i enkeltsaker, men likevel ikke være medlemmer av organisasjonen (Intervju, Bjørn, 15.09.15). Han beskriver det slik:

Det blir litt sånn at, hvis jeg kan trekke en parallell til politikken, det er mange som kunne tenke seg å stemme på et parti, men som likevel ikke vil bli medlem av det partiet (Intervju, Bjørn, 15. 09.15).

Inger forteller at hun la merke til en prest som deltok på seminaret høsten 2015. Hun syntes det var interessant å betrakte ham, fordi man ikke uten videre kunne se at han var prest, men hun visste hvem han var. Han var ikke hvilken som helst prest, men faktisk en av biskopens viktige medarbeidere. Hun syntes det var artig å se ham i olabukse og skjorte, og hun legger til at det antakelig var mange der som ikke visste hvem han var. Hun forteller at han var rolig og hyggelig og ikke aggressivt innstilt til OVEK. Hun sier videre at hun tror at selv om det kommer prester til seminarene, og det er en del som sympatiserer, har de kanskje nok med det de driver med allerede. Kanskje blir det ikke så viktig for dem å være med i en

reformbevegelse, fordi de har mer enn nok med det arbeidet de allerede gjør i kirken. (Intervju, Inger, 12.10.15).

Reformvennlig pave?

Bjørn mener at OVEKere og katolikker generelt er i en ny situasjon ved at det er en ny pave, pave Frans. Han mener også at det danner seg nye grupperinger i kirken på grunn av det. Det er reformkatolikker som er for paven fordi de tror at han er reformkatolikk, og så er det reformkatolikker som er imot paven, eller skeptiske til ham, fordi de tror han ikke er det. Og så er det konservative som er for paven, fordi de alltid er for paven uansett hvilken pave det er, eller fordi de tror at han er konservativ. Videre finnes det konservative katolikker som er imot paven, fordi de tror at han er radikal. Så man har fått nye konstellasjoner som går på tvers av det gamle skillet, mellom konservative og reformvennlige i kirken, mener Bjørn (Intervju, Bjørn, 15.09.15).

Knut er av den oppfatning at paven er reformvennlig, og at han representerer et nytt håp for kirken. Han sier at han lurer på hvordan de konservative som var i mot OVEK før, har det nå når den nye paven er så radikal i forhold til hva de står for (Intervju, Knut, 30.09.15). Kari deler denne oppfatningen, og sier hun blir litt oppgitt over folk som mener paven ikke er kritisk nok og at han er teologisk konservativ. Hun sammenlikner det med da Obama ble valgt til president. Da var det mange som hadde en idé om at han skulle endre hele USA i løpet av to eller fire år, og det synes hun er veldig urealistisk. Endringer tar tid, og i Den katolske kirke er apparatet stort og prosessene trege. Hun selv er veldig oppløftet og optimistisk med tanke på den nye paven (Intervju, Kari, 18.09.15).

Problemet med IMWAC

OVEK er en liten bevegelse i et større katolsk samfunn. Dette gjør organisasjonen sårbar for kritikk og motstand. Kanskje er dette noe av grunnen til at OVEK har valgt å ha en moderat reformprofil. Mette mener at en del av grunnen til at OVEK har en moderat form er at resten av kirkesamfunnet i Norge er veldig konservativt. Hun tror dette også er noe av grunnen til at

så få prester er medlemmer av OVEK. I andre land er det mye vanligere med prester i reformbevegelsene (Intervju, Mette, 06.04.13). Hvorvidt det stemmer at Den katolske kirke i Norge er mer konservativ enn i andre land, blir en for stor diskusjon her, men Mettes uttalelse kan likevel si oss noe om frykten for å bli dømt av det katolske samfunnet i Norge.

Et sentralt aspekt ved dette, blir det forholdet OVEK har til den internasjonale bevegelsen IMWAC. Eva sier at OVEK lett blir assosiert med reformorganisasjoner som har en helt annen profil enn OVEK. For eksempel *Wir sind Kirche* i Østerrike, men også med noen av de mer militante bevegelsene. Noen av dem holder på med vielse av kvinnelige prester og nattverdsfeiring i hjemmene sine, og det er det viktig for OVEK å distansere seg fra. Det er derfor de ikke vil være med i IMWAC i 2015, inntil de har fått endelig avklart hvordan de skal forholde seg til Martha Heizer som ble ekskommunisert (Intervju, Eva, 28.10.15).

Mette sier også noe om det noe problematiske forholdet til IMWAC. Hun er opptatt av å understreke at OVEK er en helt selvstendig organisasjon, selv om den er tilknyttet IMWAC. Derfor kan det bli problematisk, hvis en av de andre reformbevegelsene i IMWAC foretar seg noe som OVEK ikke kan stå inne for, for eksempel ordinasjon av kvinner. Mette understreker at hun er veldig for kvinnelige prester, men at hun prinsipielt ikke støtter ordinasjoner uten øvrighetens samtykke. Samtidig legger hun vekt på at det er en sammensatt og kompleks sak, for hvordan skal man gjøre det? På en måte kan hun derfor forstå dem som har foretatt ordineringsen, selv om hun ikke offisielt støtter det (Intervju, Mette, 06.04.13).

Hilde presiserer at den norske organisasjonen aldri gjør noe som gjør at man kan bli ekskommunisert (Intervju, Hilde, 06.06.13). Da blir det problematisk å være med i en bevegelse hvor en viktig lederskikkelse har gjort noe som organisasjonen prinsipielt er uenig i. Samtidig blir det mer problematisk enn før å kunne bli assosiert med den internasjonale bevegelsen, av andre i kirkehierarkiet.

Oppsummering

Vi har nå belyst OVEK og hva slags forhold organisasjonen har til kirkehierarkiet. OVEK kan forstås som en subkultur i Den katolske kirke i Norge. Organisasjonen består for det

meste av lekfolk, men er i tillegg åpen for både ordensfolk og geistlige. OVEK har et sentralt fokus på å samarbeide og å ha en åpen dialog med hele Den katolske kirke i Norge, også med kirkehierarkiet. De har lagt spesielt vekt på å beholde en god kontakt med biskopen i Oslo. Biskopen har en inkluderende holdning til OVEK, selv om dette ikke innebærer at han identifiserer seg med organisasjonen. Han har vært imøtekommende og ofte møtt medlemmer av OVEK for å samtale med dem. Videre har OVEK et ønske om en mer demokratisk struktur i Den katolske kirke, selv om de er oppmerksomme på at det er en kompleks sak. OVEKere har ulike meninger om hva dette innebærer og hvordan det burde løses. Videre har vi sett at OVEK har et godt forhold til flere fra ordenssamfunnene i Norge, mens forholdet til prestestanden er mer komplisert. OVEK har til tider blitt forsøkt utestengt av lokale katolske menigheter, ved at representanter fra kirkehierarkiet har nektet dem å annonsere i katolske tidsskrifter, henge opp plakater i menighetene og å låne katolske menighetslokaler. Noen har gått så langt som til å omtale OVEK som fiende av kirken og som en gruppe som stiller seg utenfor kirken. Mye av dette er imidlertid blitt enklere med tiden. OVEK får i dag lov til å holde seminarer på katolsk grunn, og det er blitt enklere å få henge opp plakater i menighetene. Selv om en god del prester stiller seg skeptiske til OVEK, er det også noen som sympatiserer med organisasjonen og jevnlig møter opp til seminarer og møter. Det har vært prester som har vært medlemmer og, men kun et lite antall. Videre har man fått en ny pave, noe som setter OVEK i en ny situasjon. Flere OVEKere er forhåpningsfulle til pave Frans, og mener han er reformvennlig. Jeg avsluttet dette kapitlet med å si noe om sårbarheten til en liten gruppe som OVEK, når det gjelder å bli utsatt for kritikk. Organisasjonen legger derfor stor vekt på at den har en moderat form, og mange er redd for å bli assosiert med de mer aksjonerende bevegelsene i andre land. Dette gjør at OVEK har et noe problematisk forhold til IMWAC, spesielt etter at av en av lederskikkelsene i bevegelsen ble ekskommunisert.

I neste kapittel går vi nærmere inn på spørsmålet: Hvorfor katolikk og OVEKer?

7 Hvorfor katolikk og OVEKer?

Dette kapitlet drøfter spørsmålet: Hvorfor katolikk og OVEKer? Her tar jeg først for meg forskjellige grunner til hvorfor man er katolikk, på tross av at man er uenig i mye ved kirken. Videre belyser jeg ulike måter medlemmene av OVEK fikk vite om bevegelsen på, og hvordan de ble medlemmer. Deretter drøfter jeg i hvor stor grad OVEK er en nødvendig del av medlemmenes katolske identitet. Vi skal se at betydningen av OVEK varierer blant medlemsmassen. Til slutt i dette kapitlet belyser jeg forskjellige begreper som er beskrivende for det å være OVEKer. Blant annet drøfter jeg her på hvilken måte både *individualisme* og *tilhørighet* er viktige aspekter ved det å være OVEKer. Jeg belyser også betydningen av *intellektet* for medlemmene. Til slutt drøfter jeg betydningen av *tålmodighet* ved det å være reformkatolikk i Norge.

En mangfoldig kirke

Et spørsmål som ofte slo meg i begynnelsen, da jeg arbeidet med OVEK var: Hvorfor er man katolikk og ikke noe annet, når man ønsker å forandre så mye ved Den katolske kirke? Hva er det ved Den katolske kirke medlemmene føler at andre kirker eller religioner ikke kan tilby? Mange av medlemmene av OVEK er konvertitter, noe som gjør spørsmålet enda mer interessant; man er ikke født inn i kirken, men har valgt å tre inn i den *på tross av* at det er mye man er uenig i.

Da jeg spurte mine samtalepartnere om grunner til at de konverterte til katolisismen var svarene forbausende ulike. Mens Knut legger vekt på at Den katolske kirke er en verdenskirke som man kan kjenne igjen hvor man enn er i verden, er Inger opptatt av tradisjonene og miljøet i Den katolske kirke. Hun beskriver en type samhold hun fant i Den katolske kirke som hun ikke fant andre steder (Intervju, Inger, 12.10.15). Kari derimot, er mer opptatt av den mystiske religiøse erfaringen hun opplever i kirken. Hun beskriver det slik:

Mystikerne snakker om språkløs erfaring, og så prøver man da gjennom ord, gjennom musikk og gjennom kunst, å formidle en slik språkløs erfaring. Og sånn som jeg opplever kirken, så uttrykker den gjennom sin form, gjennom ritualene, noe annet enn det det er i seg selv på en måte. Det er en dypere og riktigere virkelighet som ligger bak enn det som på en måte synes utenifra. Å prøve å forstå evangeliet eller andre religiøse tekster bare gjennom ordene og hva ordene sier, det er liksom som å lese lyrikk, på en måte. Den religiøse erfaringen sprenger disse målestokkene. For jeg skjønner jo at det kan virke absurd når mange mennesker står og leser trosbekjennelsen hver søndag, og har gjort det i totusen år. Jeg skjønner jo at folk synes det er helt sprøtt. Men det er også veldig mye mer som ligger bak, men vi har ikke så mange andre måter å formidle det på. Det er noe med det å komme og være en del av noe, som man ikke helt vet hva er, eller skjønner hva er, men man skjønner at det er noe vesentlig (Intervju, Kari, 18.09.15).

Det paradoksale, som etter hvert slo meg når jeg snakket med OVEKere var, at på tross av at OVEKere mener at Den katolske kirke burde endre seg, og at den på mange måter er stivbent og konservativ, har man en oppfattelse av at denne kirken rommer mye. Kari forteller også at akkurat dette var en av grunnene til at hun valgte å konvertere. Hun sier at hun synes Den katolske kirke er mye mer sammensatt og mye mer mangfoldig enn ”den protestantiske kirke”. Det er lov til å tro og tenke og mene mye friere, også teologisk (Intervju, Kari, 18.09.15). Det ser ut til at mange føler at Den katolske kirke, på tross av sine mangler, har mulighet til å dekke en rekke behov for ulike type individer og med forskjellige interesser. Samtidig var det mange som konverterte i etterkant av konsilet, Liv var en av dem. Hun sier at det var en stor bestemmelse å konvertere til katolisismen. Det var mye hun var uenig i, blant annet kvinnesynet. Hun konverterte imidlertid i en periode da det så ut som det var nytt håp for Den katolske kirke. Hun sier at; ”folk hadde et nytt syn på kirken i kjølevannet av konsilet, og en ny liberal bølge skyllet over miljøet” (Intervju, Liv, 09.09.13).

Det ser altså ut til at det er enighet blant OVEKere om at selv om det er kritikkverdige aspekter ved deres religiøse samfunn, er det samtidig en mangfoldig kirke som potensielt kan romme mye. De legger også vekt på det spesielle felleskapet de finner i Den katolske kirke, som de ikke finner andre steder.

Inngangen til OVEK

Som vi nå har sett, legger OVEKere vekt på felleskapet de finner i Den katolske kirke. Mange har store deler av sin vennekrets i kirken og er aktive i sosiale kirkelige aktiviteter.

Mye tyder på at flere av medlemmene i OVEK ble kjent med organisasjonen gjennom sitt engasjement i kirken. Flere av medlemmene har vært med helt fra starten av, gjennom å delta i opprettelsen av OVEK. Andre har blitt medlemmer ved at de har fått høre om organisasjonen gjennom venner og bekjente, eller ved at de har lest om OVEK.

Eva forteller meg at hun fikk høre om OVEK gjennom kjente, og at hennes generelle engasjement i kirken var med på å gjøre OVEK tilgjengelig for henne (Intervju Eva, 28.10.15). Inger forteller at; ”Vi hørte jo om det, det er en liten verden, og jeg kjente vel noen av de første som var med der og det hørtes interessant ut (Intervju, Inger 12.10.15)”. Kari har en annen inngang til organisasjonen. Hun forteller at; ”Jeg mener at jeg leste et innlegg i en avis rett og slett, og så gikk jeg på nettsiden og leste om det der og meldte meg inn” (Intervju Kari, 18.09.15).

Begge måtene å melde seg inn i OVEK på, som er beskrevet over, det vil si enten gjennom venner og kjente, eller gjennom skriftlige kilder er, slik jeg ser det, grunnet i et engasjement i kirken, utover det å delta i vanlige kirkelige aktiviteter. Det er tydelig at OVEKere er katolikker som har vært søkende etter det rommet OVEK representerer i Den katolske kirke, noe som peker på viktigheten av en slik bevegelse i kirken. Det er likevel ulik grad av engasjement i OVEK bland medlemmene, noe vi nå skal gå nærmere inn på.

OVEK- en nødvendig del av å være katolikk?

I kapittelet *studien av en subkultur*, var vi inne på spørsmålet om det å være OVEKer er en nødvendig del av å være katolikk, for medlemmene. Dette spørsmålet er knyttet til den grad av identifisering medlemmene har til OVEK. Mine funn peker på at det er variasjon blant medlemmene hvor viktig del av deres katolske identitet OVEK er.

Vi har Kari som forteller at; ”Jeg tenkte at hvis jeg skal bevare en integritet som katolikk så må jeg være medlem av OVEK, selv om jeg ikke er enig i absolutt alt (i OVEK)” (Intervju, Kari, 18.09.15). Og vi har Knut som ved et tidspunkt var i ferd med å melde seg ut av Den katolske kirke. Han sier at han var svært fortvilet over tilstanden i kirken, og over den utviklingen den syntes å ta på nittitallet. OVEK ble en av grunnene til at han forble katolikk

(Intervju, Knut, 30.09.15). For Bjørn er OVEK viktig, og han delte noe av den samme frustrasjonen som Knut på nittitallet, men han presiserer likevel at han først og fremst er katolikk, deretter er han OVEKER (Intervju, Bjørn, 15.09.15). Så har vi Eva som er nøye med å presisere at for henne er OVEK ikke en nødvendig del av det å være katolikk. Hun sier det slik:

Det var en gang noen som forklarte meg det her med korsets form. Denne personen sa at den vertikale bjelken er Gud og oss og felleskapet, og den horisontale er vårt samfunnsengasjement. For meg så er det to sider av samme sak. Og da er OVEK en *del* av det. Men det er ikke en nødvendig del. Hadde ikke OVEK eksistert, så hadde jeg vært et annet sted, og jeg er noen andre steder også (Intervju, Eva, 28.10.15).

Selv om OVEK er en liten organisasjon med få medlemmer, representerer den på mange måter et bredt tilbud hvor medlemmene har forskjellig grad av engasjement og ulike områder de engasjerer seg i. Liv sier at det etter hennes mening finnes to miljøer i OVEK. Det ene miljøet er det som foregår i den innerste sirkelen, det vil si i styret, det andre er det som foregår på seminarer og samlinger. Hun sier at når man sitter i styret får man ulike oppgaver og et unikt innblikk i hva som foregår i andre reformbevegelser i verden (Intervju, Liv, 09.09.13). For andre er det ikke noe spesielt som kreves ved det å være OVEKER. For noen er det kanskje nok å møte opp til et seminar eller to i året, og det er akkurat det som skal til for å gi dem den *næringen* de trenger fra OVEK, mens for andre opptar OVEK en større del av deres tid og identitet.

Lise ser reformkattolisisme som en nødvendig del av hennes identitet som katolikk. Hun omtaler sin tro fra perioden fra hun ble født til hun ble seksten år som sin *barnetro*. Da hun ble seksten år, opplevde hun det hun kaller for en livskrise i forhold til denne barnetroen. Hun sa at hun begynte å tenke selv, og da så hun en rekke negative ting ved Den katolske kirke. Hun begynte å føle en motstand mot det hun kaller for fanatisme og trangsynthet. Hun fikk også en økende interesse for natur og naturvern, og plutselig så hun ”hvilken fantastisk guddommelig intelligens som ligger i naturen og all skapelse” (Intervju, Lise, 29.03.13). Hun sier at hun på denne måten nærmet seg sin nye gudstro via bakveien, gjennom dens åndelige aspekter, og hun ble opptatt av å ha et reflektert og kritisk syn på Den katolske kirke (Intervju, Lise, 29.03.13).

Individualisme og tilhørighet

Vi har sett at subkulturer er grupper av mennesker som samles rundt ideer og praksiser, som skiller seg fra den normative kulturen i samfunnet. Jeg vil i tillegg til denne forståelsen av fenomenet, argumentere for at subkulturer springer ut fra individers behov for frihet og selvstendighet. Samtidig ønsker individer å dele sine interesser og praksiser med andre mennesker, og dermed dannes det felleskap. Utviklingen av subkultur henger derfor både sammen med behovet for individualisme og samtidig med behovet for tilhørighet i en gruppe.

Det å ikke være et passivt medlem av samfunnet, det vil her si Den katolske kirke, er noe av kjernen i OVEK. Durkheim understreket: Fordi moderne samfunn er bygget på en ny form for personlig frihet og individuelle forskjeller, får den sosiale gruppebevisstheten i et samfunn et nytt uttrykk (Se Pals, 2006, s. 91). Dette er med på å skape nye behov hos menneskene, som man kanskje tidligere ikke var klar over at man hadde. Det annet vatikankonsil var på mange måter et uttrykk for et behov som lenge hadde vært der. Som Eva sier: ”Man må huske på at Det annet vatikankonsil bare var slutten på en lang prosess” (Intervju, Eva, 28.10.15). Eva forteller også at da Johannes den 23 sa *aggiornamento*, så betydde det *slipp verden* inn (intervju, Eva, 28.10.15). I dette ligger det kanskje også å slippe *individene* inn, sammen med intellektet og kritikken. Konsilet åpnet for et etterlengtet behov for å ikke være passiv. Det virker som om dette er noe av linken OVEK har til konsilet. Denne aktive holdningen til kirken; *å ikke være passiv*, er med på å gjøre OVEK til et felleskap hvor det er rom for individers meninger og kritikk.

Selv om individets selvstendighet kan ses på som et sentralt aspekt ved OVEK, kan det se ut som tilhørighet er minst like viktig. Det ser ut som det er viktig for OVEK at interaksjon med andre er et avgjørende element for at kirken skal kunne utvikle seg videre. OVEKere er lojale til kirken sin, og er opptatt av å ha et godt forhold til menighetene sine samt til kirkehierarkiet. Samtidig er man på mange måter kritisk til noen sider ved kirken. Det er ikke sikkert at kirkehierarkiet alltid har rett. Det er opp til hver enkelt å finne ut hvordan man skal leve rett. Derfor er det viktig for medlemmer av OVEK og ha et reflektert og kritisk sinn, noe som igjen uttrykker behovet for selvstendighet.

Intellektets betydning

På bakgrunn av behovet for å ikke være et passivt medlem av kirken, er intellektet noe som vektlegges i OVEK. Samtidig er det oppmerksomhet mot at intellektet skal brukes i samarbeid med andre. Diskusjon og refleksjon sammen med andre, er derfor et viktig element i OVEK. Dette gjenspeiles både i seminarene, årsmøtene, og i de internasjonale møtene. Det gjenspeiles også på styremøtene, hvor en god del av tiden brukes til å diskutere utviklingen i kirken og OVEK, samt aktuelle temaer og situasjoner som kirken og OVEK står ovenfor.

Som vi tidligere har vært inne på, er en god del OVEKere akademikere. Dette kan være en faktor som gjør at man vektlegger *intellektet* i organisasjonen. Inger mener man må være litt intellektuelt nysgjerrig for å gå på seminarene i OVEK (Intervju, Inger, 12.10.15). Selv om OVEK som organisasjon legger vekt på at den er en folkebevegelse, er det altså en overvekt av folk med høyere utdanning som kommer på møtene. Dette gjenspeiles også i språket. Mine samtalepartnere ga meg fyldige, reflekterte og gjennomtenkte svar når vi snakket sammen. Og diskusjonene på seminarene var på et gjennomgående høyt, intellektuelt nivå.

Intellektets betydning kan igjen fortelle oss at et av OVEKs fremste mål er å skape *bevissthet* rundt reformspørsmål. Det kan virke som om man har en oppfatning av at det er ens ansvar som katolikk å ikke bare praktisere sin religion slik man blir fortalt, men også reflektere rundt hva man faktisk gjør og hvorfor man gjør det.

Samvittighet og oppriktighet

I kapittelet *Arven fra Det annet vatikankonsil* så vi at det under Det annet vatikankonsil ble satt en ny fokus på menneskers egne *samvittighet*. Dette er også et tema som har gått igjen i samtalene jeg hadde med OVEKere. I tillegg til begrepet samvittighet, er også begrepet *oppriktighet*, av betydning for flere medlemmer av organisasjonen. Disse temaene reflekterer betydningen av å være en katolikk som er ansvarlig for egne handlinger, og ikke bare er et passivt medlem av kirken. Kari legger vekt på at oppriktighet er en av de mest grunnleggende aspekter ved det å være katolikk, og hun er opptatt av at dette er en noe den nye paven, pave Frans, også legger vekt på. Hun forteller at paven har utalt at en av de viktigste tingene i livet

er å være oppriktig. Dette synes Kari også er svært betydningsfullt, hun sier det slik: ”Jeg synes det er bedre å si at man ikke vet om man tror på Gud, enn å si at man gjør det, uten å mene det” (Intervju, Kari, 18.09.15).

Samvittighetens betydning går ut på noe av det samme. Inger forteller om en prest hun likte veldig godt: Han sa en gang at den høyeste instansen for mennesker, det er ikke det paven og andre kirkeledere har sagt, men det er din samvittighet, og den har man fått av Gud. Hun forteller også at i moderne tid i Norge har man ikke følt seg tvunget til å leve under et strengt katolsk regime, og hun tror at dette er et aspekt som har vært på å legge et grunnlag for at OVEK ble opprettet. (Intervju, Inger, 12.10.15).

Seminaret i OVEK den 22 Mars 2014 var i sin helhet viet til forholdet mellom ens egen individuelle samvittighet og lydighet i kirken. Tittelen på seminaret var; ”*Lydighet og samvittighetsfrihet i Kirken*” (Nyhetsbrev, 1/2014). Temaet ble presentert slik i nyhetsbrevet;

”Det annet vatikankonsil slo fast at det er troende katolikkens plikt å la seg lede av samvittigheten også i trosspørsmål, men at det samtidig forventes av dem at de søker å komme under innflytelse der samvittigheten dannes på en god måte. Hvordan skal vi forstå dette i dag?” (Nyhetsbrev, 2014/, s. 1).

Fokuset på samvittighet og oppriktighet viser oss at det enkelte menneskets eget ansvar for seg selv og sine handlinger er noe som er viktig for mange OVEKere, og også noe som blir vektlagt i organisasjonens reformtanker. Samtidig har man respekt for kirkehierarkiet og refererer til kirkeledere for å argumentere for betydningen av begrepene.

Tålmodighet og endring

Tålmodighet er en viktig side ved å være OVEKer. Som Hilde understreker, det skjer positive ting innimellom, men endringer mot en mer reformvennlig kirke går sakte fremover (Intervju, Hilde, 06.06.13). En faktor som skiller OVEK fra en del andre reformbevegelser er deres vektlegging på en moderat profil. I følge OVEKere, skal endringer skje med kirkens samtykke. Dette kan, som vi tidligere har sett, bidra til å skape avstand i forholdet mellom den norske reformbevegelsen og andre bevegelser i IMWAC. Bjørn mener at flere av bevegelsene i IMWAC ikke nødvendigvis deler OVEKeres oppfatning om å være lojale innenfra, men at de mer ser på seg selv som et alternativ til kirken (Intervju, 15.09.15). Dette

er en helt annen profil enn det OVEK har, som nettopp er veldig opptatt av å være en bevegelse *innenfor* kirken. Samtidig krever dette en god del fokus på å holde ut og være tålmodig. Eva sier noe om tålmodighet, og tålmodighetens pris:

Noen blir veldig utålmodige. I de internasjonale bevegelsene så er de i hvert fall utålmodige. Det er noe med de utålmodige og de tålmodige. Noen har jo vært tålmodige veldig lenge. Mye mer enn hva vi er. Mange opplever stor urettferdighet, men blir værende i kirken på tross av dette. Min tålmodighet er ingenting sammenliknet med deres (Intervju, Eva, 28.10.15).

Å fortsette å være katolikk, på tross av at det er mye man synes er urettferdig og galt ved kirken, kan altså ha sin pris. Noen ganger er det også andre aspekter som kan gjøre det vanskelig, for eksempel seksuell legning. Lise forteller meg at hun kjenner en del homofile katolikker som forblir i kirken. For mange er det til tider vanskelig, men hun sier de blir fordi de tror, og at de ikke vil miste sitt åndelige livsgrunnlag (Intervju, Lise, 29.03.13).

Knut har, som vi tidligere har sett, en positiv oppfatning om at endringer i Den katolske kirke allerede er på vei. OVEKere blir ikke lenger oppfattet som like radikale som før, fordi vi er på vei mot en mer reformvennlig kirke mener han. I følge Knut er den nye paven svært reformvennlig, og han mener at det paven står for, i stor grad er sammenfallende med det OVEK står for. Derfor blir OVEK naturlig en mindre radikal bevegelse, og mer som et naturlig innslag i kirken. Han kaller det for *franseffekten*. Han sier at;

Endringer vil tvinge seg fram, fordi en lære ikke kan fortsette å være forskjellig fra det virkelige liv som katolikker opplever. For da blir den verdiløs. Bare se på statistikkene fra USA, der støttes homofile partnerskap av tre fjerdedeler av amerikanske katolikker, og likedan gjengifte det er også godt over halvparten (Intervju, Knut, 30.09.15).

Det er altså ting som tyder på at endringer kan være underveis. Samtidig er Den katolske kirke på mange måter et uforutsigbart felleskap fordi så mye av dens skjebne ligger i hendene på Vatikanet og paven. Det er i forhold til dette at OVEK kommer inn som en viktig organisasjon for mange. Da jeg spurte Eva om hun trodde pave Frans representerte et håp for kirken svarte hun: ”Ja, eller så dør han i morgen. Altså, som troende så kan vi ikke legge alt vårt håp til én person”. Dette er muligens noe av svaret på hvorfor man er katolikk og OVEKer; man kan ikke vie alt sitt håp til en person. Man kan heller ikke vie sitt håp til resten av kirkehierarkiet, eller til et utvalg av prester og biskoper. Kirken er ikke bare paven og

hierarkiet, det er også resten av det katolske folket. Dette aspektet gjenspeiles i navnet *Også vi er Kirken*.

Oppsummering

I dette kapittelet har temaet vært, hvorfor man er katolikk og OVEKer. Først så vi hvorfor man er akkurat katolikk og ikke noe annet, når man mener at det er så mange kritikkverdige aspekter ved Den katolske kirke. Det viste seg, at mange OVEKere er av den oppfatning at, selv om det er kritikkverdige aspekter ved Den katolske kirke, er det også en mangfoldig kirke, med et unikt sosialt felleskap. Videre drøftet vi om det å være OVEKer er en nødvendig del av å være katolikk. Vi så at dette i stor grad varierte blant medlemmene. For noen er OVEK en helt sentral del av deres identitet som katolikker, og en av grunnene til at de forblir i kirken. For andre er organisasjonen mer som et nyttig supplement til deres katolske identitet. OVEK er et sted hvor de kan hente inspirasjon og møte andre mennesker. Videre så vi, at det å være medlem av OVEK kan utrykke et behov for både individualisme og tilhørighet. Man har behov for å være egne, frie individer, som har lov til å være kritiske og reflektere fritt i sitt religiøse samfunn. Samtidig har man behov for å være i et felleskap hvor man kan dele sine ideer og refleksjoner. For dette har *intellektet* en spesiell betydning i OVEK. Fokuset på refleksjon og meningsutveksling gjenspeiles i organisasjonens praksis. Det at medlemsmassen har en overvekt av akademikere har også betydning for verdien av intellektet. I tillegg har begrepene *oppriktighet* og *samvittighet* betydning for mange OVEKere. Dette henger sammen med viktigheten av å være egne individer, som tenker selv og er ansvarlig for egne handlinger. Til slutt belyste jeg hvordan det å være reformkatolikk innebærer å være tålmodig, og samtidig være aktiv og jobbe for endring ved å stå sammen og snakke åpent om problematiske temaer. Dette innebærer å legge sitt håp, ikke bare i paven og kirkehierarkiet, men også til hverandre som katolsk samfunn og felleskap.

Neste kapittel er en konkluderende del hvor jeg går dypere inn i hva slags type religiøst felleskap OVEK er.

8 Et sosialt meningsfelleskap

Målet for denne oppgaven har vært å svare på spørsmålene: Hva slags type religiøst felleskap er OVEK? Hvem er medlemmene, og hvilken funksjon har OVEK i Den katolske kirke i Norge? Kan begrepet subkultur si noe om spenninger mellom OVEK og Den katolske kirke? For å svare på dette har vi belyst ulike temaer og forskjellige aspekter av OVEK. Vi har sett hvordan organisasjonen kan forstås som en subkultur i Den katolske kirke, og med dette som forståelsesramme har vi belyst OVEKs historiske bakteppe, Det annet vatikankonsil, organisasjonens profil og medlemsmasse, samt OVEK og kirkehierarkiet. Til slutt har vi drøftet det sentrale spørsmålet: *Hvorfor katolikk og OVEKer?* Vi har tidligere i denne oppgaven henvist til Durkheim og det han betegnet som *solidarity*, det vil si en form for gruppetenkning som reflekterer sosial identitet. Durkheim var spesielt opptatt av religion, og brukte religiøse grupperinger som utgangspunkt for sine analyser. Han argumenterte for, at selv om det finnes flere ulike religioner er de alle bygget på det samme fundamentet; nemlig at de i sin natur er sosiale grupperinger (Pals, 2006, s. 107).

Samtidig har vi sett på subkulturer som kulturer hvor det sosiale aspektet skiller seg fra den sosiale normen i samfunnet (Gelder, 2005, s. 6). Med utgangspunkt i forståelsen av Den katolske kirke som et samfunn, og OVEK som en subkultur i dette samfunnet, blir dermed OVEK noe som fyller et spesielt behov for dem som søker etter det. Jeg vil i denne siste delen av oppgaven argumentere for, at i tillegg til å være en reformbevegelse, subkultur og til dels radikal gruppering i Den katolske kirke, er OVEK mer enn noe annet et *sosialt meningsfelleskap*. Det er et felleskap som er bygget opp av et ønske om å fylle et tomrom i Den katolske kirke; et sted hvor man har lov til å være kritisk, reflektere fritt og jobbe for endringer i det samfunnet man er en del av.

Det var min samtalepartner Inger som introduserte betegnelsen *meningsfelleskap* for meg. Hun beskriver OVEK slik:

OVEK er et meningsfelleskap, hvor man har noe å si, og hvor det er fritt og åpent. Man skal ha muligheten til å kunne reflektere med hverandre, og dermed skal man ha med seg det verdifulle man får fra OVEK ut i menigheten sin. Det er ikke hensikten å lage noen ny menighet (Intervju, Inger, 12.10.15).

OVEK er altså ikke ment å være en erstatning for det katolske samfunnet man er en del av. Det skal heller fungere som en forlengelse av dette samfunnet. Kari legger også vekt på OVEK som et meningsfelleskap, og sier det slik:

OVEK er både det at man ønsker å bidra til reform, og å være en del av de kreftene som holder fast ved det som ble fastlagt under Det annet vatikankonsil. Samtidig, gir det for mange en styrke å være en del av et felleskap som består av veldig mange forskjellige folk, hvor man ikke trenger å være enige om alt. Så OVEK er både felleskapet, og det å bidra (Intervju, Kari, 18.09.15).

Kari er altså spesielt opptatt av at OVEK både er en gruppe hvor medlemmene kan være med å bidra til et meningsfylt arbeid i kirken, samt at det er et helt spesielt felleskap innenfor kirken. Samtidig vektlegger hun spesielt det verdifulle ved at ikke alle trenger å mene og tenke det samme i OVEK.

Det forlengede meningsfelleskapet

I OVEK legges det vekt på, å ta med seg den erfaringen man får i organisasjonen ut i menigheten sin. Samtidig er økumenikk et viktig tema, at kristne skal stå sammen og ha en åpen dialog med hverandre. Vi har belyst interaksjon som forståelsesramme for studier av subkulturer. Interaksjon er her forstått som den kommunikasjonen medlemmene av subkulturer har med hverandre, samt utenforstående, i samfunnet. Interaksjon er et viktig fundamentet ved OVEK. Det kommer til uttrykk i organisasjonens praksis, på seminarene, hvor alle er velkomne og hvor diskusjon og meningsutvekslinger vektlegges. Samtidig har OVEKs reformprofil et tydelig fokus på interaksjon med både kirkehierarkiet og resten av den katolske lekmansbefolkningen, samt andre kristne og medlemmer av ulike tros- og livssynsamfunn. Likevel er det et paradoks at mange OVEKere ikke snakker om sin identitet som OVEKere utenfor OVEK. Dette gjør at mange i Den katolske kirke ikke vet om OVEK, og heller ikke får innblikk i hva slags organisasjon det er. Som Bjørn ordlegger seg: ”Jeg driver vel ikke med noen sånn aktiv misjonering, det er klart at jeg driver ikke å erter folk ved å trekke opp OVEK i u-tide” (Intervju, Bjørn, 15.09.15).

Selv om OVEK er et åpent meningsfelleskap, er det altså begrenset hvor mye man informerer utenforstående om organisasjonen. Den offisielle informasjonen om OVEK ser ut til å foregå

på nettsiden deres, samt via interne mailer og brosjyrer, som ikke når ut til hele det katolske felleskapet. Det ser ut til at fleste som får innblikk i OVEK, får det gjennom bekjente og venner. Som vi har sett, ble flere av mine samtalepartnere i organisasjonen kjent med OVEK på denne måten. OVEKere er kanskje ikke blant de som kommer på døra og banker på for å fortelle om sin organisasjon, men de menneskene som søker etter det tilbudet OVEK er kan finne det. Noen får høre om OVEK via venner eller bekjente, andre søker på nett eller finner informasjon på andre måter.

Fraværet av aktive vervingskampanjer kan forklare det lave medlemstallet i organisasjonen. Samtidig virker det ikke som om økt medlemstall er en viktig prioritering i OVEK. OVEK er et meningsfelleskap med grener ut i resten av kirken, og man trenger ikke å være medlem av OVEK for å være en engasjert reformkatolikk. Mange i Den katolske kirke har en negativ oppfatning av OVEK, og ser på medlemmene som noen som stiller seg utenfor kirken. For OVEKere derimot, innebærer det å være med i organisasjonen også å være en aktiv og engasjert katolikk, med en lidenskap for kirken som går utover det å bare være et passivt medlem. Man vil være med på å utvikle kirken til et bedre sted, fordi man brenner for kirken sin. Målet er ikke å splitte, men å samle. Målet er ikke å danne en egen lukket krets, men at hele det katolske storsamfunnet skal kunne fungere som en reflekterende og kritisk organisme, som er åpen for forandring og ulike meninger.

Reformens plass

Min analyse har vist at kjernen i OVEKs arbeid er å gi katolikker en plattform, hvor det i samvær med andre er mulig å reflektere fritt og kritisk rundt Den katolske kirkes liv og utvikling. Målet er at man kan bringe verdien fra OVEK med seg ut i menighetene, og på denne måten påvirke dem. Det er først når kirken står samlet, at man kan man gå videre mot reform i kirken. Det kan imidlertid virke som veien mot dette målet er lang. Likevel er det en del håpefulle lyspunkter for OVEK. I følge medlemmer av OVEK, har deler av det katolske storsamfunnet, med tiden fått en mer positiv innstilling og et bedre forhold til organisasjonen. At OVEK har fått muligheten til å bruke St. Hallvards menighetslokale, har for OVEKere vært et stort symbolsk og praktisk skritt på veien.

I 2013 ble Pave Frans tildelt paveembetet. Kirken har fremdeles én øverste leder og én klar religionspolitisk struktur. Likevel virker den nye paven på mange måter reformvennlig, noe som har gitt nytt håp til mange reformkatolikker. Pave Frans holdning kan også være med på å forandre motstanderens syn på OVEK, fordi den kan sette progressive krefter i sving. Dette kan føre til at flere katolikker blir åpne for tanken på reform, og at OVEK ikke lenger blir betraktet som like radikal.

Felles engasjement for kirken

Min studie av OVEK ender her. Mens noen vil hevde at OVEK representerer en trussel mot Den katolske kirke, og at organisasjonen gjennom sine aktiviteter og ideer, stiller seg utenfor kirken, mener jeg at OVEK, tvert imot, og i stor grad står *innenfor* kirken. Ikke bare er dette en klar side ved OVEKs profil og moderate tilnærming til reform, men selve organisasjonens fundament er bygget på aktive katolikkers brennende engasjement for Den katolske kirke. OVEKs funksjon som reformbevegelse, er først og fremst grunnlagt i dette felles engasjementet for Den katolske kirkes utvikling. Utviklingen skal, i følge medlemmene av OVEK, komme innenfra og med kirkehierarkiets samtykke. En del av OVEKernes reformønsker blir kanskje ikke oppfylt i nærmeste fremtid. I påvente av reformen har OVEK en viktig funksjon i Den katolske kirke. Med en av mine samtalepartneres egne ord er OVEK tilgjengelig som: ”Et pustehull og oase for frustrerte katolikker”.

Kildehenvisning

Intervjuer

Intervju, Ada, 06.04. 2013

Intervju, Bjørn, 13.10. 2012

Intervju, Bjørn 15.09. 2015

intervju, Eva, 28.10. 2015

Intervju, Hilde, 06.06. 2013

Intervju, Inger, 12.10. 2015

Intervju, Kari, 18.09. 2015

Intervju, Knut, 30.09.2015

Intervju, Liv, 09.09. 2013

Intervju, Lise, 29.03. 2013

Intervju, Mette 06.04. 2013

Intervju Stine 06.04. 2013

Nettsider

<http://ogsavierkirken.no/>.

Programdokument, Hentet: 16.11.15 fra: <http://ogsavierkirken.no/>.

Vedtekter, Hentet: 01.12.15 Fra: <http://ogsavierkirken.no/>.

Den katolske kirkes syn på andre religioner og kirkesamfunn, Hentet: 01.12.15 Fra:

<http://katolsk.no/tro/tema/religionsdialog>.

Seminarer og møter

Seminar, 13.10. 2012

Årsmøte, 06.04. 2013

Seminar, 06.04. 2013

Styremøte, 06.05. 2013

Styremøte, 10.06. 2013

Styremøte, 24.09. 2014

Seminar, 25.10. 2014

Årsmøte, 18.04. 2015

Seminar, 18.04. 2015

Seminar, 19.09. 2015

Nyhetsbrev

Nyhetsbrev, nr. 3/2005 ” Kan vi finne en felles grunn?”, *Nyhetsbrev, Også vi er Kirken*, s. 3-4.

Nyhetsbrev, nr. 2/2007 ”Uppsala- Møtet i September 2006”, *Nyhetsbrev, Også vi er Kirken*, s. 4- 11.

Nyhetsbrev, nr. 2/2012 ” Hva OVEK er og ikke er”, *Nyhetsbrev, Også vi er Kirken*, s. 5-6.

Nyhetsbrev, nr. 1/2013, ”Vårens seminar”, *Nyhetsbrev, Også vi er Kirken*, s.1.

Nyhetsbrev, nr. 1/2014, ”Lydighet og samvittighetsfrihet i Kirken”, *Nyhetsbrev, Også vi er Kirken*, s. 1.

Nyhetsbrev, 2015, ” IMWACs leder er ekskommunisert, konsekvenser for OVEK”, *Nyhetsbrev, Også vi er Kirken*, s. 11.

Litteraturliste

- Berzano, L. Og Genova, C., 2015, *Lifestyle and Subcultures: History and a New Perspective*, Routledge, New York.
- Børtnes, J., 2012, ”Men det står hos Paulus at...” Om bibelteksten som et åpent system”, i P. Kværne og A.H. Utgaard (red.), i *Hellig uro, 50 år etter Det annet vatikankonsil*, Emilia Forlag, Oslo.
- Christensen, O., 2005, ”Feltarbeid og metodemangfold i studien av en subkultur”, i A. Gustavsson (red.), *Kulturvitenskap i felt, Metodiske og pedagogiske erfaringer*, Høyskoleforlaget AS, Kristiansand.
- Eidsvig, B.I., 1993, ”Den katolske kirke vender tilbake”, i J.W. Gran, E. Gunnes og L.R. Langslet (red.), *Den katolske kirke i Norge, Fra kristningen til i dag*, Aschehoug & Co, Oslo.
- Eriksen, T.H., 1994, *Kulturelle veikryss, Essays om kreolisering*, Universitetsforlaget AS, Oslo.
- Esborg, L., 2005, ”Feltarbeidets mange samtaleformer”, i A. Gustavsson (red.), *Kulturvitenskap i felt, Metodiske og pedagogiske erfaringer*, Høyskoleforlaget AS, Kristiansand.
- Fine, G.A. og Kleinman, S., 1979, ” Rethinking Subculture: An Interactionist Analysis”, *American Journal of Sociology*, Vol. 85, No. 1, s. 1-20.
- Fonneland, T.A., 2006, ”Kvalitative metoder: Intervju og observasjon”, i S.E. Kraft og R.J. Natvig (red.), *Metode i religionsvitenskap*, Pax Forlag, Oslo.
- Gelder, K., 2005, ”The field of subcultural studies”, i Gelder, K., *The subcultures reader*, second edition, Routledge, Taylor and Francis group, USA, Canada.
- Gelder, K., 2007, *Subcultures, Cultural histories and social practice*, Routledge, Taylor and Francis Group, USA, Canada.
- Gran, J.W., 2001, *Det annet Vatikankonsil: oppbrudd og fornyelse*, St. Olav Forlag, Oslo.
- Greeley, A.M., 2004, *The Catholic revolution: new wine, old wineskins, and the Second Vatican Council*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, California.
- Hansen, F., 2014, *Mysterium og institusjon, Det annet vatikankonsil om kirken*, St. Olav Forlag, Oslo.

- Hetherington, K., 2005, "Blank figures in the countryside (2000)", i Gelder, K., *The subcultures reader*, second edition, Routledge.
- Innes, R.A., 2009, "Wait a Second. Who Are You Anyways?" The Insider/Outsider Debate and American Indian Studies", *American Indian Quarterly*, Vol. 33, No. 4, s. 440-461.
- Kraft, S.E., 2006, "Kritiske perspektiver- Etske utfordringer ved samtidsstudier av Religion", i S.E. Kraft og R.J. Natvig (red.), *Metode i religionsvitenskap*, Pax Forlag, Oslo.
- Kværne, P., og Utgaard, A.H., 2012, "Innledning" i P. Kværne og A.H. Utgaard (red.), *Hellig uro, 50 år etter Det annet vatikankonsil*, Emilia Forlag, Oslo.
- Langslet, L.R., 2012, "Vårløsning i Kirken, Det annet vatikankonsil i et personlig tilbakeblikk", i P. Kværne og A.H. Utgaard (red.), i *Hellig uro, 50 år etter Det annet vatikankonsil*, Emilia Forlag, Oslo.
- Maffesoli, M., 2005, "The emotional community, Research arguments (1996)", i Gelder, K., *The subcultures reader*, second edition, Routledge, Taylor and Francis group, USA, Canada.
- Mæland, S., 2016 "Hva har vi til felles?" En studie av kulturell kompleksitet og multikulturelle prosesser i Den katolske kirke i Norge. Dr. Philos avhandling, Sosialantropologisk institutt, Universitetet i Oslo.
- McCarthy, T.G., 1994, *The Catholic Tradition, Before and After Vatican II 1878- 1993*, Loyola University Press, Chicago, Illinois.
- Pals, D.L., 2006, *Eight theories of religion*, second edition, Oxford University Press, Oxford.
- Repstad, P., 2000, *Religiøst liv i det moderne Norge, Et sosiologisk kart*, 2 utgave, Høyskoleforlaget AS, Norge.
- Tafjord, B.O., 2006, "Refleksjonar kring refleksivitet", i S.E. Kraft og R.J. Natvig (red.), *Metode i religionsvitenskap*, Pax Forlag, Oslo.
- Thagaard, T., 2009, *Systematikk og innlevelse, En innføring i kvalitativ metode*, Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS, Bergen.
- Thornton, S., 2005, "The social logic of subcultural capital (1995)", i Gelder, K., *The subcultures reader*, second edition, Routledge.
- Tjørhom, O., 2014, *Fornyelsen som forsvant, Et kritisk blikk på Den katolske kirkes utvikling fra 1850 til i dag*, Cappelen Damm AS, Oslo.

